PRZEWODNIK TURYSTYCZNY

po powiecie świdnickim, Świdniku i rejonie solecznickim

Publikacja jest współfinansowana
przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego
Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013.
Wydana została w ramach projektu
Rajd samolotowy Polska – Litwa im. Generała Tadeusza Góry.

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

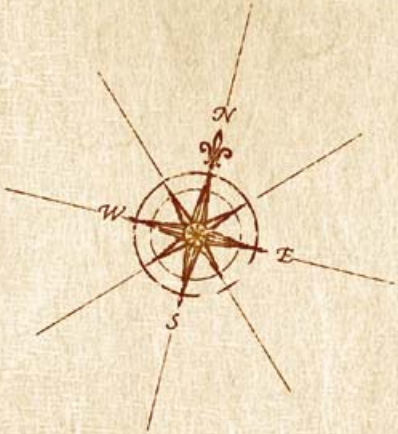
N
W
E
S

Świdnik
1700 km
Paryż
Soleczniki
710 km

PRZEWODNIK TURYSTYCZNY

po powiecie świdnickim, Świdniku i rejonie solecznickim

Publikacja jest współfinansowana
przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013.
Wydana została w ramach projektu *Rajd samolotowy Polska – Litwa im. Generała Tadeusza Góry*.

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Gmina Miejska Świdnik

Powiat Świdnicki w Świdniku

Rejon Solecznicki

Aeroklub Świdnik

Świdnik 2010

Spis treści

7 Wstęp

11 **Powiat świdnicki**

Gminy powiatu świdnickiego
22 Gmina Świdnik
24 Spacerkiem po mieście
44 Gmina Mełgiew
46 Gmina Piaski
48 Gmina Rybczewice
50 Gmina Trawniki

54 Aeroklub Świdnik
58 Sport i rekreacja
59 Wirtualny przegląd atrakcji turystycznych powiatu świdnickiego
60 Cykliczne imprezy kulturalne

Czas wyruszyć na szlak
66 **Trasa 1** Wyprawa z nurtem Giełczwi
67 **Trasa 2** Przez włości Koźmianów do kozickiego dworu
68 **Trasa rowerowa nr 1** Świdnik – Wierzchowiska – Kawęczyn – Krzczonów – Krzczonowski Park Krajobrazowy – Świdnik
70 **Trasa rowerowa nr 2** Świdnik – Krępiec – Minkowice – Podzamcze – Mełgiew – Krzesimów – Janowice – Świdnik

75 **Rejon solecznicki**

Gminy rejonu solecznickiego
78 Kamionka
79 Biała Waka
80 Butrymańce
81 Dajnowa
82 Dziewieniszki
83 Dziewieniski Historyczny Park Regionalny
84 Zamek w Norwiliszkach
85 Ejszyszki
87 Gierwiszki
88 Jaszuny
91 Koleśniki
92 Podborze
93 Poszki
94 Soleczniki
96 Turgiele

Szlaki wodne
98 Mereczanka
99 Solcza
99 Wersoka
99 Wisińcza

100 Dla turysty

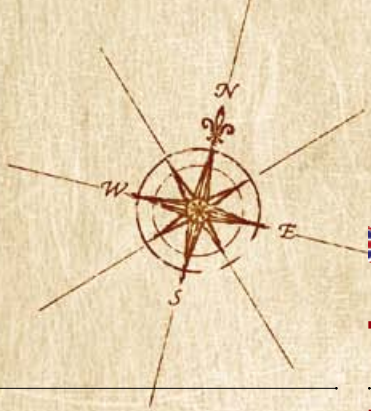

Tourist brochure

102 Preface

104 The Świdnik District
106 The Świdnik Commune
108 The Mełgiew Commune
110 The Piaski Commune
112 The Rybczewice Commune
114 The Trawniki Commune
116 Sport and Recreation
120 Świdnik Aero Club

122 **The region of Šalčininkai**
126 For Tourists
128 Jašiūnai
130 Vilkyškiai
132 Paulavo
134 Turgeliai
136 Tabariškės
138 Poškonys
140 The Dieveniškės
142 Norviliškės

Turizmo katalogas

103 Vedamasis

105 SVIDNIKO APSKRITIS (Powiat świdnicki)
107 SVIDNIKO VALSČIUS (Gmina Świdnik)
109 MELGEVO VALSČIUS (Gmina Mełgiew)
111 PIASKŲ VALSČIUS (Gmina Piaski)
113 RIBČEVICŲ VALSČIUS (Gmina Rybczewice)
115 TRAVNIKŲ VALSČIUS (Gmina Trawniki)
117 Sportas ir rekeacija
121 Svidniko aeroklubas

123 **ŠALČININKŲ RAJONAS (Rejon solecznicki)**
127 Turistų dėmesiui
129 Jasiūnai
131 Vilkiškės
133 Paulavas
135 Turgeliai
137 Taboriškės
139 Poškonys
141 Dieveniškės
143 Norviliškės

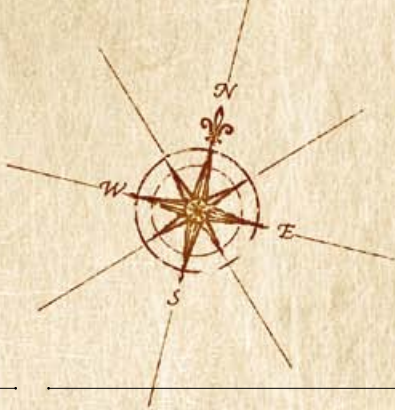

Wstęp

Z wielką przyjemnością zapraszamy Państwa do odwiedzenia Partnerskich Samorządów projektu *Rajd samolotowy Polska – Litwa im. Generała Tadeusza Góry*, które wyróżniają się walorami przyrodniczymi, różnorodnością kulturową, bogactwem pamiątek z przeszłości, jak również szczycą się swoimi mieszkańcami – ludźmi niezwykle życzliwymi i gościnnymi, a także… pracowitymi.

Najwyższy czas, aby poznali Państwo okolice powiatu świdnickiego. Miłośników agroturystyki zachęcamy do odwiedzenia pobliskich gmin, polecamy wędrówki urokliwymi szlakami pieszymi i rowerowymi, odpoczynek na łonie nieskażonej przyrody oraz zapoznanie się z tutejszą zabytkową architekturą. Wiele ciekawych ofert mamy również dla tych, którzy szukają atrakcji kulturalnych: zapraszamy do stolicy powiatu – Świdnika, gdzie organizowane są liczne koncerty, spotkania z ciekawymi ludźmi, wystawy czy najbardziej charakterystyczne dla naszego miasta – imprezy lotnicze.

Równie gorąco zachęcamy Państwa do odwiedzenia partnerskiego rejonu solecznickiego na Litwie, gdzie aż 79% mieszkańców stanowią osoby narodowości polskiej. Rejon ten – podobnie jak powiat świdnicki – znany jest z walorów środowiska naturalnego i zabytków historycznych. Największy masyw leśny na tym terenie stanowi Puszcza Rudnicka, olbrzymi kompleks biotopów, niegdyś ulubione miejsce polowań władców – to tutaj Kazimierz Jagiellończyk wybudował pałac myśliwski, a Zygmunt August spotykał się z Barbarą Radziwiłłówną. Odwiedzając ten rejon, warto również zobaczyć Dziewieniski Historyczny Park Regionalny oraz Rezerwat Krajobrazowy Szorkajcie. Polecamy także wędrówki piesze i szlaki wodne – atrakcyjne zwłaszcza dla miłośników spływów kajakowych.

Oddajemy w Państwa ręce ten nowo opracowany folder turystyczny z nadzieją, że wzbudzi on żywe zainteresowanie naszymi atrakcyjnymi terenami, a przy okazji stanowić będzie przydatny przewodnik podczas wakacji czy weekendowych wycieczek.

Zapraszamy do lektury!

Waldemar Jakson
Burmistrz Świdnika

Mirosław Król
Starosta Świdnicki

Zdzisław Palewicz
Mer Rejonu Solecznickiego

Powiat świdnicki

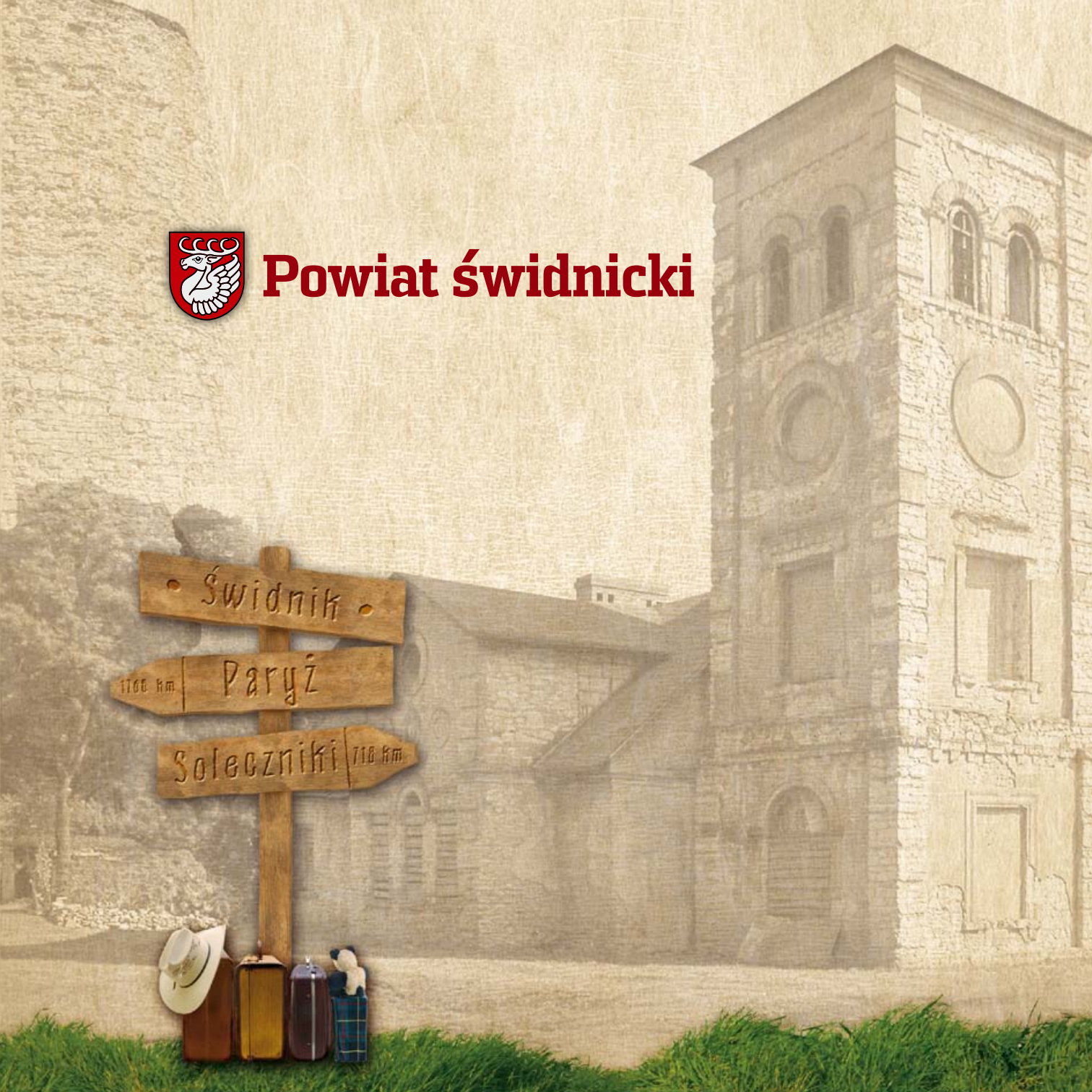

Powiat świdnicki

Szukajcie a znajdziecie...

Powiat świdnicki położony jest w centralnej części województwa lubelskiego. Graniczy z powiatami: lubelskim grodzkim i lubelskim ziemskim, łęczyńskim, chełmskim oraz krasnostawskim. Stolica powiatu – Świdnik, znajduje się 10 km na wschód od Lublina, przy międzynarodowej trasie Warszawa – Kijów, Warszawa – Lwów. Powiat świdnicki położony jest w odległości ok. 70 km od przejść granicznych z Ukrainą i Białorusią. Powiat ten stanowi pięć gmin: Mełgiew, Piaski, Rybczewice, Świdnik i Trawniki. Ma powierzchnię 468,3 km², a zamieszkuje go ok. 73 tys. mieszkańców.

Przyroda w powiecie świdnickim

Krajobraz powiatu świdnickiego oraz jego naturalne środowisko mają ścisły związek z rolniczym charakterem tego obszaru. Aż 72% jego ogólnej powierzchni stanowią grunty rolne oraz sady. Najcenniejsze pod względem przyrodniczym obszary powiatu zostały objęte ochroną prawną. W jego południowej części znajduje się duży fragment Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego, stanowiący ok. 35% łącznej powierzchni parku. Został on utworzony w 1990 r. dla ochrony krajobrazów charakterystycznych dla Wyniosłości Giełczewskiej. Są to wznie-

Starostwo Powiatowe w Świdniku
ul. Niepodległości 13
21-040 Świdnik
tel. (+48) 81 468 71 01, 468 70 71
fax (+48) 81 468 71 12
www.powiat.swidnik.pl

Powierzchnia: 468,3 km²
Liczba mieszkańców: 72 606

Czy wiesz, że...

- W powiecie świdnickim objęto ochroną 6967 ha, co stanowi 14,9% powierzchni ogólnej powiatu, w tym:
  - parki krajobrazowe – 5407 ha,
  - rezerwaty przyrody – 24,5 ha,
  - obszary chronionego krajobrazu – 1285,5 ha,
  - liczba pomników przyrody – 27.

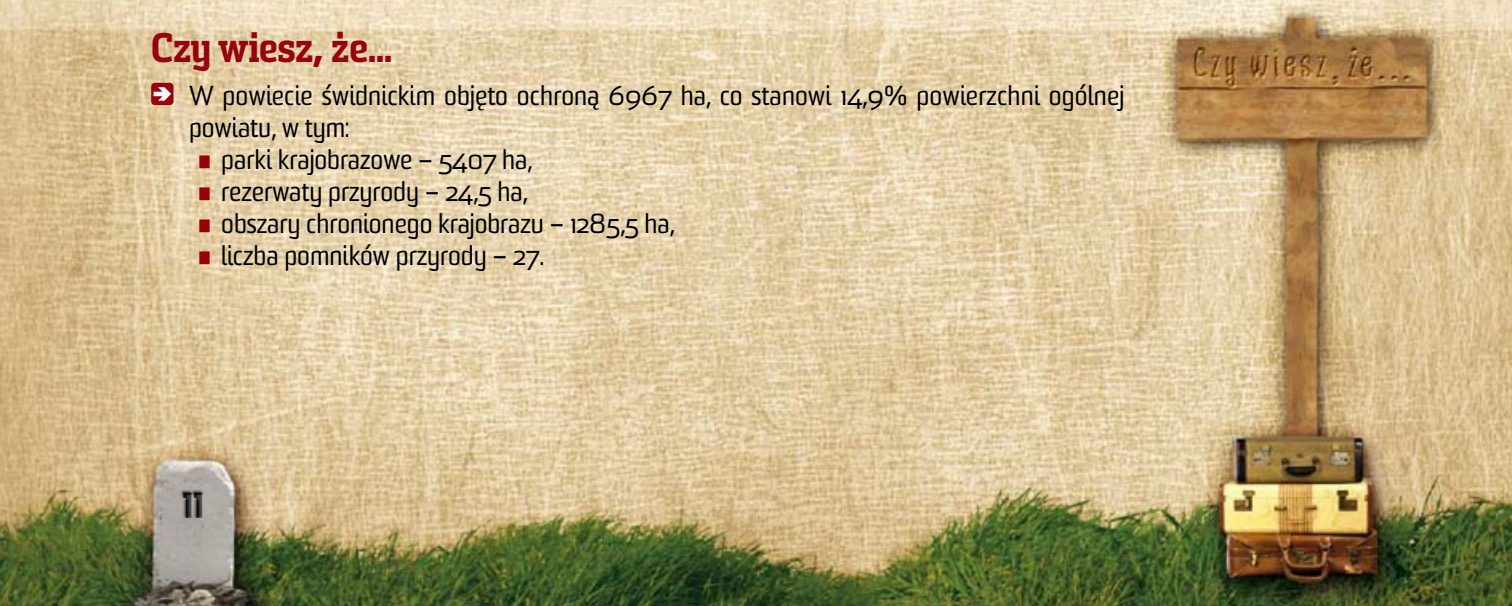

Środowisko przyrodnicze powiatu świdnickiego

sienia o znacznych wysokościach względnych (deniwelacje sięgają tu 100 m), rozległe obszary lessowe pocięte wąwozami, głęboko wcięte doliny oraz liczne źródła. W rzeźbie zaznaczają się ostańce denudacyjne (do 300 m n.p.m.). Powierzchnię parku rozcinają rzeki Giełczew i Radomirka. W północno-wschodniej części powiatu świdnickiego znajduje się otulina Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego, parku o charakterze dolinnym, którego osią hydrograficzną, przyrodniczą i turystyczną jest rzeka Wieprz. W dnie doliny rozpościerają się łąki, gdzieniegdzie porastają lasy łęgowe. W gminie Piaski znajduje się część Czerniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu wraz z rezerwatem przyrody „Wierzchowiska", a także użytek ekologiczny – fragment doliny Giełczwi i Sierotki. Przez teren powiatu przepływają rzeki: Giełczew, Stawek-Stoki, Młynówka, Sierotka, Skawka, Radomirka i Wieprz. To w ich dolinach – a szczególnie w dolinie Wieprza, który jest korytarzem ekologicznym rangi regionalnej – występują wyjątkowo atrakcyjne krajobrazowo tereny, wymagające zarazem ochrony.

Warto zobaczyć:

- trasę doliną rzeki Giełczew o długości 50 km: od Woli Sobieskiej do Siostrzytowa, poprzez Pilaszkowice, Rybczewice, Gardzienice, Piaski,
- rezerwat „Wierzchowiska" o powierzchni 24,5 ha, utworzony w 1983 r. Występują tu wspaniałe drzewostany, w tym 140-letnie okazy dębów szypułkowych i lip oraz sztucznie posadzonego modrzewia. Do osobliwości rezerwatu można zaliczyć brzozę o wymiarach 250 cm obwodu i 29 m wysokości, trzy dęby liczące 310, 495, 400 cm obwodu oraz modrzew, którego obwód wynosi 237 cm.

Gminy powiatu świdnickiego

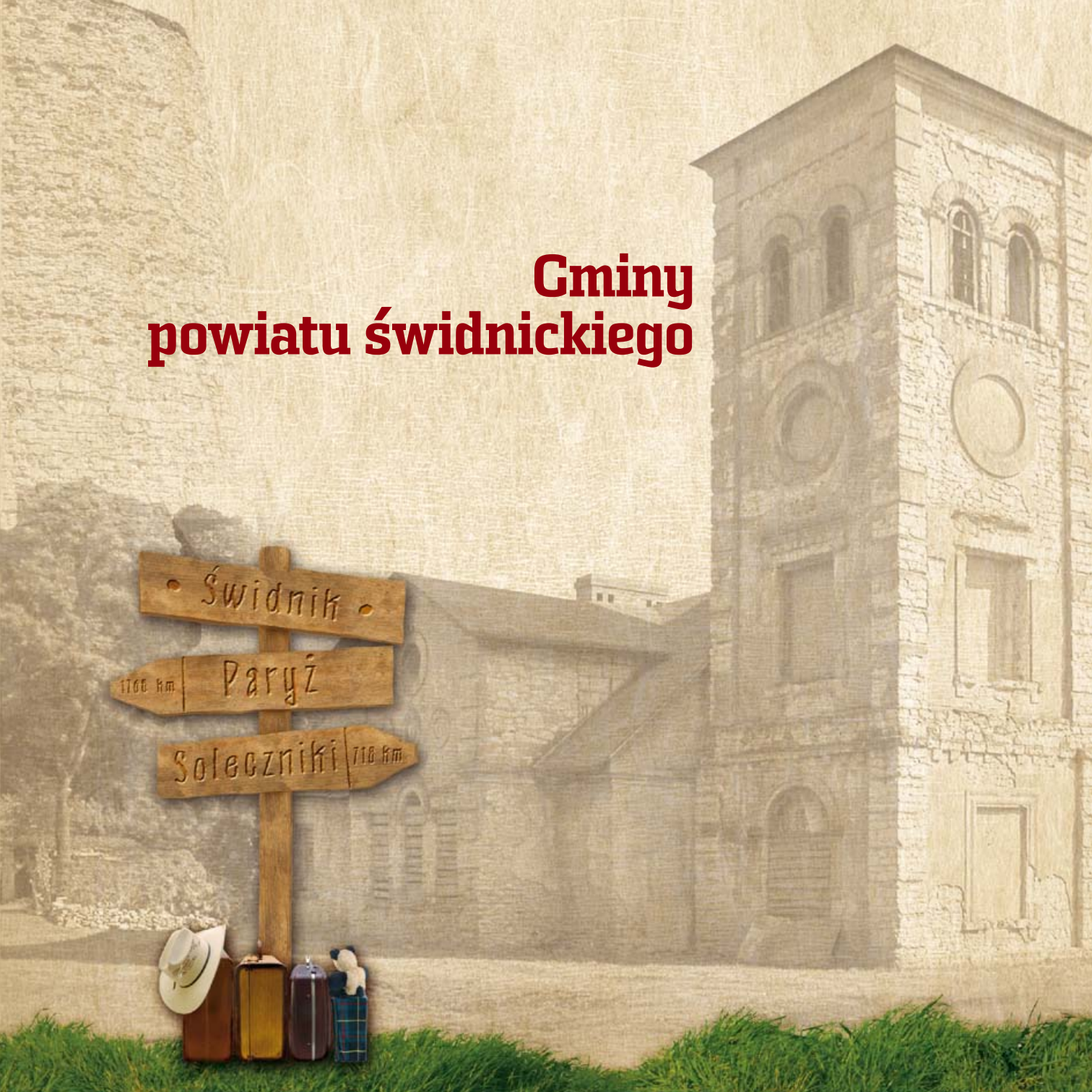

Gmina Świdnik

Urząd Miasta Świdnik
ul. Kardynała S. Wyszyńskiego 15
21-047 Świdnik
tel. (+48) 81 751 76 02 – 04
fax (+ 48) 81 751 76 08
www.swidnik.pl

Powierzchnia: 20 km²
Liczba mieszkańców: 40,1 tys.

Miasto Świdnik położone jest w północno-zachodniej części powiatu. Pełni ono funkcję ośrodka mieszkaniowego i przemysłowego. Powstało w oparciu o przedwojenne tradycje przemysłu lotniczego Lubelszczyzny. Na obrzeżach funkcjonującego od 1938 r. lotniska rozpoczęto w 1950 r. budowę Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego. Powstające obok osiedle mieszkaniowe otrzymało w 1954 r. prawa miejskie. Pierwsze hale produkcyjne powstały w latach 1950-1952. Świdniczanie jako pierwsi wpisali się w najnowszą historię Polski. 8 lipca 1980 rozpoczął się protest pracowników Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego PZL „Świdnik". Bezpośrednią przyczyną strajku był wzrost o ok. 60% cen w zakładowym bufecie. Stało się to kroplą, która przelała czarę goryczy, zapalnikiem narastającego niezadowolenia społecznego.

Po zakończonych fiaskiem próbach wyciszenia strajku (usiłowano m.in. przekupić przywódców protestu), czwartego dnia , 11 lipca, nastąpił przełom. Kilkugodzinne negocjacje zaowocowały podpisaniem porozumienia kończącego strajk, w którym pośród dziewięciu postulatów znalazły się dwa o charakterze politycznym. Było to w latach 80. XX w. pierwsze w kraju pisemne porozumienie zawarte między władzami komunistycznymi a strajkującymi pracownikami.

Warto zobaczyć:

- zespół dworca kolejowego z 1905 r.,
- drewniane wille z lat 20. XX w.

Zakończenie pierwszego strajku na Lubelszczyźnie, w WSK „Świdnik", podpisaniem pisemnego porozumienia z przedstawicielami pracowników, stanowiło precedens w dziejach konfliktów społecznych PRL i przecierało szlak do podobnego rozwiązywania protestów, stając się inspiracją do rozpoczęcia strajku w Stoczni Gdańskiej. Strajki zapoczątkowane zrywem w WSK „Świdnik" były preludium do pamiętnego „Sierpnia", który w dziejach Polski otworzył nowy rozdział – drogi do odzyskiwania niepodległości, a w historii Europy do głębokich zmian systemowych.
Potem była noc stanu wojennego z heroiczną postawą pracowników świdnickich zakładów lotniczych, miejsca, gdzie usytuowany został regionalny komitet strajkowy; Radio Solidarność Świdnik i „świdnickie spacery" z podziwem obserwowała cała Polska.

Zmiany polityczne w kraju spowodowały wzrost znaczenia samorządności. Ogromne znaczenie miała reforma samorządowa w 1990 r., która pozwoliła miastu na znaczną autonomię i samodzielność.
Miasto jest korzystnie usytuowane przy międzynarodowej trasie Berlin – Warszawa – Kijów – Lwów oraz dwutorowej linii kolejowej. Na bazie lotniska w Świdniku, przystosowanego do eksploatacji przez lotnictwo sportowe oraz małe samoloty dyspozycyjne i transportowe, powstaje regionalne lotnisko pasażerskie dla Lubelszczyzny.
Miasto ma charakter ośrodka o ponadlokalnej funkcji obsługi gmin powiatu świdnickiego.

Czy wiesz, że:

- Tradycje lotnicze Świdnika sięgają 4 czerwca 1939, kiedy nastąpiło oficjalne otwarcie lotniska w Świdniku powiązane z uroczystością poświęcenia szkoły Pilotów Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej.
- Dzięki wartościom środowiska naturalnego na przełomie XIX/XX w. na terenie miasta znajdowało się letnisko i uzdrowisko Adampol, którego klimat sprzyjał odnowie biologicznej, działał leczniczo szczególnie przy schorzeniach reumatycznych.
- Na trawiastej części lotniska w Świdniku, wpisanego na listę Obszarów Natura 2000, znajduje się unikalna kolonia susła perełkowanego.
- W Świdniku mieszkał Tadeusz Góra, legendarny pilot, zdobywca pierwszego w świecie Medalu Lilienthala, zdobytego za rekordowy przelot szybowcowy na trasie Bezmiechowa – Małe Soleczniki.

Spacerkiem po mieście*

* Opracowano na podstawie: *Spacerkiem po mieście*, red. P. R. Jankowski, „Bractwo Przyjaciół Świdnika", Świdnik 2007, s. 2-17.

Spacer rozpoczynamy przy wizytówce miasta, czyli przy śmigłowcu (1 na mapie) – symbolu lotniczego Świdnika (fot. 1). Śmigłowiec SM-1 – pierwszy produkowany seryjnie w Świdniku – ustawiony został na stalowym stelażu na środku ronda im. Świdnickiego Lipca. Bowiem to właśnie w Świdniku rozpoczęły się w lipcu 1980 r. strajki, zakończone podpisaniem porozumienia z ówczesną władzą. Strajki te dały początek zrywowi „Solidarności" w Polsce.

Aleją Lotników Polskich udajemy się na północ w kierunku największego zakładu – Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego PZL „Świdnik". Z tyłu zostawiamy osiedle domków jednorodzinnych „Radość" oraz gmach Domu Rzemiosła (fot. 2), po lewej stronie mijamy Adampol, po prawej zaś kolorowy plac zabaw (2), chętnie odwiedzany przez najmłodszych mieszkańców miasta (fot. 3), a także skate park (miejsce zawodów i spotkań osób jeżdżących na deskach i rolkach) oraz tor trialowy dla rowerzystów (fot. 4, 5), przygotowany przez Klub Motorowy „Champion". Ćwiczą tu nie tylko świdniccy zawodnicy, ale również sportowcy z sąsiednich miejscowości (np. Lublina), a nawet z odległego Rzeszowa.

Idąc dalej, po prawej stronie zauważamy okazały budynek kina „Lot" (3) (fot. 6). Przy nim usytuowany jest skwer z kaskadą (fot. 7), który w miesią-

Fot. 1. Śmigłowiec – symbol i wizytówka miasta.
Fot. 2. Dom Rzemiosła.
Fot. 3. Plac zabaw dla dzieci.
Fot. 4, 5. Skate park, tor trialowy.
Fot. 6. Kino „Lot".
Fot. 7. Skwer z kaskadą.
Fot. 8. Klub „Iskra".
Fot. 9. Dworzec „Świdnik Miasto".
Fot. 10. Przed budynkiem szkoły PCEZ ustawiono odrzutowiec.

1

2

3

4

5

6

cach wiosenno-letnich chętnie odwiedzany jest przez świdniczan. Mimo iż zlokalizowany jest przy ruchliwej ulicy, stanowi spokojny zakątek i jest doskonałym miejscem wytchnienia dla spragnionych ciszy mieszkańców miasta. Malowniczy skwerek przyciąga też wielu zakochanych...

Podążamy cały czas w kierunku północnym, mijając po prawej stronie budynki szpitala powiatowego, a następnie po lewej stronie na wzgórzu klub „Iskra" (4) – dawniej kino „Przodownik", a potem „Lot", wreszcie klub młodzieżowy (fot. 8). Za nim, w głębi, usytuowany jest budynek dworca kolejowego stacji „Świdnik Miasto" (fot. 9).

Za wiaduktem kolejowym, biegnącym nad ulicą, możemy skręcić w lewo i wtedy ul. Łyżwiarską, mijając po prawej stronie budynek Powiatowego Centrum Edukacji Zawodowej im. Zygmunta Puławskiego (dawniej Zespół Szkół Technicznych)

9

7

8

10

11

12

(fot. 10), docieramy na lotnisko (5) (fot. 11-12). Służy ono zakładowi WSK-PZL „Świdnik", aeroklubowi (organizowany jest tu m.in. Memoriał im. Janusza Kasperka w akrobacji samolotowej) oraz całemu miastu, jako miejsce dużych festynów miejskich. W przyszłości będzie tu funkcjonować lotnisko typu city airport z portem lotniczym dla Lubelszczyzny. Ciekawostką jest, iż na lotnisku znajduje się... kolonia susła perełkowanego. Regularne koszenie trawy oraz szum silników, odstraszające drapieżniki, przyczyniły się do wyjątkowego rozwoju populacji susła. Nietrudno wypatrzyć susła w trawie – te sympatyczne zwierzęta nie boją się zbytnio ludzi, dzięki czemu dosyć łatwo je sfotografować. Wystarczy odrobina cierpliwości (fot. 13).

Kolonia susła perełkowanego

Suseł perełkowany jest gatunkiem wschodnioeuropejskim i zasiedla stepy oraz obszary o podobnym charakterze na Ukrainie, w Mołdawii, w europejskiej części Rosji, na Białorusi i w Polsce. Polskie stanowisko susła znajduje się na Lubelszczyźnie, obejmuje kolonie rozsiedlone w okolicy Zamościa, Hrubieszowa, Tomaszowa Lubelskiego i Świdnika. Świdnicka kolonia susłów – wysunięta najdalej na zachód – zlokalizowana na trawiastym lotnisku, powstała jako efekt spontanicznego wysiedlenia przez ucznia pobliskiej szkoły ok. 40 susłów pochodzących z Chochołowa.*

**Polska osobliwość przyrodnicza. Suseł perełkowany*, oprac. K. Próchnicki, „Zespół Parków Krajobrazowych Roztocza z Siedzibą w Zamościu", Zamość 2007.

13

Zamiast iść na lotnisko, możemy skręcić w prawo. W ten sposób dochodzimy do początku al. Lotników Polskich i do bramy wjazdowej, za którą stoją budynki i hale WSK-PZL „Świdnik" (6). Jest to zakład, którego budowa zapoczątkowała powstanie miasta. Na terenie WSK znajduje się pomnik NSZZ „Solidarność" (fot. 14), upamiętniający strajki z lipca 1980 r., które dały początek falom sprzeciwu w Polsce i przyczyniły się do zmian społeczno-politycznych w kraju i innych państwach, znajdujących się pod sowiecką dominacją. Uroczystego odsłonięcia pomnika dokonano w pierwszą rocznicę strajków, 11 lipca 1981, w obecności ok. 3 tys. osób. Na pomniku, zaprojektowanym przez świdnickiego plastyka Andrzeja Żubra, znalazła się sylwetka piastowskiego orła, pod którym umieszczono fragment wiersza Marii Konopnickiej:

...Otwórzcie jasne wrota
na podmuch życia świeży...
wyroczni klucz żywota
w narodu rękach leży.

Tekst znajdujący się pod wierszem wyjaśniał: „W tym miejscu w dniach 8-11.07.1980 załoga WSK PZL Świdnik protestem klasy robotniczej dała początek fali strajków w kraju, przerywając lata upokorzeń ludzi pracy. W pierwszą rocznicę wydarzeń NSZZ „Solidarność" w WSK PZL Świdnik, 11.07.1981".

Przed bramą zakładu warto obejrzeć pomnik (fot. 15) poświęcony Zygmuntowi Puławskiemu. Na cokole umieszczono wykonany w metalu model

Fot. 11. Zdjęcie lotniska z lotu ptaka.
Fot. 12. Świdnickie lotnisko to miejsce zawodów samolotowych i festynów miejskich.
Fot. 13. Suseł perełkowany.
Fot. 14. Pomnik NSZZ „Solidarność".
Fot. 15. Pomnik poświęcony Zygmuntowi Puławskiemu.
Fot. 16. Fragment parku.

14

15

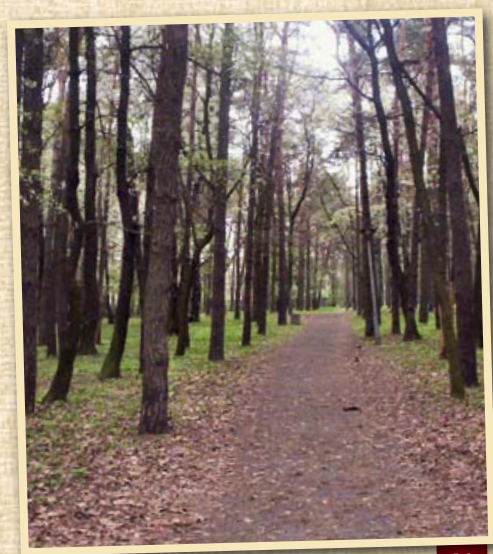
16

Fot. 17. Hala sportowa.
Fot. 18. Basen.
Fot. 19. Budynek I Liceum Ogólnokształcącego oraz Zespołu Szkół nr 1.

samolotu konstrukcji Puławskiego: P-11c. Napis na tablicy brzmi: „Zygmuntowi Puławskiemu, genialnemu konstruktorowi, załoga Zakładu jego imienia. Wrzesień 1957".

Kierując się spod pomnika w prawo, wchodzimy do przyzakładowego parku (fot. 16), gdzie zlokalizowane są obiekty sportowe „Avii" (7) (fot. 17). Znajdują się tu hale sportowe, siłownia, korty tenisowe, niewielki hotelik oraz 25-metrowy basen kryty i 50-metrowy basen odkryty (fot. 18). Zbudowany w 1957 r., stanowił pierwszy tego typu obiekt na Lubelszczyźnie. Dziś jest nadal najpopularniejszym miejscem letniego wypoczynku dla wielu świdniczan.

Park w latach swojej świetności służył przede wszystkim jako miejsce spotkań towarzyskich, stanowił prawdziwe centrum rekreacyjno-rozrywkowe. Na potańcówki na „dechach" przychodziły całe rzesze mieszkańców. Obecnie ten kawałek zielonej przestrzeni wciąż cieszy się jeszcze powodzeniem, spotkać tu można spacerujące rodziny oraz grupki młodzieży.

Następnie przechodzimy tunelem pod torami kolejowymi. Przed sobą, po prawej stronie, widzimy halę targową, po lewej zaś – targowisko miejskie. Dochodzimy do ul. Leopolda Okulickiego, skręcamy w lewo, a następnie w prawo, w ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Zaraz u zbiegu tych ulic, po lewej stronie, znajduje się okazały gmach pierwszej świdnickiej szkoły (8), dziś mieszczący I Liceum Ogólnokształcące im.

17

18

19

20

21

Władysława Broniewskiego oraz Zespół Szkół nr 1 im. Cypriana Kamila Norwida (fot. 19). Mijając, po prawej stronie, malowniczo położony w dużym ogrodzie budynek ośrodka dla osób starszych, Miejskie Centrum Usług Socjalnych im. Jana Pawła II, a następnie postój taksówek, zbliżamy się do serca Świdnika, czyli do skweru z fontanną (9) przy skrzyżowaniu ulic Niepodległości i Wyszyńskiego oraz do reprezentacyjnego placu Konstytucji 3 Maja (10), gdzie znajduje się Grób Nieznanego Żołnierza, a przy nim Pomnik Żołnierza Polskiego (fot. 20, 21).

„Grób Nieznanego Żołnierza 1939-1945 r." został w tym miejscu ufundowany w 1969 r. – jak głosi napis – „w XXV rocznicę PRL", przez społeczeństwo miasta Świdnika. W grobie złożone są szczątki nieznanego żołnierza, najprawdopodobniej z II Armii „Poznań", zabitego przez Niemców podczas ucieczki z transportu w 1939 r. Szczątki żołnierza zostały przeniesione z grobu ziemnego zlokalizowanego w okolicy starej świdnickiej stacji kolejowej. W krypcie grobu złożone są także urny z prochami z pól bitewnych. W 1975 r. ustawiono na cokole rzeźbę, zaprojektowaną przez świdniczanina, artystę plastyka, prof. Sławomira Mieleszkę, przedstawiającą dwie postacie żołnierzy polskich. W lipcu 1994 r. wykonano metalowe ogrodzenie. Na cokole pomnika umieszczono, wykonany z brązu, wizerunek krzyża Virtuti Militari, na granitowej płycie grobu zaś dodano orłowi koronę. W roku 1996 na cokole pomnika

Fot. 20. Grób Nieznanego Żołnierza.
Fot. 21. Tablica na Grobie Nieznanego Żołnierza.

22

Fot. 22. Pomnik Konstytucji 3 Maja.
Fot. 23. Święto Konstytucji 3 Maja – przed pomnikiem kwiaty składają ułani ze świdnickiego szwadronu.
Fot. 24. Fontanna nocą.

położona została tablica pamiątkowa z napisem „W HOŁDZIE POLAKOM POLEGŁYM I POMORDOWANYM W OBRONIE NIEPODLEGŁOŚCI I SUWERENNOŚCI POLSKI W 50 ROCZNICĘ ZWYCIĘSTWA NAD FASZYZMEM. W KRYPCIE GROBU NIEZNANEGO ŻOŁNIERZA Z 1939 R. ZŁOŻONO PROCHY Z PÓL BITEWNYCH I MIEJSC MARTYROLOGII: KOCKA, MONTE CASSINO, KATYNIA, OŚWIĘCIMIA, ZAMKU LUBELSKIEGO, LASU KRĘPIECKIEGO, KRĘŻNICY, TRAWNIK I ŁĘCZNEJ. SPOŁECZEŃSTWO MIASTA ŚWIDNIKA".

Na dolnym placyku pl. Konstytucji 3 Maja znajduje się obelisk zwieńczony orłem białym w koronie – pomnik poświęcony Konstytucji 3 maja (fot. 22), postawiony z inicjatywy świdnickich rzemieślników. Ufundowali go, jak głosi napis: „W HOŁDZIE TWÓRCOM KONSTYTUCJI 3 MAJA W DWUSETNĄ ROCZNICĘ 1791-1991 W NARODZINY TRZECIEJ RZECZYPOSPOLITEJ POLSKI MIESZKAŃCY ŚWIDNIKA". Każdego roku rozpoczynają się tutaj główne uroczystości obchodów Święta Konstytucji (fot. 23).

Skwer z fontanną (fot. 24) oraz stojącymi tam trzema rzeźbami plenerowymi to ulubiony teren spacerów i wypoczynku świdniczan. Na pamiątkę tzw. świdnickich spacerów – masowego wychodzenia z domów w porze nadawania wiadomości telewizyjnych, przy wejściu na skwer umieszczono głaz z pamiątkową tablicą, przypominającą o niezłomności mieszkańców w czasie stanu wojennego.

23

24

25

Fot. 25. Plac Konstytucji 3 Maja.
Fot. 26. Mieszkańcy zebrani do wspólnej fotografii, zrobionej na placu Konstytucji 3 Maja z okazji 50. rocznicy nadania praw miejskich Świdnikowi.

Plac Konstytucji (fot. 25) to miejsce oficjalnych spotkań. Organizowane są tutaj ważniejsze uroczystości państwowe oraz niektóre festyny i imprezy kulturalne. Miłośnicy szachów mają możliwość rozegrania tu kilku partii na ustawionych betonowych stoliczkach, a zwolennicy deski czy rolek znajdą tu odpowiednio gładką nawierzchnię wykonaną z piaskowca. W ostatni dzień roku, w sylwestra, plac Konstytucji staje się miejscem wspólnego świętowania nadejścia Nowego Roku. Właśnie na tym placu mieszkańcy ustawili się do wspólnej fotografii z okazji 50. rocznicy nadania praw miejskich Świdnikowi (fot. 26). Idąc na wschód centralną ulicą miasta – Niepodległości – zostawiamy za sobą plac, mija-

26

Fot. 27. Ulica Niepodległości.
Fot. 28. Bieg uliczny.
Fot. 29. Parada motocykli, świdnickich wuesek.
Fot. 30. Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II.

27

28

my sklepy oraz kolorowe bloki mieszkalne. To część miasta, która stanowiła drugi etap jego budowy. Wieloczłonowe, kilkupiętrowe bloki są przykładem socrealizmu, stylu panującego w architekturze w latach 50. XX w. Bloki, założonej w październiku 1957 r. Spółdzielni Mieszkaniowej, zostały przekazane lokatorom trzy lata później. Dziś diametralnie zmieniły swój wizerunek – zniknęła szarość i monotonia, pojawiły się ciepłe brązy, kolory pomarańczowe i żółte. Wymieniono również chodniki. Zamiast tradycyjnych płyt chodnikowych zastosowano kostkę brukową, a wzdłuż ulicy wytyczono ścieżkę rowerową (fot. 27-29).

Z ul. Niepodległości skręcamy w prawo w ul. Mikołaja Kopernika, gdzie po prawej stronie mieści się Gimnazjum nr 1 (11) (fot. 30), dawniej Szkoła Podstawowa nr 1 jego imienia. W bliskiej

29

30

odległości od gimnazjum, w głębi po prawej stronie, widoczny jest gmach Szkoły Podstawowej nr 3 im. Tadeusza Kościuszki (12). Z ul. Kopernika skręcamy w lewo koło boiska Ludowego Klubu Sportowego „Świdniczanka" (13), by ul. Turystyczną dojść do ul. Kosynierów.

Po dotarciu do ul. Kosynierów skręcamy w lewo i idąc cały czas w kierunku północnym, mijając po prawej stronie osiedle „Wschód", docieramy do kościoła pw. Chrystusa Odkupiciela (14) (fot. 31, 32). Pozwolenie na jego budowę parafia uzyskała w 1982 r. Rok później plac został poświęcony przez J. E. Ks. Biskupa Bolesława Pylaka, zaś Samodzielny Ośrodek Duszpasterski utworzono 1 stycznia 1984. Projekt kościoła wykonali lubelscy architekci: Ewa i Józef Kołodziejczykowie, nad realizacją czuwał natomiast ks. Andrzej Kniaź – dzisiejszy dziekan świdnicki i proboszcz parafii.

Przed przejazdem kolejowym (stacja „Świdnik Wschód") skręcamy w prawo w ul. Generała Stanisława Maczka. Mijamy szeregowce osiedla „Iskra" oraz bloki osiedla „Sławińskiego-Wschód", by ponownie skręcić w prawo, na południe, w al. Armii Krajowej. Po lewej stronie widzimy osiedle domków w Krępcu, a w oddali ogródki działkowe. Przy ulicy usytuowane są budynki hurtowni wędlin i okazała hala firmy „Galant".

31

32

Fot. 31. Kościół pw. Chrystusa Odkupiciela.
Fot. 32. Skwer przy kościele pw. Chrystusa Odkupiciela.

Fot. 33. Nowoczesne budynki Szkoły Podstawowej nr 7.
Fot. 34. Osiedle „Kusocińskiego" – fragment ul. Olimpijczyków.
Fot. 35. Siedziba Społecznego Ogniska Muzycznego przy ul. Racławickiej.
Fot. 36. Budynki Szkoły Podstawowej nr 5 i Gimnazjum nr 3.

33

34

Po prawej stronie mijamy bloki oraz halę sportową i budynki Szkoły Podstawowej nr 7 im. Żołnierzy Armii Krajowej (15) (fot. 33).

Na rondzie skręcamy w lewo i udajemy się na świdnicką „Wyspę" (16), będącą najwyższym punktem miasta. Stamtąd roztacza się widok na osiedle „Brzeziny II" i osiedle „Kusocińskiego" (fot. 34).

„Wyspa", dawne miejskie wysypisko śmieci (obecnie nieczynne), dziś częściowo zajęte pod garaże, jest miejscem chętnie odwiedzanym przez świdnicką młodzież. Położona z dala od centrum, świetnie nadaje się na organizowanie ognisk.

Wracamy jednak do ronda i idziemy chodnikiem na zachód wzdłuż szerokiej, dwupasmowej ul. Racławickiej, mijając po obu stronach bloki, sklepy oraz punkty usługowe. Z tyłu ul. Racławickiej, między blokami nr 13 i 15, stoi – wybudowany po wojnie – nieduży murowany domek o łamanym dachu dwuspadowym (17) (fot. 35). Obecnie jest

35

36

37

38

39

on siedzibą Społecznego Ogniska Muzycznego prowadzonego przez Świdnickie Towarzystwo Muzyczne.

Kontynuując nasz spacer wzdłuż ul. Racławickiej, mijamy po lewej stronie charakterystyczne trzy wieżowce oraz budynek, gdzie mieści się Szkoła Podstawowa nr 5 im. Janusza Kusocińskiego i Gimnazjum nr 3 im. Noblistów Polskich (18) (fot. 36).

Za budynkami szkół widać ciekawą bryłę tzw. „Okrąglaka" – kościoła pw. Najświętszej Marii Panny Matki Kościoła (19) (fot. 37, 38).

Ta monumentalna budowla na planie koła zaprojektowana została przez prof. Leopolda Taraszkiewicza z Politechniki Gdańskiej. I mimo tego, że świątynia położona jest w obniżeniu terenu, w Niecce Świdnickiej, to jest doskonale widoczna z daleka. Kościół posiada dwie kondygnacje. Podziw wiernych budzą piękne witraże, płaskorzeźba na ścianie oraz znajdująca się w górnej części kościoła figura Matki Bożej w głównym ołtarzu. Na budynku świątyni od strony południowo-wschodniej widoczny jest – położony za szklaną płytą – kamień węgielny. Na umieszczonej obok tablicy widnieje napis: „Piotrze, ty jesteś opoką i na tej opoce zbuduję mój Kościół – Mateusz XVI-18". Kamień węgielny z grobu św. Piotra Apostoła wmurowano 17 września 1978 (fot. 39).

Po lewej stronie, za murem okalającym teren kościoła, znajduje się figura Matki Bożej (fot. 40).

40

Fot. 37. Widok z osiedla „TBS" na wieże kościoła.
Fot. 38. Kościół pw. NMP Matki Kościoła.
Fot. 39. Kamień węgielny kościoła NMP Matki Kościoła.
Fot. 40. Figura Matki Bożej.

Fot. 41. Dzwon Wolności.
Fot. 42. Grób kpr. Grabowskiego i nieznanego żołnierza.
Fot. 43. Pomnik AK.

W południowo-zachodniej części usytuowany jest Dzwon Wolności, ufundowany przez mieszkańców Świdnika, a uroczyście poświęcony w 1986 r. (fot. 41).

Budowniczym kościoła i pierwszym proboszczem tej najstarszej świdnickiej parafii był niezapomniany ojciec duchowny świdniczan – ks. Jan Hryniewicz. Obecnie proboszczem jest ks. Tadeusz Nowak.

Ta pierwsza świątynia Świdnika usytuowana jest przy ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego, prowadzącej w kierunku południowym na cmentarz parafialny i komunalny.

Na cmentarzu parafialnym znajduje się m.in. grób kpr. Grabowskiego i nieznanego żołnierza. Napis na płycie głosi: „Kapral Władysław Grabowski poległ 15.IX.1944 w Adampolu. Żołnierz nieznany poległ 25.VII.1944. Cześć ich pamięci" (fot. 42).

Na pomniku trzech polskich lotników z września 1939 r. znajduje się napis: „Trzech nieznanych poległych na lotnisku Świdnik 2-IX-1939 r. Cześć ich pamięci".

Napis na grobie siedmiu żołnierzy informuje: „Siedmiu żołnierzy poległych za ojczyznę. Cześć ich pamięci. Adampol 8.09.1939 r.".

Na terenie cmentarza komunalnego znajdują się groby osób zasłużonych dla miasta, m.in. księdza kanonika Jana Hryniewicza, mistrza samolotowego Janusza Kasperka, rajdowca Romana Szczerbakiewicza. Na świdnickim cmentarzu pochowany jest także generał Tadeusz Góra. W roku 2000 – w 60. rocznicę powstania Ar-

42

43

41

44

45

mii Krajowej – z inicjatywy świdnickiego koła Światowego Związku Żołnierzy AK postawiono na cmentarzu pomnik: „W hołdzie żołnierzom Podziemnego Państwa Polskiego walczącym o niepodległość i suwerenność w latach 1939-1945" (fot. 43). Zatrzymajmy się tu na chwilę, by wspomnieć tych, którzy walczyli o tę ziemię i tworzyli historię miasta.

Idąc z cmentarza do ul. Piaseckiej, widzimy – po drugiej stronie drogi – neoromańską bryłę kościoła pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Kazimierzówce (fot. 44, 45). Wybudowano go, wykorzystując drewniane elementy wyposażenia stojącego tu wcześniej XVIII-wiecznego kościółka. Do dziś zachowały się z niego dwa ołtarze drewniane, ambona, organy piszczałkowe. Parafia w Kazimierzówce została erygowana 14 listopada 1947 przez ówczesnego biskupa lubelskiego – ks. Stefana Wyszyńskiego. Proboszczem parafii jest dziś ks. Józef Swatowski.

Wracamy do miasta ul. Wyszyńskiego. Mijając cmentarz, skręcamy w lewą stronę, w ul. Konwaliową – nią dotrzemy do ul. Gospodarczej. Zatrzymajmy się tam zaraz przy numerze 55. Na posesji znajduje się figura Matki Bożej (fot. 46). Jest to przedwojenny pomniczek ufundowany ku pamięci dwojga mieszkańców, którzy – jak podaje tablica umieszczona na cokole – zostali „ZAMĘCZENI PRZEZ BANDYTÓW D. 5 CZERWCA 1918 R.".

Schodzimy w dół, w kierunku północnym, ul. Gospodarczą. Przechodzimy przez ul. Racławicką na wysokości ronda, które nosi nazwę Honoro-

Fot. 44, 45. Kościół pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Kazimierzówce.
Fot. 46. Figura Matki Bożej.

46

47

wych Dawców Krwi. Po lewej stronie mijamy galerię handlowo-usługową „Venus" (fot. 47) i budynek Urzędu Miasta (20). Po prawej stronie ul. Wyszyńskiego zauważamy duży plac oraz gmach handlowy, na którego piętrze mieści się Miejski Ośrodek Kultury (21). Za gmachem urzędu skręcamy w lewo, na zachód, w ul. Spółdzielczą, i dochodzimy do budynku dawnej Szkoły Podstawowej nr 2 i późniejszej siedziby Gimnazjum nr 2 im. Lotników Polskich (22) (fot. 48).
Podążamy nadal na zachód, mijamy – znany już z początku trasy – plac zabaw ze skate par-

48

Fot. 47. Galeria „Venus".
Fot. 48. Dawna siedziba Gimnazjum nr 2.
Fot. 49. Willa „Grażyna".
Fot. 50. Dom z ul. Kruczkowskiego.
Fot. 51. Willa przy ul. Zacisze.

kiem, przechodzimy na drugą stronę al. Lotników Polskich i ul. Kruczkowskiego, idziemy w stronę lasu. Tu trafiamy do najstarszej części Świdnika, willowej dzielnicy „Adampol" (nazwa pochodzi ponoć od imienia pierwszego właściciela). Kiedyś była to znana wieś letniskowa, chętnie odwiedzana przez mieszkańców Lublina. Dziś możemy jeszcze obejrzeć kilka willi, drewnianych domków letniskowych z początku XX w. i z okresu międzywojennego.

W latach 1917-1919 wybudowana została, stojąca na wysokiej podmurówce, drewniana willa „Grażyna" (fot. 49). Usytuowana jest na dużej, ładnej działce, otoczona drzewami, zadbana i uporządkowana, sprawia wrażenie, jakby czas stanął dla niej w miejscu.

Na końcu ul. Kruczkowskiego, na terenie składu materiałów budowlanych, stoi mały drewniany domek (23) z 1915 r., z piękną snycerką i ciekawym gankiem. Niestety, jest bardzo zaniedbany i nie nadaje się do użytku (fot. 50).

Zmieniamy kierunek spaceru, zawracamy i idziemy do ul. Świerkowej. Po lewej stronie mijamy ul. Zacisze, gdzie znajduje się drewniana willa (24) (fot. 51), nawiązująca pod względem architektonicznym do budownictwa uzdrowisk górskich: spadzisty dach, weranda, od północy i zachodu małe ganki, podwieszany balkon; całość ozdobiona kunsztowną dekoracją snycerską. Niestety, dom czasy swojej świetności ma już chyba za sobą. Z ul. Świerkowej – z której spacerowicze szukający ciszy i relaksu (po ok. 150 metrach drogi) trafią

49

50

51

52

53

do lasu – skręcamy w prawo w ul. Partyzantów, gdzie znajduje się, zaprojektowany przez Andrzeja Własa z Lublina, kościół pw. św. Józefa (25). Parafię erygowano w roku 1990. Jej pierwszym proboszczem i budowniczym był ks. Tadeusz Nowak, obecnie zaś, od roku 1993, kieruje nią ks. Krzysztof Czerwiński (fot. 52, 53). Ciekawostką jest znajdująca się w bocznej nawie kaplica rodziny lotniczej. To kolejny znak związku miasta i jego mieszkańców z lotnictwem.

Teraz, kierując się na północ, przecinamy ul. Wojska Polskiego i dalej ul. Partyzantów podążamy w stronę starej stacji kolejowej (26) (fot. 54). Jest to najstarszy w mieście budynek użyteczności publicznej, wybudowany między 1905 a 1914 r. z czerwonej cegły szamotowej (jeden z kilku tego typu postawionych na trasie Lublin – Chełm). W sąsiedztwie budynku starej stacji kolejowej

54

55

56

Fot. 52, 53. Kościół pw. św. Józefa.
Fot. 54. Stara stacja kolejowa.
Fot. 55. Dom, w którym mieszkała poetka Anna Kamieńska.
Fot. 56. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 .
Fot. 57. Willa „Bożenna".

znajduje się kilka starych willi z lat 20. XX w. Wśród nich, przy ul. Leśnej 3, stoi murowana willa (fot. 55), gdzie do siostry, Marii Wołoszyńskiej, przyjeżdżała znana poetka Anna Kamieńska, której imię nosi świdnicka Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna.

Ze starej stacji ruszamy ul. Dworcową na wschód. Dochodzimy do ul. Romualda Traugutta, skręcamy w prawo, a potem ponownie wkraczamy na ul. Wojska Polskiego, przy której w jednym budynku mieści się Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 (27) (fot. 56).

Po drugiej stronie ul. Wojska Polskiego położona jest, pochodząca z ok. 1910 r., willa „Bożenna" (28), wpisana do ewidencji zabytków. Od zachodu posiada całkowicie oszkloną werandę, nad którą widoczna jest nazwa ułożona w stylizowany napis (fot. 57).

Przy zbiegu ul. Wojska Polskiego i al. Lotników Polskich dochodzimy do sygnalizacji świetlnej, przechodzimy (na zielonym świetle!) na drugą stronę i przy znanej nam już kaskadzie kończymy spacer po Świdniku.

57

Lotnisko
PZL Świdnik
ŻWIRKI I WIGURY
Osiedle Żwirki i Wigury
FKS AVIA
Ośrodek Rekreacyjno Sportowy
Świdnik Miasto
Świdnik Wschód
AL. WOJSKA POLSKIEGO
AL. LOTNIKÓW POLSKICH
Osiedle Adampol
Osiedle Radość
Osiedle Lotnicze
Osiedle Słoneczne
Osiedle Brzeziny I
Osiedle Brzezinyli
Osiedle Kusocińskiego
Osiedle Sławińskiego-Wschód
RACŁAWICKA
KRĘPIECKA
JANUSZA KUSOCIŃSKIEGO
AL. ARMII KRAJOWEJ
Al. NSZZ Solidarność
Urząd Miasta
Chrystusa Odkupiciela
NMP Matki Kościoła
SP ZOZ
Ogródki działkowe
Chemiczna
Przemysłowa
Elektryczna
Warsztatowa
Budowlana
Fabryczna
Sportowa
Dworcowa
Orzechowa
Parkowa
Kleeberga
Wrzosowa
Świerkowa
Dębowa
Spacerowa
Kasztanowa
Brzozowa
Bukowa
Lipowa
Wesoła
Słoneczna
Harcerska
Dojazdowa
Polna
Spadochroniarzy
Klonowa
Akacjowa
Cisowa
Cyprysowa
Strumińskiego
Bażantowa
Ochowa
Magnoliowa
Czereśniowa
Jaśminowa
Kanwaliowa
Fiołkowa
Storczykowa
Sąsiedzka
Dobra
Romantyczna
Przyjazna
Sympatyczna
Gościnna
Gospodarcza
Wiejska
Wielska
Spokojna
Tęczowa
Złota
Błękitna
Szmaragdowa
Turkusowa
Lazurowa
Rubinowa
Jaworowa
Modrzewiowa
Kalinowa
Głogowa
Wiśniowa
Jarzębinowa
Turystyczna
Niepodległości
Pionierska
Opracowanie graficzne: Monika Mościbrodzka

Trasa „Spacerkiem po mieście”

- Drogi główne
- Drogi miejskie
- Ulice
- Ulice osiedlowe (wewnętrzne)
- Alejki
- Linia kolejowa; stacja
- Granica miasta

- Trasa spacerowa po mieście
- Hotel
- Restauracje; bary
- Parking
- Kino
- Przystanek autobusowy
- Postój taksówek
- Szpital; ośrodek zdrowia
- P. Policja
- Szkoła
- Stacja paliw
- Stadion; boisko
- Sklep rowerowy

Obszar z zabudową:

- Mieszkalną
- Przemysłową
- Zieleń miejska; ogródki działkowe
- Lasy
- Tereny inne

Punkty na trasie:

1 Śmigłowiec
2 Plac zabaw i Skate Park
3 Kino Lot
4 Klub Iskra
5 Lotnisko
6 WSK “PZL-Świdnik”
7 Obiekty sportowe AVIA
8 Budynek I LO oraz ZS nr 1
9 Skwer z fontanną
10 Plac Konstytucji 3-go Maja
11 Budynek Gimnazjum nr 1
12 Budynek Szkoły Podstawowej nr 3
13 Boisko LKS Świdniczanka
14 Kościół pw. Chrystusa Odkupiciela
15 Szkoła Podstawowa nr 7
16 Świdnicka “Wyspa”
17 Budynek Społecznego Ogniska Muzycznego
18 Budynek SP nr 5 i G nr 3
19 Kościół pw. NMP Matki Kościoła
20 Urząd Miasta
21 Miejski Ośrodek Kultury
22 Dawna siedziba Gimnazjum nr 2
23-25 Zabytkowe drewniane domy
26 Zabytkowa stacja kolejowa
27 Budynek Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 1
28 Zabytkowa drewniana willa

0 100 200 300 m.

Gmina Mełgiew

Urząd Gminy Mełgiew
ul. Partyzancka 2
21-007 Mełgiew
tel. (+48) 81 467 06 13 – 15
fax (+48) 81 467 06 11
www.melgiew.pl

Powierzchnia: 95 km²
Liczba mieszkańców: 8,7 tys.

Jedyna gmina w bezpośrednim sąsiedztwie siedziby powiatu – położona na wschód od niej, z malowniczo ukształtowanym krajobrazem: począwszy od płaskich, rozległych terenów Równiny Łuszczowskiej na północy, po wyniosłe, kopulaste, otoczone lasami wzgórza w części centralnej i południowej. W krajobrazie wyróżnia się podmokła dolina rzeki Mełgiewki (jej źródła w zachodniej części gminy Piaski), toczącej wody ku północy, poprzez Mełgiew, w okolicach Krzesimowa łączącej się z Wieprzem. Wszystkie drobniejsze cieki obszaru gminy są jej dopływami. Nazwa „Mełgiew" wywodzi się prawdopodobnie właśnie od rzeczki Mełgiewki, choć wiąże się ją również z budowanymi licznie nad Mełgiewką młynami lub występującymi tu często mgłami. Przyczyny te mogą jednak w równym stopniu dotyczyć nazwy rzeki, co nazwy gminy.
Pierwsza wzmianka o Mełgwi pochodzi z 1325 r. Na terenie gminy znajduje się wiele wkomponowanych w krajobraz obiektów zabytkowych. Jednym z piękniejszych jest zespół sakralny w Mełgwi.

Warto zobaczyć:

- zespół pałacowo-parkowy w Podzamczu powstały w okresie od XVIII do XX w.,
- zespół pałacowo-parkowy w Krzesimowie z I poł. XIX w.,
- zespół kościoła parafialnego w Mełgwi,
- dworzec kolejowy w Minkowicach z końca XIX w.,
- Kopiec im. Tadeusza Kościuszki i Powstańców Styczniowych w Mełgwi.

Odwiedź koniecznie!

- **Obserwatorium Astronomiczne** zlokalizowane jest przy Urzędzie Gminy w Mełgwi, ul. Partyzancka 2, 21-007 Mełgiew, tel. (+48) 81 759 77 01 – 03 wew. 220 lub 221.
- **Izba Pamiątek Regionalnych** w Mełgwi mieści się przy Gminnej Bibliotece Publicznej w Mełgwi. Zobaczyć tu można prawie wszystko, co wiąże się z życiem codziennym dawnych mieszkańców Mełgwi i okolic. Całość uzupełniają opisy historii miejscowości, wzbogacone bogatą kolekcją zdjęć wykonanych pół wieku temu lub dawniej. Ekspozycję zamykają ustawione na zewnątrz izby standardowe maszyny: młockarnie, kierat konny, brony drewniane, żuraw oraz ul kryty słomą. Ekspozycja jest czynna od poniedziałku do piątku w godz. 10-14, tel. (+48) 81 759 77 01, wew. 215.

Gmina Piaski

Urząd Miasta i Gminy Piaski
ul. Lubelska 77
21-050 Piaski
tel./fax (+48) 81 582 10 20
www.piaski.pl

Powierzchnia: 170 km²
(Piaski – 8 km²)
Liczba mieszkańców: 10,7 tys.
(Piaski – 2,6 tys.)

Gmina położona jest na Wyniosłości Giełczewskiej. Wzdłuż głębokiej doliny rzeki Giełczew oraz doliny rzeki Sierotki przebiegają ważne korytarze ekologiczne łączące Krzczonowski i Nadwieprzański Park Krajobrazowy. Gminę przecinają ważne szlaki komunikacyjne, z historycznym traktem ruskim na czele, co na przestrzeni wieków nadało położonej przy rozwidleniu dróg siedzibie gminy charakter osady handlowej. Znajdujemy tu bogate tradycje targowe i rzemieślnicze.

Osada Piaski uzyskała prawa miejskie w I poł. XV w., a utraciła je w 1870 r. Na odzyskanie praw miejskich Piaski czekały 123 lata – aż do 1993 r. Walory środowiska naturalnego wschodniej części gminy sprzyjały rozwojowi tych terenów, stąd też większość śladów historii można znaleźć na tym obszarze gminy.

Warto zobaczyć:

- zespół dworsko-parkowy z I poł. XIX w. w Wierzchowiskach,
- ruiny późno-barokowo-klasycystycznego zboru kalwińskiego w Piaskach (wzgórze Kościelec),
- zespół dworsko-parkowy w Brzezicach z XIX w.,
- zespół pałacowo-parkowy w Gardzienicach z początku XVII w.,
- zespół dworsko-parkowy w Kozicach Dolnych z XIX w.,
- zabytkowy kościół w Piaskach z XVIII w.,
- cmentarz żydowski w Piaskach.

Odwiedź koniecznie!

Muzeum Regionalne w Piaskach mieści się w budynku Zespołu Szkół przy ul. Partyzantów 19. Utworzone zostało przez Stowarzyszenie Vena – Źródło z siedzibą w Piaskach, zarejestrowane 23 stycznia 2006. Podstawowe cele Stowarzyszenia to:

- rozpowszechnianie wśród mieszkańców wiedzy na temat przeszłości miasta Piaski i okolic,
- kształtowanie i utrwalanie wśród społeczności lokalnej tożsamości regionalnej i narodowej,
- popularyzacja kultury i sztuki wśród mieszkańców.

Gmina Rybczewice

Urząd Gminy Rybczewice
Rybczewice II nr 119
21-065 Rybczewice
tel. (+48) 81 585 40 03
fax (+48) 81 585 40 18
www.rybczewice.pl

Powierzchnia: 99 km²
Liczba mieszkańców: 3,8 tys.

Rybczewice to najdalej na południe wysunięta gmina powiatu świdnickiego. Na około połowie jej obszaru rozpościera się Krzczonowski Park Krajobrazowy – nadający tej gminie wyjątkowy charakter. Gminę przecina rzeka Giełczew wraz ze swym lewym dopływem – Radomirką. Do największego bogactwa tego terenu, obok walorów przyrodniczych, należą bardzo dobre warunki glebowe, co wykorzystywane jest przez rolnictwo. Dominuje tu uprawa zbóż i buraków cukrowych, a także sadownictwo.

Warto zobaczyć:

- zabytkowy drewniany kościół w Pilaszkowicach I,
- zespół kościoła parafialnego w Częstoborowicach z końca XVIII w. (z obrazem Matki Boskiej Zwycięskiej – patronki wielkiej wiktorii wiedeńskiej Jana III Sobieskiego),
- zespół dworsko-parkowy w Stryjnie z II poł. XVIII w. (obecnie szkoła podstawowa),
- zespół dworsko-pałacowy w Wygnanowicach z XIX w. (obecnie Dom Pomocy Społecznej),
- zespół dworsko-pałacowy w Rybczewicach z II poł. XIX w. (obecnie zespół szkół).

Gmina Trawniki

Urząd Gminy Trawniki
21-044 Trawniki
skr. poczt. 13
tel./fax (+48) 81 585 60 18
www.trawniki.pl

Powierzchnia: 84 km²
Liczba mieszkańców: 9,2 tys.

Trawniki to najdalej na wschód wysunięta gmina powiatu świdnickiego. Malowniczo położona w dolinach rzek Wieprz i Giełczew oraz kanału Wieprz – Krzna, reprezentuje bogate walory przyrodnicze i krajobrazowe. Od północy teren gminy graniczy z Nadwieprzańskim Parkiem Krajobrazowym, obejmującym w tej strefie niewielki fragment jej obszaru. Jest to gmina typowo rolnicza, choć doskonałe skomunikowanie, niewielka odległość od aglomeracji oraz wartość środowiskowa dają jej szansę stworzenia zaplecza turystyczno-rekreacyjnego.

Warto zobaczyć:

- kościół w Dorohuczy z XVIII w.,
- cmentarz wojenny w Trawnikach z I i II wojny światowej,
- zespół kościoła parafialnego w Biskupicach z I poł. XVIII w.,
- cmentarz parafialny i cmentarz żydowski w Biskupicach,
- pozostałości zespołu dworskiego w Trawnikach z przełomu XIX/XX w.

Dziedzictwo kulturowe powiatu świdnickiego

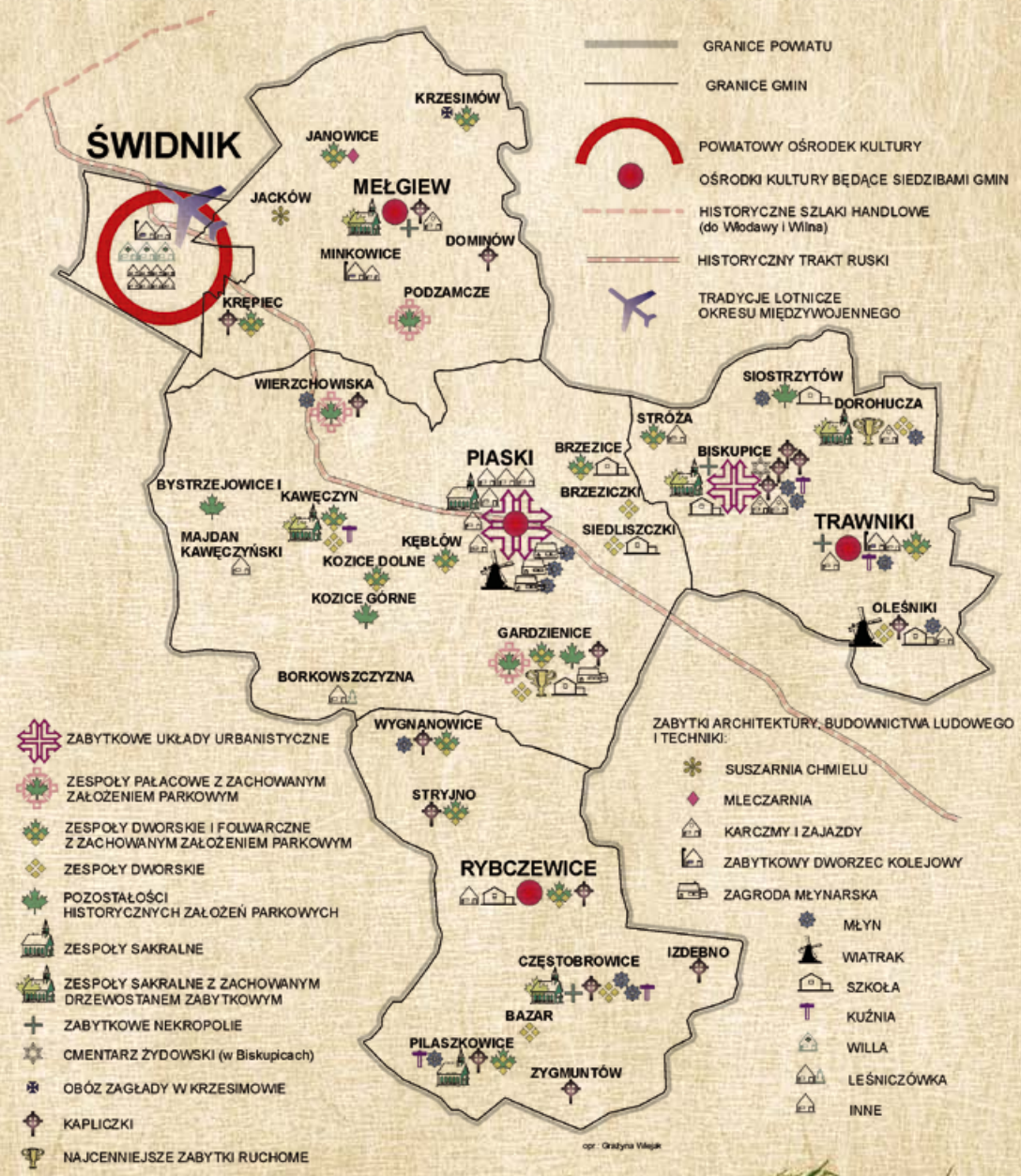

Aeroklub Świdnik

Sport i rekreacja

Wirtualny przegląd atrakcji turystycznych powiatu świdnickiego

Cykliczne imprezy kulturalne

„W czasie deszczu dzieci się nudzą"... nie u nas! Powiat świdnicki posiada wspaniałe warunki do aktywnego wypoczynku i uprawiania sportów. Polecamy piesze wędrówki i trasy rowerowe – propozycje tras znajdziecie Państwo w dalszej części folderu. Zachęcamy również do skorzystania z bogatej oferty rekreacyjnej przygotowanej przez lokalne firmy, kluby i stowarzyszenia.

Aeroklub Świdnik

Informacje ze strony www.aeroklubswidnik.com.pl, red. za T. Chwałczykiem.

Aeroklub Świdnik funkcjonuje przy lotnisku w Świdniku, położonym po północno-zachodniej stronie Świdnika i po wschodniej stronie Lublina na wysokości 202,5 AMSL. Współrzędne punktu przecięcia się dróg startowych (ARP): 51°13'55.13"N / 022°41'25.17"E.

Początki działalności Aeroklubu Świdnik sięgają lat 50. Latem 1952 r. grupa skierowanych do pracy w nowo powstającej Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego techników i inżynierów lotniczych, którzy wcześniej uprawiali sporty lotnicze w innych aeroklubach, wystąpiła z inicjatywą

utworzenia aeroklubu przyzakładowego WSK. Oficjalna rejestracja pod nazwą Aeroklub Fabryczny nastąpiła w Warszawie 11 października 1952. Najbardziej dynamiczny rozwój nastąpił w latach 1956-1957, kiedy to w jego posiadaniu znalazły się 2 samoloty i 11 szybowców.

W 1963 r. rozegrano na lotnisku w Świdniku – nawiązując do tradycji mającej swój początek w roku 1931 – zorganizowane wspólnie z Aeroklubem Lubelskim I Lubelskie Zimowe Zawody Samolotowe. Zawody te – jako jedyne rajdowo-nawigacyjne o tej porze roku – są kontynuowane i nadal cieszą się dużym uznaniem wśród pilotów z całego kraju; wielokrotnie też zwyciężały w nich załogi świdnickiego aeroklubu.

W roku 1997 Aeroklub Robotniczy został zarejestrowany w Sądzie Wojewódzkim w Lublinie z odrębną osobowością prawną pod nazwą Aeroklub Świdnik.

Aeroklub Świdnik oferuje szkolenia szybowcowe i samolotowe. Głównym zadaniem stawianym sekcji szybowcowej jest szkolenie podstawowe

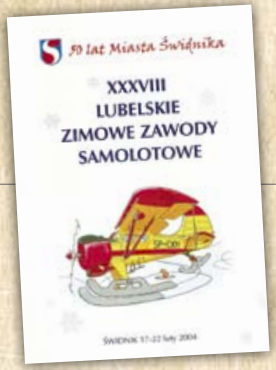

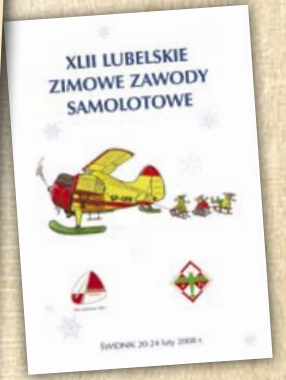

pilotów. Członkowie sekcji w ramach doskonalenia umiejętności zdobywają kolejne uprawnienia i odznaki sportowe: srebrne i złote odznaki szybowcowe oraz złote odznaki z trzema diamentami. Zadaniem sekcji samolotowej jest szkolenie podstawowe pilotów, podnoszenie umiejętności lotniczych poprzez zdobywanie kolejnych uprawnień i klas wyszkolenia.

Oprócz tego sekcja wykonuje loty na rzecz sekcji szybowcowej (holowanie) i prowadzi przygotowania najzdolniejszych pilotów do uprawiania lotniczego sportu wyczynowego.

Wychowankowie sekcji od wielu lat zdobywają najwyższe trofea zarówno w zawodach krajowych, jak i zagranicznych; są również zatrudniani w wielu prestiżowych firmach i instytucjach lotniczych.

Ponadto aeroklub oferuje usługi w zakresie:

- przewozu osób i towarów, lotów rekreacyjnych,
- wykonywania zdjęć i filmowania z powietrza,
- lotów reklamowych,
- patrolowania przeciwpożarowego.

Więcej informacji na oficjalnej stronie aeroklubu:
www.aeroklubswidnik.com.pl
Aeroklub Świdnik
ul. Kolejowa 3, 21-040 Świdnik
tel./ fax (+48) 81 468 54 00

Sport i rekreacja

Golf
Wierzchowiska Golf & Country Club
www.wierzchowiska.pl

Żagle
Klub Żeglarski „Świdnik"
www.zagle.x.pl

Kajaki
„Sternik" – Spływy Kajakowe
www.kajakisternik.pl

Wędkarstwo
Koło PZW „Mełgiew"
www.pzw.org.pl/melgiew
Koło PZW „Świdnik WSK"
www.pzw.org.pl/swidnikwsk
Koło PZW „Świdnik Miasto"
www.pzw.org.pl/swidnikmiasto
Koło PZW „Trawniki"
www.pzw.org.pl/trawniki

Sporty rowerowe
Świdnicki Klub Rowerowy „Alfa" w Świdniku
www.rowerowyswidnik.pl
Klub Motorowy „Champion"
www.klubchampion.pl

Jazda konna
„Stajnia Kenter" – Ośrodek Jeździecki
ul. Brzegowa 47, 21-040 Świdnik
tel. 602 891 849
Stadnina Koni „Bonanza"
www.stadnina-bonanza.pl

Sztuki walki
Lubelski Klub Sportów Walki „Dan" w Świdniku
www.lkswdan.pl
Szkolny Klub Sportowy „Shiroikaj" w Świdniku
Gimnazjum nr 3
www.shiroikaj.prv.pl

Więcej informacji o wydarzeniach i obiektach sportowych na stronie serwisu internetowego Sportowy Świdnik: www.sport.swidnik.net

Wirtualny przegląd atrakcji turystycznych powiatu świdnickiego

Gmina Piaski
www.piaski.pl

Gmina Rybczewice
www.rybczewice.pl

Gmina Trawniki
www.trawniki.pl

Gmina Świdnik
www.swidnik.pl

Gmina Mełgiew
www.melgiew.pl

Powiat świdnicki w Świdniku
www.powiat.swidnik.pl

Świdnik na kartach historii
www.historia.swidnik.net

Szlak Jana III Sobieskiego
www.rybczewice.pl/szlaksobieskiego

Trawniki
www.trawniki.hg.pl

Strona poświęcona byłemu obozowi pracy w Trawnikach
www.deathcamps.org/occupation/trawniki.html

Ośrodek Praktyk Teatralnych „Gardzienice"
www.gardzienice.art.pl

Nadleśnictwo Świdnik
www.lodz.lasy.gov.pl/web/swidnik

Krzczonowski Park Krajobrazowy
www.zpkwl.lublin.uw.gov.pl/krzczonowski%20PK.html

Nadwieprzański Park Krajobrazowy
www.zpkwl.lublin.uw.gov.pl/nadb.html

Miejski Ośrodek Kultury w Świdniku
www.mok.swidnik.pl

Miejskie Centrum Kultury w Piaskach
www.mckpiaski.pl

Lokalne Grupy Działania
www.dolinagielczwi.org
www.naszanadzieja.pl

Cykliczne imprezy kulturalne

Świdnik Jazz Festival

Impreza organizowana od 1996 r. pod patronatem Elvina Jonesa. Podczas dotychczasowych edycji Festiwalu odbyły się koncerty wielu znanych i cenionych muzyków jazzowych, wystąpili tu m.in.: Włodzimierz Nahorny, Zbigniew Namysłowski, Jan Ptaszyn Wróblewski, Henryk Miśkiewicz, Peter Erskine, Urszula Dudziak, Marek Raduli. Festiwal ma na celu przede wszystkim:

- wspieranie najzdolniejszych muzyków jazzowych,
- promocję i konfrontację różnych stylów muzyki jazzowej,
- integrację środowisk jazzowych z terenu całej Polski,
- doskonalenie warsztatu muzycznego uczestników konkursu,
- popularyzację muzyki jazzowej.

Dni Świdnika

Impreza plenerowa, w czasie której odbywają się przede wszystkim koncerty profesjonalnych, ale także amatorskich grup muzycznych. Podczas dotychczasowych edycji imprezy występowały największe gwiazdy estrady, m.in.: Bajm, Kult, T.LOVE, Lady Pank, Big Cyc, Maanam, Łzy, Coma czy Blenders.

Międzynarodowy Festiwal Orkiestr Dętych

Impreza plenerowa, w ramach której prezentują się nie tylko orkiestry z Polski, ale także z zagranicy. Podczas festiwalu profesjonalne jury wyłania trzy najlepsze orkiestry.

Święto Kwitnących Sadów

Urząd Gminy Rybczewice oraz Stowarzyszenie Producentów Owoców „Stryjno Sad" każdego roku w maju organizują Święto Kwitnących Sadów. W trakcie uroczystości przewidzianych jest wiele atrakcji zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych, m.in.: prezentacja firm zajmujących się branżą ogrodniczą i rolniczą, kiermasz i wystawy rękodzieła ludowego, a dla najmłodszych – place zabaw, konkursy, zabawy sportowe i taneczne.

Dożynki Powiatowe

Impreza plenerowa, organizowana co roku w innej gminie powiatu świdnickiego. Rolnicze święto jest okazją do spotkania mieszkańców powiatu, integracji środowisk rolniczych, prezentacji kultury ludowej, rękodzieła i wyrobów regionalnych; charakteryzuje się wymiarem zarazem dziękczynnym, jak i patriotycznym. Święto jest także okazją do uhonorowania najlepszych rolników i rozstrzygnięcia konkursu na wieńce dożynkowe, a także do zaprezentowania występów artystycznych.

Dni Mełgwi

Impreza plenerowa odbywająca się każdego roku w pierwszych dniach maja, organizowana przez Urząd Gminy i Gminny Ośrodek Kultury w Mełgwi.

Rokrocznie organizatorzy przygotowują wiele atrakcji:

- zawody wędkarskie o puchar wójta lub prezesa ZOP OSP RP w Świdniku,
- festyn rodzinny, występy zespołów lokalnych i gościnnych, a także prezentacje orkiestr,
- wystawy rękodzieła ludowego,
- atrakcje dla dzieci, także zawody sportowe odbywające się w hali,
- dzień patriotyczny: uroczysta msza św. z udziałem orkiestry dętej z gminy Mełgiew oraz dzieci i młodzieży ze szkół znajdujących się na terenie gminy,
- jarmark produktów lokalnych, w tym także „swojskie jadło", oraz wiele atrakcji dla wszystkich uczestników imprezy.

Czas wyruszyć na szlak

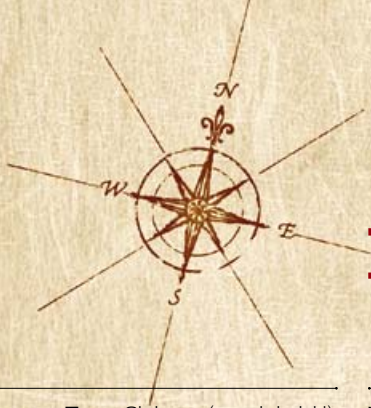

Trasa 1
Wyprawa z nurtem Giełczwi

Trasa: Giełczew (pow. lubelski) – Sobieska Wola – Pilaszkowice – Częstoborowice
Długość: ok. 23 km
Czas: 5-6 godz.
Charakterystyka: głównie drogi asfaltowe, na niewielkich odcinkach ścieżki przez pola i łąki

We wsi Giełczew w powiecie lubelskim, tuż za kościołem parafialnym pw. Matki Boskiej Częstochowskiej, spod ziemi wytryska strużka krystalicznie czystej wody, aby nadać bieg rzece Giełczwi. To właśnie miejsce jest punktem początkowym naszej wędrówki.

Wyruszamy z Giełczwi i lokalną drogą kierujemy się w stronę Sobieskiej Woli, gdzie przy skrzyżowaniu opuszczamy drogę asfaltową i wchodzimy na wąską ścieżkę biegnącą po prawej stronie koryta rzeki.

Po kilkuset metrach docieramy do miejsca pierwszego postoju, a mianowicie do XIX-wiecznego dworku stojącego na skraju parku, niegdyś należącego do Sobieskich. Obecnie budynek znajduje się w rękach prywatnych właścicieli i jest remontowany, co daje nadzieję na przywrócenie posiadłości stanu dawnej świetności.

Po chwili odpoczynku ruszamy w dalszą drogę. Przechodzimy aleją lipową, stanowiącą główny dojazd do dworku, następnie obok stojącego na niewielkim wzniesieniu kościoła i dochodzimy do drogi wojewódzkiej nr 837, z której będziemy korzystać już prawie do końca wędrówki. Mijamy miejscowości Dąbie i Pilaszkowice II i jesteśmy w miejscu naszego drugiego postoju, przy kościele pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Pilaszkowicach I. Jest to jedno z najbardziej malowniczych miejsc w dolinie Giełczwi. Po lewej stronie – rzeczka płynąca wśród drzew i zarośli. Po prawej zaś – drewniany nowogotycki kościółek przeniesiony tutaj w 1985 r. z Lublina, gdzie powstał z inicjatywy kolejarzy w latach 1933-1934. Warto zaznaczyć, iż to właśnie z Pilaszkowic Jan III Sobieski wyruszył w 1683 r. na wyprawę wiedeńską, zabierając ze sobą, jak głoszą podania, obraz Matki Boskiej Zwycięskiej, który obecnie znajduje się w kościele w Częstoborowicach.

Przed nami ostatni etap wędrówki. W dalszym ciągu podążając szosą, przechodzimy przez Bazar, miejscowość, w której za czasów Sobieskiego osiedlano rodziny i wdowy po poległych rycerzach, i docieramy do Częstoborowic. Tutaj wchodzimy na ścieżkę pomiędzy stawami leżącymi po prawej stronie drogi. Nad jednym z tych stawów stoi stary drewniany młyn wodny – będący celem naszej podróży. Tu, przy ognisku, możemy wspólnie przywołać wrażenia z pozostawionych za sobą kilometrów marszu.

Trasa 2
Przez włości Koźmianów do kozickiego dworu

Trasa: Świdnik – Wierzchowiska – Kawęczyn – Bystrzejowice – Kozice Dolne
Długość: ok. 20 km
Czas: 3-4 godz.
Charakterystyka: w pierwszej części trasy drogi polne, potem – asfaltowe

Punktem początkowym wycieczki jest dworzec PKP „Świdnik Wschód". Stąd trasa prowadzi polnymi drogami do Wierzchowisk, gdzie znajduje się wspaniały zabytek: pałac zbudowany w 1879 r., dawna siedziba zasłużonego dla Polski rodu Koźmianów, krewnych słynnego senatora, poety i pamiętnikarza Kajetana Koźmiana. Ostatnim właścicielem ziemskim doskonale prosperujących dóbr i uroczego pałacu był Jan Koźmian (1896-1975), który dostał majątek w Wierzchowiskach od swojego stryja. Jak zapewniają obecni właściciele budynku – państwo Cioczkowie – pałac w Wierzchowiskach to jeden z najpiękniejszych zabytków na Lubelszczyźnie, pieczołowicie odrestaurowany i wyposażony w stylowe meble. Wraz z malowniczym parkiem i stawami doskonale oddaje klimat rezydencji z końca XIX w.

Park w stylu naturalistycznym powstał w II poł. XIX w. Wjazd do parku znajduje się przy budynku kordegardy, skąd aleja główna prowadzi do pałacu. Przed rezydencją znajduje się klomb obsadzony drzewami i krzewami.

Za pałacem roztacza się duża łąka kwietna otoczona po dwóch stronach skupiskami wysokich drzew. Po lewej stronie pałacu znajduje się bażanciarnia, sąsiadująca ze stawem. Po zachodniej stronie głównej alei dojazdowej widać szpalery lipowe. Przy kordegardzie, w południowej części parku, również znajduje się staw. Urokliwe miejsce ma obecnie doskonałe zastosowanie rekreacyjne – znajduje się na nim pole golfowe.

Kolejnym punktem wędrówki, do którego docieramy, idąc wzdłuż asfaltowej drogi na południe, jest Kawęczyn – z drewnianą kuźnią i takimiż zagrodami i domami z lat 20. i 30. ubiegłego wieku.

Dalszy asfaltowy odcinek drogi, bardziej uciążliwy, prowadzi już do Kozic Dolnych. Właśnie tutaj nad rzeką Sierotką, dawniej zwaną Kozicą, usytuowane są dwór i park związane z rodem Kisielnickich, a pośrednio także Kossaków. To najnowsze dzieje włości, o których zapiski historyczne wspominają już od XIV w. Neoklasycystyczny pałac w Kozicach powstał na przełomie XVIII i XIX w. Zabytkami są także: oficyna, kordegarda, spichrz, budynek gospodarczy oraz park. Z całą pewnością gospodarze tego zabytkowego obiektu – dyrekcja Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego – nie odmówią kulturalnym turystom miejsca na odpoczynek po kilkugodzinnej wędrówce.

Trasa rowerowa nr 1

Świdnik – Wierzchowiska – Kawęczyn – Krzczonów – – Krzczonowski Park Krajobrazowy – Świdnik

Trasa przebiega przez Świdnik, gminę Piaski i gminę Rybczewice. Liczy ok. 80 km. W przeważającej części prowadzi drogami asfaltowymi, mało uczęszczanymi przez samochody. Ze względu na długość i rodzaj ukształtowania trasa jest dość trudna i przeznaczona raczej dla wytrawnych rowerzystów.

Wycieczkę rozpoczynamy w Świdniku, przy pomniku Nieznanego Żołnierza na placu Konstytucji 3 Maja, a następnie kierujemy się w stronę Zalewu Krępieckiego. Za zalewem jedziemy prosto przez skrzyżowanie do Wierzchowisk, gdzie znajduje się zespół dworsko-parkowy z I poł. XIX w., wpisany do rejestru zabytków – obecnie restauracja pałacowa i klub golfowy. Dalej przecinamy drogę krajową i podążamy przez Bystrzejowice do Kawęczyna, gdzie znajduje się – także wpisany do rejestru zabytków – dawny zespół ogrodowo-dworski z XIX w., a także stawy, zabytkowy drewniany kościół z początku XX w. oraz cmentarz parafialny, na którym usytuowany jest pomnik polskich żołnierzy poległych w II wojnie światowej oraz jeńców zamordowanych przez Niemców.

Gdy miniemy cmentarz, na skrzyżowaniu skręcamy w lewo na Kozice Górne. Na następnym skrzyżowaniu jedziemy prosto w kierunku Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego. W miejscowości Majdan Policki przekraczamy granice powiatu świdnickiego i kierujemy się w stronę Krzczonowa, podziwiając piękne zakątki: Rezerwat „Chmiel" i Rezerwat „Olszanka". Z Krzczonowa podążamy na wschód, gdzie – przejeżdżając przez Las Królewski – ponownie przekraczamy granicę powiatu. W miejscowości Chodyłówka skręcamy w prawo w kierunku królewskiej wsi Bazar, w której znajdują się pozostałości zespołu dworsko-parkowego z XVIII w. Dalej jedziemy na północ wzdłuż doliny rzeki Giełczew, mało znanej wśród turystów, a szkoda, bo urok tego miejsca już przed laty odkryły znane rody szlacheckie, wznoszące właśnie tutaj swoje siedziby (m.in. Sobiescy, Orzechowscy, Suchodolscy, Rembielińscy).

W Częstoborowicach znajduje się zespół kościoła parafialnego z końca XVIII w. z przepięknym obrazem Matki Boskiej Zwycięskiej – patronki wielkiej wiktorii Jana III Sobieskiego. Dalej jedziemy do Rybczewic, gdzie zobaczymy Zespół

Szkół Ogólnokształcących mieszczący się w dawnym zespole dworsko-pałacowym z II poł. XIX w. oraz cmentarz wojenny powstały po walkach stoczonych w okresie 1 lipca – 3 sierpnia 1915 pomiędzy wojskami austriackimi i niemieckimi a armią rosyjską.

W Rybczewicach opuszczamy Krzczonowski Park Krajobrazowy i jedziemy do miejscowości Stryjno, gdzie znajdują się: zespół dworsko-pałacowy (również wpisany do rejestru zabytków) wybudowany w II poł. XVIII w., a rozbudowany ok. 1880 r. przez architekta Kornela Gabrielskiego – w chwili obecnej szkoła podstawowa, oficyna z II poł. XIX w., stajnia z wozownią z I poł. XVIII w. – przebudowana, oraz park założony w II poł. XVIII w.

W Wygnanowicach znajduje się zespół dworsko-pałacowy (także wpisany do rejestru zabytków): dwór murowany z 1802 r. – obecnie Dom Pomocy Społecznej, oficyna z początku XX w., a także park krajobrazowy założony w XIX w. W Gardzienicach natomiast, w zabytkowym pałacu z XVII w., mieści się siedziba Ośrodka Praktyk Teatralnych „Gardzienice".

Jedziemy do Piask, gdzie zwiedzamy kościół parafialny pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z XVII w. oraz ruiny barokowo- klasycystycznego zboru kalwińskiego z końca wieku XVIII na wzgórzu zamkowym zwanym Kościelcem. Część wyposażenia znajduje się w ewangelicko-augsburskiej świątyni Trójcy Świętej w Lublinie.

Z Piask wracamy do Świdnika.

Trasa rowerowa nr 2

Świdnik – Krępiec – Minkowice – Podzamcze – Mełgiew – – Krzesimów – Janowice – Świdnik

Trasa przebiega przez Świdnik i gminę Mełgiew. Liczy ok. 40 km. Po drodze napotykamy na zabytki architektury i miejsca pamięci narodowej, znajdujące się na terenie gminy Mełgiew, oraz podziwiamy obszary atrakcyjne pod względem warunków przyrodniczych. W przeważającej części trasa przebiega drogami asfaltowymi, mało uczęszczanymi przez samochody, jedynie na krótkim odcinku biegnie polną, a potem leśną ścieżką.

Trasę w Świdniku rozpoczynamy przy pomniku Nieznanego Żołnierza na placu Konstytucji 3 Maja. Kierujemy się na wschód ścieżką rowerową przy ul. Niepodległości, a dalej jedziemy wzdłuż torów kolejowych w stronę Krępca, gdzie znajduje się Zalew i pozostałości po dawnym zespole dworsko-parkowym z II poł. XIX w., wpisanym do rejestru zabytków.

Gdy miniemy Zalew Krępiecki, na pierwszym skrzyżowaniu skręcamy w lewo i na następnym w prawo w kierunku południowym. Będziemy mogli podziwiać piękny krajobraz – widoczne będą pola, a w oddali las, do którego zmierzamy. Tu droga zmieni się w polną ścieżkę. W lesie skręcamy w dróżkę, która następnie połączy się z drogą asfaltową. Jadąc wzdłuż tej drogi, zatrzymajmy się w środku lasu przy Pomniku Wojowników Niepodległości z 1863 r. Kierując się dalej, wyjedziemy na drogę powiatową. Skręćmy w lewo w kierunku Podzamcza.

W Podzamczu, na nieco wzniesionym terenie wśród osuszonych obecnie mokradeł, znajduje się zespół pałacowo-parkowy wpisany do rejestru zabytków. Obejmuje on zespół pałacowy wraz z przylegającym do niego od strony południowej regularnym ogrodem z XVIII w. W Podzamczu można również zobaczyć wymurowaną na osi założenia pałacowego kapliczkę św. Jana Nepomucena z II poł. XVIII w. oraz znajdujący się przy torach kolejowych Grób Żołnierza Polskiego Jana Szczechowskiego, poległego w 1929 r.

Z Podzamcza kierujemy się w stronę Mełgwi, gdzie zatrzymujemy się na dłuższy odpoczynek. W Mełgwi warto zwiedzić tzw. stary kościół, wzniesiony w latach 1726-1730 z fundacji lubelskiego sędziego ziemskiego – Jacka Stoińskiego, gdzie znajdują się obecnie organistówka i dom parafialny, a także obejrzeć nowy neogotycki kościół wybudowany w latach 1906-1910.

Poza tym można w Mełgwii zobaczyć pomnik na kopcu usypanym ok. 1863 r. z okazji przejazdu przez Mełgiew Tadeusza Kościuszki.
Dalej kierujemy się do Krzesimowa. Znajduje się tu usytuowany na wyniosłym wzgórzu i otoczony przez mokradła oraz stawy zespół pałacowo-parkowy powstały w I poł. XIX w., wpisany do rejestru zabytków, który spełniał funkcję dworu obronnego. Obecnie posiadłość zajmuje Dom Pomocy Społecznej dla mężczyzn. Wokół pałacu znajduje się zabytkowy park krajobrazowy reprezentujący styl angielski. Rosną tu liczne stare drzewa parkowe, m.in. kilkusetletnie dęby, stare lipy, które ze względu na swe rozmiary zyskały miano pomnikowych.

Poza tym zobaczymy w Krzesimowie cmentarz wojenny żołnierzy Austro-Węgier i Rosji poległych w 1915 r. oraz kopiec i obelisk poświęcone pamięci więźniów politycznych, żołnierzy, organizacji niepodległościowych, walczących o wolną Polskę, więzionych i zamordowanych w obozie NKWD i UB w Krzesimowie w latach 1944-1945.
Z Krzesimowa wracamy w kierunku Świdnika przez Janowice, gdzie możemy obejrzeć pozostałości zespołu dworskiego wpisanego do rejestru zabytków: dwór murowany z otaczającym go drzewostanem wybudowany w II poł. XIX w., ruinę obory ze stodołą z tego samego okresu oraz pozostałości parku założonego w końcu wieku XIX.

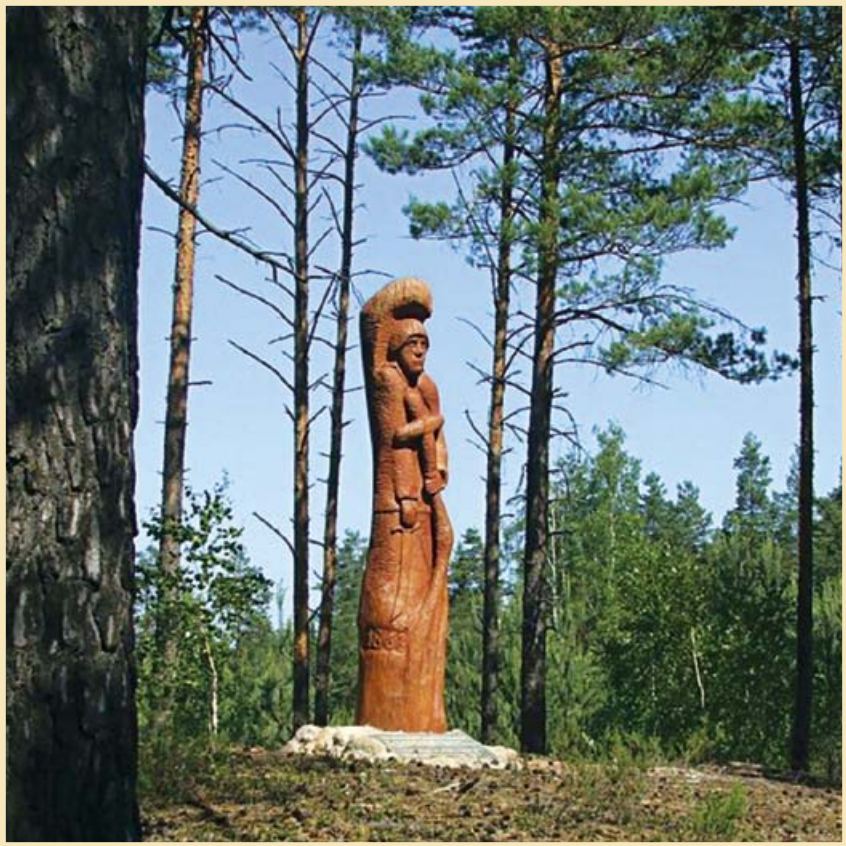

Rejon solecznicki

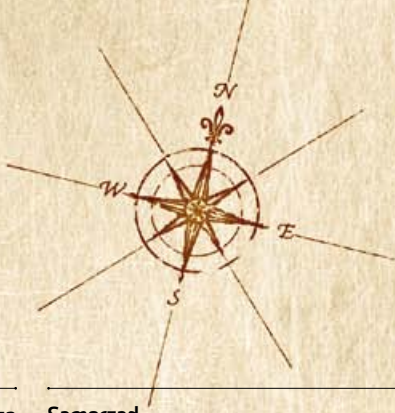

Rejon solecznicki

Rejon solecznicki położony jest w południowo-wschodniej części Litwy w powiecie wileńskim. Powierzchnia rejonu wynosi 1491,4 km², co stanowi 15,3% terytorium powiatu.
Ośrodkiem administracyjnym jest odległe o 44 km od Wilna miasto Soleczniki. Od północy i zachodu rejon graniczy z rejonem orańskim oraz rejonami wileńskim i trockim. Od wschodu i południa z Białorusią (obwód grodzieński).
Rejon solecznicki zamieszkuje 38,4 tys. osób. Gęstość zaludnienia – 26,5 os. na km² – jest prawie dwukrotnie mniejsza niż wynosi średnia na Litwie. 79% mieszkańców rejonu jest narodowości polskiej, 9,4% mieszkańców stanowią Litwini, 5,8% – Rosjanie, 3,8% – Białorusini, 1,4 % – inne narodowości.
W rejonie znajduje się 13 starostw (gmin): Kamionka, Biała Waka, Butrymańce, Dajnowa, Dziewieniszki, Ejszyszki, Gierwiszki, Jaszuny, Koleśniki, Podborze, Poszki, Soleczniki, Turgiele.

W cieniu drzew...

Charakterystyczną cechą rejonu solecznickiego jest jego zalesienie. Lasy zajmują 43,7% terytorium rejonu, co 1,5 razy przewyższa średnie zalesienie na Litwie.
Największym masywem leśnym jest tu Puszcza Rudnicka, która składa się z 23 lasów i zajmuje 26 tys. ha rejonu, czyli prawie 1/6 jego terytorium (całkowita pow. Puszczy – 37 tys. ha). Puszcza Rudnicka to olbrzymi kompleks biotopów – niewątpliwie jeden z najbardziej wartościowych terenów w rejonie solecznickim.
W Puszczy Rudnickiej są 3 jeziora. Jezioro Kiernowskie (pow. 81 ha) ze wszystkich stron otaczają bagna. W przeważającej części są to bagna nizinne, porośnięte czarną olchą i niskopiennym sośniakiem. Również naokoło znajdującego się niedaleko poligonu jeziora Szulnia występują bagna. Jest to wyżynno-bagienne jezioro dystroficznego typu. Na południowym wschodzie Puszczy, na bagnach otoczonych przez kontynentalne wydmy, leży Jezioro Gulbińskie.
W okolicy Zygmunciszek na wysokości 30 m wznoszą się wydmy kontynentalne. Otwarte, piaszczyste pustkowie zostało ukształtowane przez zrzucane na dawny poligon bomby oraz przez ciągłe pożary.
Rejon solecznicki ma charakter rolniczy. Tereny rolne zajmują 44,7% jego powierzchni.
Znaczna część rejonu – zachodnia – położona jest na Płaskowyżu Ejszyskim, wschodnia na Wyżynie

Samorząd Rejonu Solecznickiego
ul. Vilniaus 49
LT – 17116 Soleczniki
tel. (8 380) 51 233
fax (8 380) 51 244
e-mail:
priimamasis@salcininkai.lt
www.salcininkai.lt

Miednickiej, gdzie w pobliżu Katkuszek znajduje się najwyższe miejsce – 265 m n.p.m. Najniższe natomiast mieści się na obszarze Równiny Południowo-Wschodniej, nieopodal Zygmunciszek nad rzeką Mereczanką – 122 m n.p.m.
W rejonie solecznickim występuje 8 jezior i 18 stawów. Największe to Jezioro Kiernowskie i jezioro Popie. W zbiornikach wodnych żyje 28 gatunków ryb.

Najcenniejsze krajobrazy rejonu znajdują się w Dziewieniskim Historycznym Parku Regionalnym i Rezerwacie Krajobrazowym Szorkajcie. Cenne kompleksy naturalne chronione są w rezerwatach hydrograficznych Solczy i Wisińczy, w Nowokuńskim Rezerwacie Geologicznym, Ażubalskim Rezerwacie Pedologicznym, Szylińskim Rezerwacie Botanicznym i Popiskim Rezerwacie Ornitologicznym.

Czy wiesz, że...

- Puszcza Rudnicka była ulubionym miejscem polowań królewskich, tu Kazimierz Jagiellończyk wybudował pałac myśliwski i tu również podczas wielodniowych polowań Zygmunt August spotykał się z Barbarą Radziwiłłówną.

Gminy rejonu solecznickiego

Kamionka

Kamionka położona jest 11 km na północny wschód od Solecznik. Powierzchnia gminy wynosi 54 km², liczba mieszkańców – ok. 900 osób. Na terenie gminy znajduje się 20 wsi. Nazwa Kamionki pochodzi od rzeki o tej samej nazwie, dopływu Wisińczy. Przed 1939 r. majątek ziemski Kamionka stanowił własność rodziny Renigerów. W miejscowości działają: polska i litewska szkoła podstawowa, dom kultury oraz biblioteka.

Warto zobaczyć:

- kościół pw. św. Teresy od Dzieciątka Jezus, w wyposażeniu którego znajdują się zabytkowe rzeźby i obrazy.

Biała Waka

Biała Waka jest jedną z najmłodszych miejscowości rejonu solecznickiego. Powstała na początku lat 50. ubiegłego wieku, kiedy w okolicy rozpoczęto eksploatację olbrzymich złóż torfu. Powierzchnia gminy wynosi 3,64 km², w Białej Wace mieszka ok. 1300 osób. Funkcjonują tu dwie szkoły średnie: polska im. Elizy Orzeszkowej i litewska „Šilo" oraz pion z klasami rosyjskimi, a także dom kultury i biblioteka.

Warto zobaczyć:

- muzeum przy domu kultury, w którym zebrano ok. 1000 eksponatów. Ekspozycje muzealne to przede wszystkim XIX- i XX-wieczne przedmioty użytkowe pochodzące z okolic, w tym także zbiory zdjęć i prasy,
- jezioro Popie.

Butrymańce

W połowie drogi między Solecznikami i Ejszyszkami po obu stronach drogi leży osiedle Butrymańce. Jest to ośrodek gminy liczącej nieco ponad 2000 mieszkańców. Powierzchnia gminy wynosi 91,9 km². Na jej terenie znajduje się 29 wsi.

Od początku XVII w. Butrymańce należały do rodziny Houwaltów. Ważniejszym osiedlem stały się dopiero pod koniec XVIII w. W 1799 r. wybudowano tu drewniany kościół z funduszy barona Jana Szrottera, kapitana wojsk pruskich. Kościół pw. św. Michała Archanioła jest bezwieżowy, na jego frontonie znajduje się oryginalny balkon z balustradą i figurą Chrystusa. Siedem kościelnych lichtarzy z XVIII w. to prawdziwe dzieła sztuki, a zarazem cenne zabytki.

We wsi funkcjonują: szkoła średnia z polskim językiem nauczania oraz szkoła podstawowa z litewskim językiem nauczania.

Czy wiesz, że...

- Niedaleko osiedla Butrymańce – w wiosce Rezy – znaleziono w 1989 r. ogromny głaz, niewiele ustępujący słynnemu Puntukasowi. Waży on ok. 20 ton. Nieopodal głazu rozmieszczono dziesięć innych kamieni, symbolizujących kolejne wieki tysiąca lat historii Litwy.

Dajnowa

Powierzchnia gminy zajmuje obszar 54,9 km², mieszka tu ok. 1100 osób. W jej skład wchodzi 17 wsi. Ośrodkiem gminy jest Dajnowa. Już w 1765 r. było tu dziesięć zagród chłopskich, a także karczma. W 1930 r. powstała tu szkoła początkowa z polskim językiem nauczania. Dziś we wsi funkcjonują: szkoła podstawowa z polskim językiem nauczania, przedszkole oraz dom kultury.

Czy wiesz, że...

- Na północny zachód od Dajnowy urodził się twórca litewskiego piśmiennictwa – Stanislovas Rapolionis (Stanisław Rafałowski), teolog, profesor uniwersytetu w Królewcu.

Dziewieniszki

Powierzchnia gminy zajmuje obszar 207,3 km², mieszkańców jest tu ok. 3000. Do gminy należy 61 wsi. Ośrodkiem są Dziewieniszki, miasteczko położone w odległości 27 km od Solecznik. Zabudowa miasta upodabnia Dziewieniszki do miejscowości wschodniej Litwy i sąsiedniej Białorusi: podstawowym elementem jest plac, gdzie zbiegają się drogi łączące miasteczko z Wilnem, Oszmianą, Trabami (Sobotnikami), Gieranonami i Solecznikami. W 1969 r. Dziewieniszki zostały wpisane na listę urbanistycznych zabytków Litwy o znaczeniu regionalnym.

Warto zobaczyć:

- kościół pw. Najświętszej Matki Bożej Różańcowej z 1783 r. oraz 21-metrową dzwonnicę kościelną wybudowaną w 1903 r.,
- kaplicę z rzeźbą Jezusa Ukrzyżowanego, zwaną przez miejscowych mieszkańców „szwedzką kapliczką", znajdującą się przy drodze na Sobotniki.

Dziewieniski Historyczny Park Regionalny

Dziewieniski Historyczny Park Regionalny zajmuje 8747 ha powierzchni gmin dziewieniskiej i poszkońskiej. Jest tu wiele interesujących zabytków przyrodniczych i architektonicznych. Wśród nich dąb grybiski, którego wiek szacuje się na 400-450 lat, mitologiczne kamienie, kurhany, góry zamkowe. Osobliwością Parku są tzw. wsie uliczne (inaczej zagonowe), powstałe w okresie reformy włócznej w XVI w., charakteryzujące się tym, że wszystkie budynki umieszczone są po tej samej stronie ulicy. Takie rozlokowanie wsi jest rzadko spotykane w innych regionach Litwy. Na niedługim odcinku trasy od ujścia rzeki Gauja między Dziewieniszkami i Poszkami spotkamy trzynaście tego rodzaju miejscowości, stanowiących trzy sąsiadujące grupy wsi ulicznych. Zaliczają się do nich: Żyżmy, Rumosze i Poszki, których zabudowania pochodzą z końca XIX – początku XX w. Domy mieszkalne posiadają wiele elementów dekoracyjnych.

Adres:
Poszki
LT – 17134 rejon solecznicki
tel./fax (8 380) 46 624, 46 666
e-mail: dieveniskiuirp@is.lt

Zamek w Norwiliszkach

Na południowy wschód od Dziewieniszek, tuż przy granicy z Białorusią, w miejscowości Norwiliszki niczym twierdza wznoszą się mury starego zamku. W XVI w. tutejszy folwark należał do Doroty Szorcowej, która zapisała cały swój majątek Zakonowi Braci Mniejszych (franciszkanom) w Wilnie. Na początku XVII w. w Norwiliszkach stanął klasztor, zamieszkało w nim ośmiu mnichów. Jednak w II poł. XIX w. klasztor został zamknięty i stacjonowały w nim wojska armii carskiej. Po przekazaniu budowli szkole rolniczej, mieściła się tu bursa dla dziewcząt (1900-1915), a od roku 1928 do początku lat 80. – plebania. Obecnie stary zamek służy potrzebom agroturystyki.

Obok zamku znajduje się kościół w stylu zakopiańskim. Mimo ciągle zmniejszającej się liczby wiernych w parafii (w okolicznych wsiach jest coraz mniej mieszkańców) świątynia nadal funkcjonuje.

Ejszyszki

Powierzchnia gminy obejmuje obszar 63 km^2. Należy do niej 18 wsi, liczących ok. 5000 mieszkańców.

Ejszyszki to jedno z najstarszych miast Litwy. Położone jest na południe od Wilna, tuż przy granicy z Białorusią. Nazwa miasta, według legendy, wywodzi się od jednego z najdzielniejszych wojów litewskich, Eisziusa, który dostał te ziemie w XI w. w nagrodę za odzyskanie ich od książąt ruskich. Prawa miejskie nadał osadzie Jan III Sobieski w XVII w. Przez miasto przebiegał ważny szlak, zwany „gościńcem raduńskim", prowadzący z Wilna do Krakowa. Mimo to miasto nigdy nie przekształciło się w większy ośrodek. Na początku XIX w. niedaleko Ejszyszek była stacja telegrafu optycznego linii Warszawa – Sankt Petersburg. W XVIII w. w miasteczku były: kościół, synagoga, szkoła, cztery ulice (Wileńska, Nowa, Raduńska, Rymkuńska), ratusz oraz karczma zwana Owsiejowską. Bezwzględną większość mieszkańców stanowili Żydzi, którzy przez wiele stuleci – aż do II wojny światowej – żyli tu i trudnili się handlem. Pod koniec XIX w. w miasteczku były cztery gorzelnie, młyn, dwie pracownie garbarskie Szlomy Jurkanskiego i Jankiela Kabacznika, zakład produkcji zapałek Zełmona Morduchowicza, niezliczona ilość sklepików, a także szkoła żydowska.

Ejszyszki są drugą pod względem wielkości miejscowością rejonu solecznickiego, liczą ok. 3700 mieszkańców. W miasteczku działają dwie szkoły średnie (polska i litewska z filią rosyjskiej), szkoła muzyczna, szkoła sportowa im. Antoniego Ratkiewicza, dwa przedszkola (polskie i litewskie) oraz Dom Polski.

Zdecydowaną większość mieszkańców stanowią tu Polacy (ok. 85%). Najważniejszym zabytkiem Ejszyszek jest kościół pw. Wniebowstąpienia Pańskiego, wybudowany w latach 1846-1852 według projektu znanego historyka i inżyniera Teodora Narbutta. We wnętrzu znajduje się kilka zabytkowych obrazów. Natomiast 40-metrowa dzwonnica z bocznymi bramami stanowi rzadki przykład połączenia kompozycyjnego w architekturze.

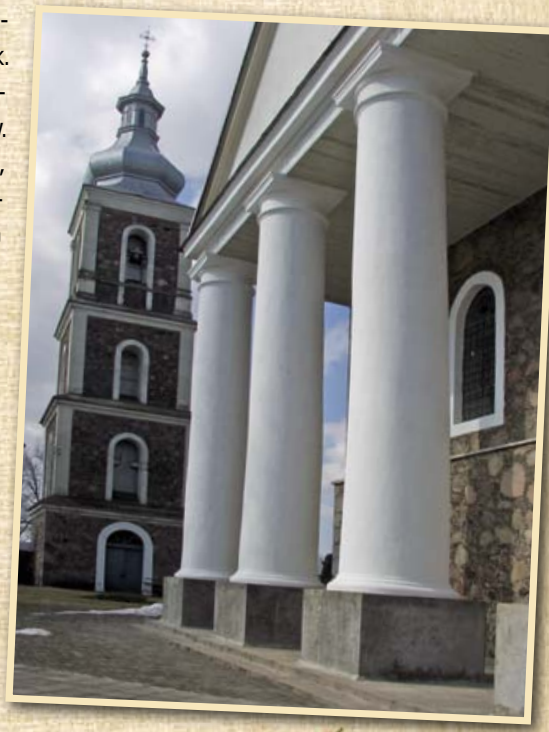

Dwie oddzielne części miasta uformowały się jeszcze w XIII-XIV w. Południowa część kompleksu jest większa. Były rynek oraz przyległe do niego

uliczki stanowią wyjątkowy układ urbanistyczno-architektoniczny – w 1969 r. został wpisany do rejestru zabytków. W odległych o 3 km od Ejszyszek Hornostaiszkach znajduje się pałac należący niegdyś do majątku Siekluckich. Parterowy budynek w stylu późnego klasycyzmu został wybudowany na początku XIX w. W 1986 r. naprzeciwko dworku stanął pomnik twórcy litewskiego piśmiennictwa – Stanislovasa Rapolionisa, pochodzącego z okolic Ejszyszek.

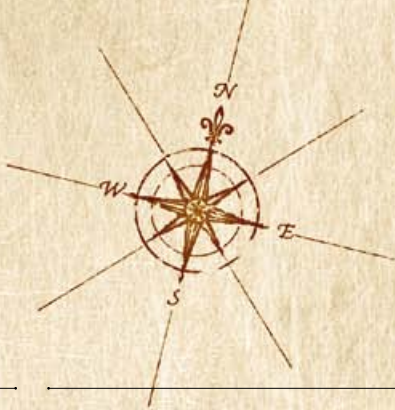

Gierwiszki

Powierzchnia gminy zajmuje obszar 184 km², zamieszkany przez ok. 2400 osób. Do gminy należy 31 wsi. Ośrodkiem gminy są Gierwiszki – to osiedle nad Solczą dzieli od Solecznik 14 km. W 1990 r. przy drodze Soleczniki – Ejszyszki ustawiono jeden z pierwszych Krzyży Odrodzenia Litwy. W niedalekich Koniuchach został zaś ustawiony krzyż ku pamięci mieszkańców wsi pomordowanych podczas II wojny światowej. W nocy z 29 na 30 stycznia 1944 oddział sowieckich partyzantów z Puszczy Rudnickiej, dowodzony przez Jaakowa Prennera, napadł na uśpioną wieś i dokonał mordu na ponad 100 mieszkańcach Koniuch: miała to być to „kara" za zorganizowanie oddziału samoobrony, chroniącego wygłodniałą wieś przed ciągłymi rekwizycjami żywności.

Jaszuny

Gmina zajmuje obszar o powierzchni 261,9 km², liczy ok. 4800 mieszkańców. Należy do niej 41 wsi. Jest to największa pod względem obszaru i trzecia pod względem liczby ludności gmina w rejonie solecznickim.

Ośrodkiem gminy są Jaszuny – usytuowane w północno-zachodniej części rejonu solecznickiego, na skraju Puszczy Rudnickiej, przy szosie Wilno – Lida.

Miejsce o ciekawej historii

Pierwsze wzmianki o Jaszunach spotykamy w księgach krzyżackich datowanych na 1402 r. Od XV do początku XIX w. dwór jaszuński należał do Radziwiłłów. W roku 1811 nabył go od Dominika Radziwiłła Ignacy Baliński, cześnik inflancki, wiceminister departamentu doraźnego Trybunału Litewskiego. Po śmierci Balińskiego dwór stał się własnością jego młodszego syna Michała, znanego historyka, autora słynnego dzieła *Starożytna Polska*, założyciela „Tygodnika Wileńskiego".

W 1820 r. Michał Baliński ożenił się z Zofią Śniadecką, córką prof. Jędrzeja Śniadeckiego i bratanicą emerytowanego rektora Uniwersytetu Wileńskiego prof. Jana Śniadeckiego. Odtąd Jaszuny stały się ośrodkiem myśli polskiej. Gościli tu ludzie nauki i kultury nie tylko z pobliskiego Wilna: Stanisław Jundziłł, bp Kłęgiewicz, Tomasz Zan, Adam Mickiewicz, Antoni Edward Odyniec, Paweł Brzostowski, Józef Mianowski, Wawrzyniec Puttkamer oraz Juliusz Słowacki, który właśnie w Jaszunach przeżywał swą nieodwzajemnioną miłość do Ludwiki Śniadeckiej, córki Jędrzeja Śniadeckiego, siostry Zofii Balińskiej. Obszerne zbiory naukowe, w tym biblioteka licząca kilka tysięcy woluminów (dzieła polskie z XV-XVII w., statuty, herbarze, kroniki, cenne autografy itd.), przydawały temu miejscu szczególnego znaczenia.

W roku 1824, po ustąpieniu ze służby państwowej, prof. Jan Śniadecki zamieszkał w Jaszunach. To właśnie on był inicjatorem budowy pałacu, który do dziś zdobi miasteczko. Autorem projektu jaszuńskiego „domu", bowiem tak właśnie Jan Śniadecki nazywał pałacyk, był Karol Podczaszyński, wybitny naukowiec i architekt. Dwukondygnacyjny gmach w stylu późnego klasycyzmu z elementami romantyzmu, liczący 35 pomieszczeń, został ukończony na „Janowe" w 1828 r.

Balińscy dbali także o rozwój przemysłowy miasteczka. Już na początku XIX w. funkcjonowała

tu nieduża fabryka naczyń, założono fabrykę terpentyny i smoły.

Michał i Zofia Balińscy wychowali siedmioro dzieci. Podobnie jak ojciec, naukową drogę wybrał Jan Baliński – psychiatra, założyciel kliniki psychiatrycznej oraz katedry psychiatrii w Wojskowej Akademii Medycznej w Petersburgu.

Ostatnim właścicielom jaszuńskiego dworku – Annie z Balińskich Sołtanowej (prawnuczce Michała i Zofii Balińskich, córce Marii z Wagnerów i Jana Balińskich) oraz jej mężowi Aleksandrowi – udało się przed wojną częściowo urzeczywistnić ideę miasta-ogrodu Jaszuny – nawiązującej do istniejących Warszawie miasta-ogrodu Sadyba i miasta-ogrodu Ząbki. Te założenia urbanistyczne obróciły w niwecz wydarzenia II wojny światowej. Po wkroczeniu wojsk sowieckich w 1939 r. pałac i dwór dotkliwie ucierpiały: zniszczeniu uległy meble, lustra, obrazy, globusy Śniadeckiego, stare książki i rękopisy. Po wojnie pałac oddano w użytkowanie gospodarstwa rolnego. Obecnie, z powodu braku środków na restaurację, budynek popada w ruinę. Ostatni jego właściciele, Anna i Aleksander Sołtanowie wraz z dziećmi Jerzym

Karolem, Krystyną i Hubertem, w 1939 r. musieli opuścić Jaszuny. W 1997 i 2000 r. Hubert Sołtan, zamieszkały w Kanadzie, odwiedził Litwę oraz rodzinne Jaszuny, w których spędził niegdyś sześć lat swego dzieciństwa.

Szczególnie cennym zabytkiem Jaszun jest cmentarz Balińskich i Śniadeckich. Znajduje się on niedaleko pałacu, tuż za Mereczanką. Jako pierwszy miejsce wiecznego spoczynku znalazł tu w roku 1830 Jan Śniadecki, na cmentarzu pochowani zostali także Ignacy Baliński, Michał i Zofia Balińscy, Konstanty Baliński z żoną, profesor Jan i Julia Balińscy, Jan Baliński i jego żona Maria z Wagnerów, a także poszczególne osoby ze służby, które za życia były traktowane jak członkowie rodziny.

Na wzgórzu przy wjeździe do Jaszun wznosi się kościół pw. św. Anny. Pierwszy kościół – usytuowany prawdopodobnie przy drodze z Terasiszek (rejon wileński) do Jaszun – powstał w końcu XV lub na początku XVI w. Po zniszczeniu świątyni podczas wojny ze Szwedami Jaszuny pozostawały bez kościoła aż do roku 1929. Skromny drewniany kościółek do dziś jest ozdobą miasteczka. W 1999 r. na placu kościelnym wzniesiono dzwonnicę, której dzwony w każdą niedzielę zwołują wiernych na modlitwę.

Aktualnie Jaszuny zamieszkuje ok. 2000 osób. Pod względem narodowościowym dominują Polacy – ok. 70%, Rosjanie stanowią ok. 10%, Litwini – ok. 5%, inne narodowości – ok. 15%. Działają tu trzy szkoły średnie: polska, litewska i rosyjska, a także litewska szkoła podstawowa, szkoła muzyczna, przedszkole, dom kultury, posterunek policji, ambulatorium, poczta.

Jaszuny mogą pochwalić się znakomitymi zespołami pieśni i tańca. Przy miejscowym domu kultury działają zespoły „Znad Mereczanki" (dorośli) oraz „Nadzieja" (dzieci). Wizytówką polskiej szkoły im. Michała Balińskiego jest grupa „Gromada". Z kolei litewska szkoła „Aušros" szczyci się własną orkiestrą dętą, szkoła muzyczna zaś – dobrym chórem.

Usytuowanie Jaszun daje miasteczku szansę na rozwój przedsiębiorczości. Znajduje się tu zakład ceramiki, produkujący cegły, kafle i dachówkę – wyroby sprzedawane w kraju i za granicą. Ma tu siedzibę także spółka akcyjna „Actas", która zajmuje się produkcją octu, majonezu itd.

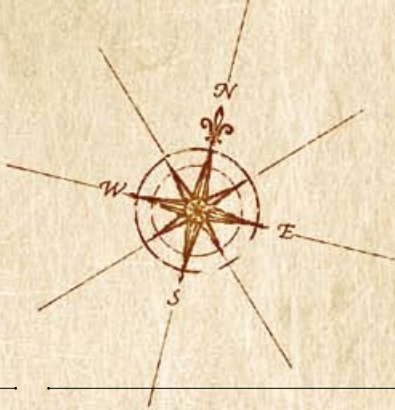

Koleśniki

Gmina zajmuje obszar o powierzchni 103,6 km², liczy zaś ok. 2200 mieszkańców. Należą do niej 42 wsie. Ośrodek gminy – wieś Koleśniki, położona jest nad rzeką Tura, dopływem Wersoki. W Koleśnikach znajduje się murowany kościół i dwa krzyże.

Dwór koleśnicki znany był już w XVII w. Staraniem rodziny Kuncewiczów najpierw wybudowano przy nim kaplicę, a potem kościół, wzniesiono także klasztor karmelitów. Przy kościele działała również szkoła.

Na placu kościelnym znajduje się grób księdza Michała Rudzisa, fundatora istniejącego do dzisiaj kościoła, wybudowanego w latach 1905-1907. W 2004 r. na miejscowym placyku w Koleśnikach został odsłonięty pomnik z okazji 300. rocznicy założenia tu klasztoru karmelitów.

W Koleśnikach działają dwie szkoły: szkoła średnia im. Teodora Narbutta z polskim językiem nauczania i szkoła podstawowa z litewskim językiem nauczania, funkcjonuje też przedszkole, czynna jest biblioteka.

Podborze

Gmina obejmuje obszar o powierzchni 114,6 km², mieszka tu ok. 1700 osób. Do gminy należy 39 wsi. Ośrodkiem gminy jest wieś Podborze, położona blisko Puszczy Rudnickiej. Do Solczy wpada tu rzeczka Maltupie.

W XIX w. Podborze należało do rodziny Jundziłłów herbu Łabędź. Jej najbardziej znani przedstawiciele to z pewnością Józef Jundziłł, profesor Uniwersytetu Wileńskiego, autor dzieła *Opisanie roślin w Litwie, na Wołyniu, Podolu i Ukrainie dziko rosnących jako i oswojonych*, oraz Stanisław Bonifacy Jundziłł, również profesor Uniwersytetu Wileńskiego, założyciel wileńskiego ogrodu botanicznego.

We wsi działa szkoła podstawowa z polskim językiem nauczania.

Warto zobaczyć:

- miejscowy neobarokowy kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, ukończony w 1934 r., wzniesiony według projektu wileńskiego architekta Jana Borowskiego (asystenta Stanisława Lorentza), późniejszego konserwatora wileńskiego i gdańskiego,
- Nowokuński Rezerwat Geologiczny o powierzchni 6 ha.

Ślady przeszłości:

- na wschód od Podborza wznosi się w sosnowym lesie kurhan – grzebano tu ludzi w IX-XII w.,
- we wsi Misztuny znajduje się zabytkowy cmentarz, a przy nim murowana kaplica o wysokości 8 m z gipsową figurą Najświętszej Marii Panny i niewielkim dzwonem.

Poszki

Gmina zajmuje obszar 84,7 km², z czego 65 km² porastają lasy. Mieszka tu nieco ponad 1000 osób. Do gminy należy 29 wsi.
Znaczną część jej terytorium – ok. 80% – zajmuje Dziewieniski Historyczny Park Regionalny. W Poszkach mieści się siedziba dyrekcji Parku. Działa tu również nieduże muzeum etnograficzne. We wsi funkcjonuje szkoła podstawowa z litewskim językiem nauczania.

Warto zobaczyć:

- kurhany z X-XII w. (poszkoński, stocki, pogiński) uznane za zabytki rangi państwowej,
- ośrodek gminy – uliczną (zagonową) wieś Poszki, w skład której wchodzi 9 zabytkowych zagród z 22 budynkami. Do tego rodzaju wsi należą też znajdujące się nieopodal Rymosze i Żyżmy,
- pomnik przyrody: dąb grybiski, którego wiek szacuje się na 400-450 lat,
- dwa głazy znajdujące się przy drodze Poszki – Dziewieniszki. Mniejszy nosi nazwę Jankieluk, większy – Jankiel. Zgodnie z legendą, są to dwaj zaklęci muzykanci.

Soleczniki

Soleczniki znajdują się w odległości 44 km od Wilna. Leżą przy drodze Wilno – Lida nad rzeką Solczą, od której wzięły nazwę. Zajmują powierzchnię 2,98 km² i liczą 6722 mieszkańców. Ich początki sięgają XIII w. – źródła krzyżackie rejestrują wówczas nazwy „Salsininken" lub „Saletzniken".

Od XIV w. miejscowość należała do Hlebowiczów. Następnie przeszła w posiadanie Chodkiewiczów i Wagnerów. Około 1410 r. zbudowano tu pierwszy kościół katolicki.

W Solecznikach działają dwa gimnazja: im. Jana Śniadeckiego (polskie) i Tysiąclecia Litwy (litewskie), szkoła średnia „Santarvės" (rosyjska), Szkoła Sztuk Pięknych im. Stanisława Moniuszki, dwa przedszkola (polskie i litewskie), Centrum Kultury, Biblioteka Publiczna.

Do gminy solecznickiej należą też Małe Soleczniki, położone 8 km od Solecznik nad rzeką Wisińczą. Małe Soleczniki to dawna posiadłość Hlebowiczów i Chodkiewiczów, a od 1824 r. – Mianowskich. Mikołaj Mianowski (1783-1843) był profesorem

Warto zobaczyć:

- dwupiętrowy pałacyk w stylu neorenesansu i neoklasycyzmu, który wybudował tu Witold Wagner w 1880 r. Wewnątrz budynku można obejrzeć piękne piece kaflowe i tzw. „złotą salę". W ciągu ostatnich lat pałac był restaurowany, co pozwala wierzyć, że będzie służyć jeszcze niejednemu pokoleniu mieszkańców.

Ślady przeszłości:

- na obrzeżach miasta, przy drodze prowadzącej do Wilna, wznosi się murowana kaplica z końca XVIII w. autorstwa architekta Wawrzyńca Gucewicza,
- od 1998 r. centrum miasta zdobi pomnik Adama Mickiewicza wzniesiony z okazji 200. rocznicy urodzin poety. Rok później w Solecznikach odsłonięto także pomnik przywódcy powstania z 1863 r. – Konstantego Kalinowskiego.

Uniwersytetu Wileńskiego, a po zamknięciu uczelni – profesorem, kierownikiem katedry i rektorem Wileńskiej Akademii Medyczno-Chirurgicznej. Pochowany został na miejscowym cmentarzu, niedaleko którego znajduje się – przebudowany w 1834 r. – kościół pw. św. Jerzego.

Czy wiesz, że:

- To właśnie na solecznickim cmentarzu kościelnym w listopadzie 1821 r. – przebywając w gościnie u zaprzyjaźnionego księdza – Adam Mickiewicz obserwował obrzędy dziadów, które później przedstawił w dramacie *Dziady*. W 2004 r. na placu przy miejscowym kościele odsłonięta została pamiątkowa tablica z napisem poświadczającym ten fakt. Kościół solecznicki pw. św. Piotra Apostoła został wybudowany w latach 1986-1991 na miejscu kaplicy cmentarnej.

Turgiele

Powierzchnia gminy zajmuje obszar 118,6 km², zamieszkany przez ok. 2800 mieszkańców. Do gminy należy 65 wsi. Jej ośrodkiem są Turgiele, znajdujące się w odległości 18 km od Solecznik. Pod nazwą „Turgiele" miejscowość została zarejestrowana w XVII-wiecznych dokumentach historycznych. Wcześniej figurowała jako „Merecz Mongirdów" („Mały Merecz"). Wyraz „turgiele" ma pochodzenie litewskie, od wyrazu „turgus" – „rynek" bądź „targ".

Pierwszy drewniany kościół zbudowano w Turgielach w roku 1500. Obecny wzniesiono w latach 1897-1909. Wnętrze świątyni od kilku lat zdobi m.in. kopia obrazu Hansa Memlinga *Sąd Ostateczny*, pędzla wileńskiego malarza Roberta Bluja. Na miejscowym cmentarzu znajduje się kaplica św. Feliksa de Valois w formie rotundy z dobudówkami po bokach, wzniesiona w 1850 r. z polnych kamieni. Do dziś zachowały się w jej wnętrzu elementy dekoracji, a w XIX w. było tu sporo obrazów i rzeźb. Obok kaplicy znajduje się grób rektora Uniwersytetu Wileńskiego Szymona Malewskiego (1760-1832). W Turgielach funkcjonują dwie szkoły: szkoła średnia im. Pawła Ksawerego Brzostowskiego z polskim językiem nauczania i szkoła podstawowa z litewskim językiem nauczania, ponadto działa tu dom kultury, czynna jest biblioteka.

Czy wiesz, że...

- Przy drodze Jaszuny – Turgiele leży miejscowość Pawłowo, znana z istniejącej tu w latach 1767-1791 Republiki Pawłowskiej, której założycielem był Paweł Ksawery Brzostowski. Nabył on majątek Merecz w 1767 r., a już dwa lata później ogłosił szereg reform, rewolucjonizujących ówczesną gospodarkę feudalną. Pierwszym krokiem na drodze zmian w majątku Brzostowskiego było zniesienie poddaństwa chłopów, nadanie im częściowej swobody. Republika Pawłowska posiadała swego prezydenta (właściciela majątku), sejm, sąd, milicję ludową, wojsko, walutę, herb i flagę, szkołę, lekarza. W 1791 r. Sejm Litwy i Polski oficjalnie uznał Republikę i zatwierdził jej konstytucję. Milicja pawłowska brała udział w powstaniu kościuszkowskim, dzielnie walczyła z regularnymi wojskami carskimi. Jej losy były jednak przesądzone. Dzisiaj w Pawłowie możemy oglądać fragmenty zabudowań Republiki Pawłowskiej, m.in. pałacyku wybudowanego w 1767 r.

- Tuż przy granicy z Białorusią położone są Taboryszki, dawna własność rodu Taborów, z której pochodził m.in. biskup wileński Maciej Tabor.

Warto zobaczyć:

- kościół pw. św. Michała Archanioła w Taboryszkach, który jest najstarszą świątynią w rejonie. Drewniany kościół został wybudowany w 1770 r. przez kancelistę Wielkiego Księstwa Litewskiego Mikołaja Ważyńskiego. Zgromadzonych jest tu 25 dzieł sztuki. W Taboryszkach działał również klasztor zakonu karmelitów bosych. Funkcjonowała przy nim szkoła. Interesująca jest również brama z dzwonnicą, wzniesiona prawdopodobnie w tym samym okresie co kościół,
- do pamiątek architektonicznych w Taboryszkach należy także świron, znajdujący się przy drodze na Turgiele, stojący w miejscu dawnego dworu. Przypuszcza się, że świron, podobnie jak i pałacyk, w I poł. XIX w. został wybudowany przez marszałka powiatu oszmiańskiego Marcina Skrabka Ważyńskiego,
- w małym domku na skraju wsi mieszka słynna malarka samouk Anna Krepsztul, od dzieciństwa przykuta do wózka. W jej domu, swoistej galerii, zachwyt wywołują nie tylko obrazy. Również sama ich autorka – człowiek o niezwykłej osobowości, niezłomnej sile ducha i o iście bohaterskim witalizmie – budzi podziw i szacunek. Dzieła Anny Krepsztul, ok. 3000 różnego rodzaju portretów, pejzaży itd., nieraz eksponowane były na wystawach w kraju i zagranicą, trafiły do zbiorów prywatnych, zdobią kościoły i galerie,
- na południowy wschód od Taboryszek znajduje się wieś Mikniszki – dawny majątek rodziny Koreckich, którzy w latach 1900-1903 wybudowali tu drewnianą cerkiew. Na cerkiewnym dziedzińcu stoi ośmiokątna kaplica, wzniesiona w 1917 r.

Szlaki wodne

Z zachwycającą przyrodą i historycznymi pamiątkami rejonu solecznickiego można zapoznać się także, podróżując trasami wodnymi.

Mereczanka

Długość trasy: 70 km
Sezon: maj – wrzesień

Mereczanka – prawy dopływ Niemna, ósma pod względem długości rzeka Litwy, najważniejsza rzeka Dzukii. Wycieczkę po cieszącej się popularnością wśród miłośników spływów kajakowych rzece najlepiej rozpocząć w Taboryszkach. W znajdującym się nieopodal gospodarstwie agroturystycznym „Klimkyne" można wynająć łódki i kajaki (www.klimkyne.lt, www.kajakas.lt). Podróż wiedzie przez wsie Michnowo (zamieszkaną głównie przez wspólnotę prawosławną, warto odwiedzić miejscową cerkiew), Turgiele (kościół, kaplica cmentarna), Merecz (słynna Republika Pawłowska). Piękne pagórkowate krajobrazy ciągną się aż do Jaszun (dworek Balińskich, kościół). Po zapoznaniu się z tym niedużym, ale mającym bogatą i ciekawą historię miasteczkiem, płynie się dalej do Rudnik, starej wsi na skraju Puszczy Rudnickiej. Przez las można dotrzeć do granicy z rejonami orańskim i trockim.

Solcza

Solcza – największy dopływ Mereczanki. Rzeka stosunkowo bystra, niegłęboka, o niskich progach, bardzo kręta (posiada wszystkie cztery stopnie załamań). Trasa polecana miłośnikom krótkich wycieczek. Proponowany początek – wieś Koniuchy. Rzeka wije się przez Poczobuty i Gierwiszki. Po wpłynięciu Wisińczy, łożysko Solczy zwiększa się do 2 m. Za Ejszyszkami podróżnych czeka 13-kilometrowy odcinek trasy wiodący przez las. Przepłynąwszy go, najlepiej zatrzymać się na lewym brzegu i tutaj zakończyć wycieczkę.

Długość trasy: 63 km
Sezon: kwiecień – wrzesień

Wersoka

Wersoka przepływa przez rejony solecznicki i orański, wiedzie głównie przez lasy. Brzegi rzeki suche. Podróż najlepiej rozpocząć we wsi Wersoka (koło Nowego Dworu). Nieopodal Wersoki znajduje się 124-hektarowy staw, ciągnący się prawie przez 7 km. Wersockie „sztuczne jezioro" jest rezerwatem ptaków wodnych.

Długość trasy: 34 km
Sezon: maj – wrzesień

Wisińcza

Wisińcza – prawy dopływ Solczy. Rzeka płynie przez Puszczę Rudnicką. Prąd wody wolny. Po Gudełkach i Gumbie płynący nie napotkają żadnych miejscowości – wycieczka wieść będzie jedynie przez Puszczę Rudnicką. 13 km od ujścia do Wisińczy – wpada Kiernawa, 4 km dalej – znajduje się wieś Wisińcza. Potem można zobaczyć już tylko pojedyncze zagrody. W dole Wisińcza łączy się z Solczą.

Długość trasy: 23 km
Sezon: maj – wrzesień

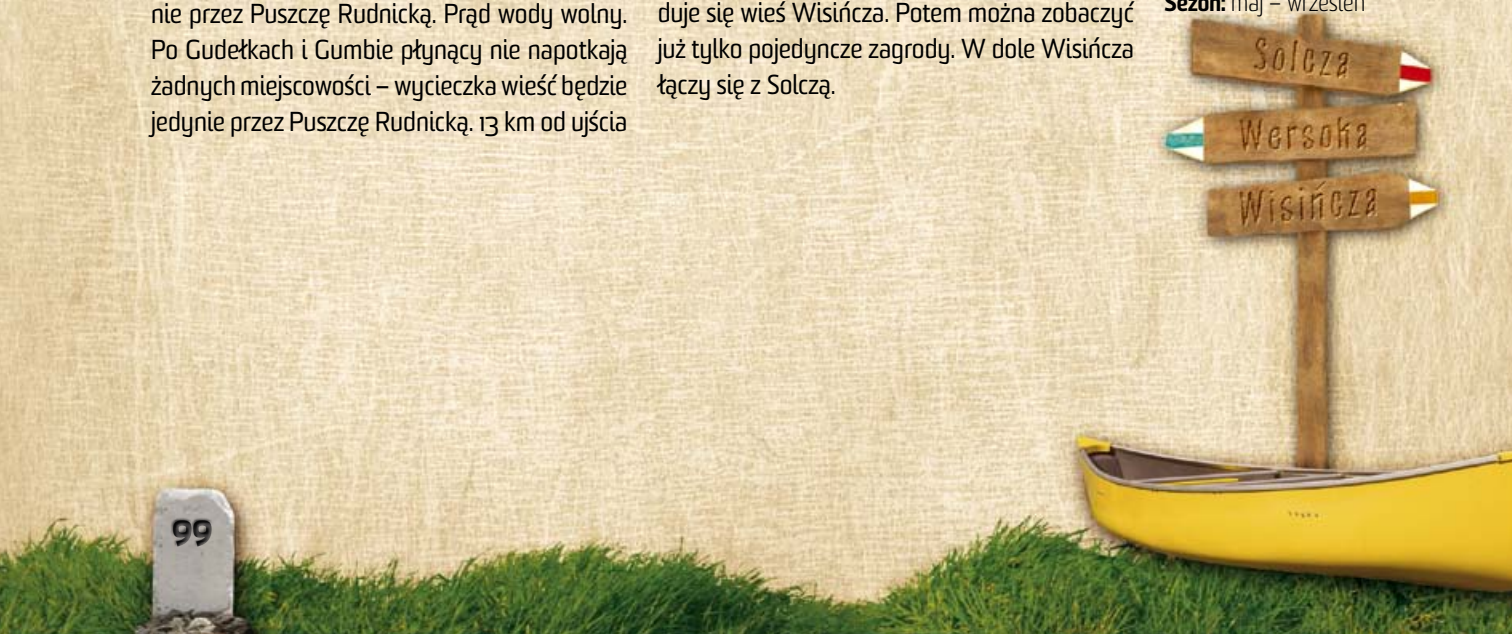

Dla turysty

Powołany w marcu 2003 r. Dział Turystyki i Informacji Administracji Samorządu Rejonu Soleczni-ckiego gromadzi dane oraz udziela informacji na temat:

- miejsc do zwiedzania,
- tras turystycznych,
- zamieszkania,
- wyżywienia,
- usług transportowych,
- przygotowania i rozpowszechniania wydań informacyjnych.

Kontakt:
Dział Turystyki i Informacji Administracji Samorządu Rejonu Solecznickiego
ul. Vilniaus 49, LT – 17116 Soleczniki.

Kierownik: Irena Kołosowska, tel. (8 380) 30 166, e-mail: kultura@salcininkai.lt
Specjaliści: Wiktor Jusiel, tel. (8 380) 30 167, e-mail: info@salcininkai.lt
Inesa Suchocka, tel. (8 380) 30 167, e-mail: i.suchocka@salcininkai.lt

Tourist brochure
Turizmo katalogas

Publication co-financed by the European Union from the European Regional Development Fund within the framework of the Regional Operational Programme of the Lublin Voivodeship for the years 2007-2013. It was issued within the project "The Gen. Tadeusz Góra Aircraft Race Poland – Lithuania".

Preface

We invite you with great pleasure to visit the Partner Local Governments of the project entitled "The Gen. Tadeusz Góra Aircraft Race Poland – Lithuania". The Partner Local Governments are characterised by cultural richness and historical heritage. They are distinguished by beautiful natural values, as well as hospitable and hard-working citizens.

It is high time you visited our region, got acquainted with it, relaxed in the open outdoors surrounded by unpolluted nature, and got enchanted with the beauty of the historic architecture. If you seek cultural attractions, we have much to offer to you to actively spend your spare time. People fond of agritourism are invited to visit our communes – we recommend wandering through picturesque hiking and bicycle trails. "City slickers" are invited to Świdnik, the District's capital, for concerts, meetings with interesting people, exhibitions and aviation events characteristic of our town.

It is a great pleasure for us to give you the latest tourist brochure and let it be your guide during your weekend excursions and holidays. In the second part of the publication we encourage you to visit the partner region of Šalčininkai in Lithuania, where 79% of the region's population is of Polish nationality. The region of Šalčininkai is known for natural values and historical buildings. The biggest forest area in the region of Šalčininkai is the Rūdninkų Forest, huge complex of biotopes, and hunting reserves, where King Casimir IV Jagiellon built a hunting chateau and Sigismund II Augustus would meet Barbara Radziwiłł. While visiting the region of Šalčininkai it is also worth seeing the Dieveniškės Historical Regional Park and the Szorkajcie Landscape Reserve. We also recommend hiking and water trails, ideal for lovers of canoeing trips.

Enjoy your reading!

Mayor of Świdnik *Waldemar Jakson*
The Head of the Świdnik District *Mirosław Król*
Mayor of the region of Šalčininkai *Zdzisław Palewicz*

Vedamasis

Maloniai kviečiame Jus aplankyti projektą „Generolo Tadeušo Guros lėktuvų ralis Lenkija – Lietuva" vykdančias ir bendradarbiaujančias savivaldybes, kurioms būdingi kultūrinis ir istorinis paveldai. Čia rasite žavingą gamtą bei darbščius ir svetingus gyventojus.

Dabar atėjo laikas, kad Jūs pažintumėte mūsų apylinkes, pailsėtumėte neužterštoje gamtoje ir grožėtumėtės sena architektūra. Jeigu jūs ieškote kultūrinių pramogų, taip pat galime daug ką pasiūlyti aktyviam laisvalaikio praleidimui. Kaimo turizmo mėgėjus kviečiame apsilankyti mūsų seniūnijose bei pakeliauti žaviais pėsčiųjų ir dviračių takais. „Miesčionis" pasveikinsime apskrities sostinėje – Svidnike. Kviečiame į koncertus, susitikimus su įdomiais žmonėmis, parodas ar būdingas mūsų miestui aviacijos šventes.

Be galo mums malonu atiduoti į Jūsų rankas naujausią turizmo katalogą. Tegul jis būna Jūsų gidas savaitgalių kelionėms ir atostogoms. Antroje leidinio dalyje karštai Jūs kviečiame aplankyti draugišką Šalčininkų rajoną Lietuvoje. Tai rajonas, kuriame gyvena net 79% lenkų kilmės piliečių. Šalčininkų rajonas yra žinomas savo natūralia aplinka ir istoriniais paminklais. Šalčininkų rajone rasime Rudniko girią, milžinišką biotopų kompleksą, medžioklės draustinį, kuriame Kazimieras Jogailaitis pastatė medžiotojų rūmus, o Žygimantas Augustas susitikinėjo su Barbora Radvilaite. Šalčininkų rajone verta aplankyti ir pamatyti istorinį Dieveniškių parką ir Šorkaičio kraštovaizdžio draustinį. Taip pat siūlome pėsčiųjų išvykas ir vandens takus bei maršrutus baidarių mėgėjams.

Kviečiame skaityti!

Svidniko burmistras *Valdemaras Jaksonas (Waldemar Jakson)*
Svidniko seniūnas *Miroslavas Krul (Mirosław Król)*
Šalčininkų rajono meras *Zdzislavas Palevič (Zdzisław Palewicz)*

Leidinys yra remiamas Europos Sąjungos, finansuojant Europos regioninės plėtros fondui remiantis Liublino vaivadijos regioninės veiklos 2007 – 2013 metams programa. Leidinys išleistas projekto „Generolo Tadeuszo Guros lėktuvų ralis Lenkija – Lietuva" dėka.

The Świdnik District

DISTRICT OFFICE IN ŚWIDNIK
ul. Niepodległości 13
21-040 Świdnik
tel. (+48) 81 468 71 01
468 70 71
fax (+48) 81 468 71 12
www.powiat.swidnik.pl

The Świdnik District with its capital Świdnik is situated in the central part of the Lublin Voivodeship. It borders on the Lublin Municipal and the Lublin County, and Łęczna, Chełm and Krasnystaw districts. The capital of the district – Świdnik, is situated 10 km east of Lublin on the international road Warsaw – Kiev, Warsaw – Lviv. The Świdnik District is situated 70 km from border crossings with Ukraine and Belarus. The Świdnik District consists of five communes: Mełgiew, Piaski, Rybczewice, Świdnik and Trawniki. It has an area of 469 km^2 and is inhabited by 73 thousand residents.

The landscape of the Świdnik District and its natural environment are closely connected with its agricultural character. Arable land and orchards constitute as much as 72% of the district's total area. The most valuable areas with regard to the natural environment have been legally protected. These are Krzczonów Landscape Park, part of the landscape protection area of Czerniejów with the Wierzchowiska Nature Reserve, part of the valley of the Giełczwia and Sierotka Rivers ecological site, and the protection zone of Wieprz Landscape Park.

The following rivers flow through the territory of the Świdnik District – Giełczew, Stawek-Stoki, Młynówka, Sierotka, Skawka, Radomirka and Wieprz. In the valleys of these rivers (and especially of the Wieprz River, which is an ecological corridor of regional importance) there are exceptionally picturesque areas which, however, require protection.

SVIDNIKO APSKRITIS (Powiat świdnicki)

Svidniko apskritis Svidnike (Świdnik) yra Liublino vaivadijos centre. Ji ribojasi su šiomis apskritimis: Liublino, Lenčinso, Chelmo ir Krasnostavo. Rajono sostinė – Svidnikas yra įsikūręs 10 km į rytus nuo Liublino, netoli tarptautinės magistralės Varšuva – Kijevas, Varšuva – Lvovas. Svidniko apskritis įsikūrusi apie 70 km nuo sienos su Ukraina ir Baltarusija. Apskrityje yra penki valsčiai: Melgevo (Mełgiew), Piaskų (Piaski), Ribčevicų (Rybczewice), Svidniko (Świdnik) ir Travnikų (Trawniki). Apskrities plotas 469 km², gyventojų skaičius – apie 73 tūkst.

Svidniko apskrities kraštovaizdis ir jo natūrali aplinka yra glaudžiai susiję su jo žemės ūkio pobūdžiu. Net 72% bendro apskrities ploto užima ariami laukai ir sodai. Vertingiausi gamtos plotai yra saugomi. Tai: Kščonovskio (Krzczonowskiego) nacionalinio parko dalis, Černejovskio (Czerniejowskiego) vietovės kraštovaizdžių ir draustinio „Viežchoviska" („Wierzchowiska") dalis, Gielčvės (Giełczwi) slėnio dalis ir Serotkės (Sierotka) bei Viepšos kraštovaizdžių parko (Nadwieprzański Park Krajobrazowy) apylinkės.

Per Svidniko apskritį teka šios upės: Gielčevas (Giełczew), Stavekas (Stawek-Stoki), Mlinuvkė (Młynówka), Serotkė (Sierotka), Skavka (Skawka), Radomirka ir Viepš (Wieprz). Jų slėniuose (ypač Viepšo ekologiniame regiono koridoriuje) yra labai patrauklūs kraštovaizdžiai ir daug vertingų, reikalaujančių apsaugos, plotų.

STAROSTWO POWIATOWE W ŚWIDNIKU
ul. Niepodległości 13
21-040 Świdnik
tel. (+48) 81 468 71 01
468 70 71
fax (+48) 81 468 71 12
www.powiat.swidnik.pl

The Świdnik Commune

THE TOWN OFFICE OF ŚWIDNIK
ul. St. Wyszyńskiego 15
21-047 Świdnik
tel. (+48) 81 751 76 02 – 04
fax (+48) 81 751 76 08
www.swidnik.pl

The town of Świdnik is situated in the north-western part of the district. It fulfils the role of residential and industrial centre. The town was created on the basis of traditions related to the inter-war aerospace industry of the Lublin region. The construction of the Transportation Equipment Factory (Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego – WSK) was commenced in 1950. A housing estate built nearby was granted a town charter in 1954. The first production halls, in which the production of units for MIG-15 jet fighters was started, were built in the years 1950-52. Within the area of the town there is an airport near the factory covered with grass, suitable for use by sports aviation and small business and transport airplanes. This airport will be the foundation for the regional passenger airport Lublin Airport in Świdnik. The town is situated on the international highway No. 17 Warsaw – Kiev – Lviv, and No. 12 Germany – Chełm – Dorohusk and the double-track electrified railway Warsaw – Kiev line with a local freight station. The town is a kind of a supra-regional centre providing services for the communes of the Świdnik District.

Worth seeing:

- The railway station complex from 1905
- Wooden mansions from the 1920's

Do you know that:

- The aviation traditions of Świdnik date back to 4 June 1939, when the Świdnik airport was officially opened and it was connected with the ceremony of consecration of the Pilots' School of the Airborne and Antigas Defence League
- Due to the values of natural environment there was an Adampol summer and health resort in the town at the turn of the 19th and 20th Centuries. Its climate was conducive to biological regeneration and had curative effects, especially in the case of rheumatic disorders

SVIDNIKO VALSČIUS (Gmina Świdnik)

Svidniko miestas yra šiaurės vakarinėje rajono dalyje. Atlieka jis gyvenamojo rajono ir pramonės centro funkcijas. Miestas buvo įkurtas remiantis Lubelščiznos tarpukario aviacijos pramonės tradicijomis. 1950 m. buvo pradėta Komunikacijos įrangos gamyklos (WSK) statyba. Netoliese atsiradęs gyvenamasis rajonas, 1954 m. gavo miesto teises. Pirmi gamybos angarai, kuriuose buvo pradėta gaminti detales turboreaktyviniams naikintuvams MiG-15, susikūrė 1950-52 m. Miestas šalia gamyklos turi aerodromą su žolėta danga, pritaikytą naudoti sportinėms oro pajėgoms ir mažiems asmeniniams lėktuvams bei transportui. Šio aerodromo pagrindu yra kuriamas Regiono keleivinis oro uostas – Liublinas Svidnike. Miestas yra įsikūręs šalia tarptautinės magistralės Varšuva – Kijevas – Lvovas nr. 17, Vokietija – Chelmas (Chełm) – Dorohusk nr. 12 ir dvigubo elektrifikuoto geležinkelio Varšuva – Kijevas su vietine transporto stotimi. Miestas yra visos Svidniko apskrities aptarnavimo ir susisiekimo centras.

URZĄD MIASTA ŚWIDNIK
ul. St. Wyszyńskiego 15
21-047 Świdnik
tel. (+48) 81 751 76 02 – 04
fax (+48) 81 751 76 08
www.swidnik.pl

Verta pamatyti:

- Traukinių stoties pastatų kompleksą, pastatytą 1905 m.
- Medines vilas iš XX amžiaus antrojo dešimtmečio

Ar žinai, kad:

- Svidniko aviacijos tradicijos siekia net 1939 m. birželio 4 d., kai buvo oficialiai atidarytas Svidniko oro uostas, susijęs su Lakūnų asociacijos Oro ir priešdujinės apsaugos mokyklos atidarymo ceremonija
- Natūralių aplinkos vertybių XIX/XX amžių sandūroje dėka miesto teritorijoje buvo vasaros kurortas ir sanatorija Adampol, kurios klimatas gerai veikė biologinį atsinaujinimą ir gydė ypač reumatinius sutrikimus

The Mełgiew Commune

THE COMMUNE OFFICE OF MEŁGIEW
ul. Partyzancka 2
21-007 Mełgiew
tel. (+48) 81 467 06 13 – 15
fax (+48) 81 467 06 11
www.melgiew.pl

The only commune situated in the immediate neighbourhood of the district's capital, to the east of the town, with its picturesquely-formed landscape; starting from the flat, vast areas of the Łuszczów Plain in the north to the towering, dome-like hills surrounded by woods in the central and southern parts. The marshy valley of the Mełgiewka River stands out in the landscape (its sources are situated in the western part of the Piaski commune). The river rolls its waters to the north, through Mełgiew, and it joins Wieprz in the vicinity of Krzesimów. All smaller watercourses in this area constitute its tributaries.

The name "Mełgiew" probably comes from this small Mełgiewka River though it is also often connected with mills which were often built by the Mełgiewka River and with the fog often occurring in this area. Nevertheless, this explanation may relate both to the name of the river and the commune.

The first mention of Mełgiew dates back to 1325. There are numerous historic buildings blending in with the surroundings of the area of the commune. The Sacred Complex in Mełgiew is one of the most beautiful.

Worth seeing:

- The palace and park complex in Podzamcze (built between the 18th and 20th Centuries)
- The palace and park complex in Krzesimów from the first half of the 19th Century
- The parish church complex in Mełgiew
- The railway station in Minkowice from the end of the 19th Century
- The Tadeusz Kościuszko and January Insurgents Mound

MELGEVO VALSČIUS (Gmina Mełgiew)

Tai vienintelis valsčius, kuris betarpiškai siekiasi su apskrities būstine. Yra į vakarus nuo jos. Pasižymi nuostabiu gamtos sukurtu kraštovaizdžiu, pradedant nuo plačių plokščių teritorijų – Luščiovskios lygumos šiaurėje, baigiant didingais kupoliniais, supančiais miškų kalneliais ir slėniu centrinėje ir pietinėje valsčiaus dalyse. Peizažas išsiskiria Melgevos (Mełgiewka) upės pelkėtais slėniais (jos šaltinis yra vakarinėje Piaskų (Piaski) savivaldybės dalyje), nešančiais savo vandenis link šiaurės per Melgevą (Mełgiew), šalia Kžesimovo (Krzesimowo) jungiasi su Viepšu (Wieprz). Visi mažesni upeliai yra jos intakai.

Spėjama, kad Melgevo vietovės pavadinimas yra kilęs nuo upės Melgevka (Mełgiewka), nors kartais jis siejamas su šios upės pakrantėse stovinčiais malūnais arba dažnai čia pasitaikančiais rūkais. Pavadinimo kilmės aiškinimai liečia upės ir valsčiaus pavadinimą.

Pirmą kartą Melgevas buvo paminėtas 1325 m. Valsčiaus teritorijoje galima aptikti daug į natūralų kraštovaizdį įkomponuotų istorinių paminklų. Vienas iš gražiausių yra Melgevo sakralinis kompleksas.

URZĄD GMINY MEŁGIEW
ul. Partyzancka 2
21-007 Mełgiew
tel. (+48) 81 467 06 13 – 15
fax (+48) 81 467 06 11
www.melgiew.pl

Verta pamatyti:

- Parkų-rūmų kompleksą Podzamčėje (Podzamcze), kurtą nuo XVIII a. iki XX a.
- Parkų-rūmų kompleksą Kšesimove (XIX a. 1-oji pusė)
- Bažnyčios kompleksą Melgevos (Mełgiew) parapijoje
- Geležinkelio stotį Minkovicuose (Minkowice) – XIX a. pabaiga
- Tadeušo Kosciuškos ir Sausio sukilėlių kauburį

The Piaski Commune

THE TOWN AND COMMUNE OFFICE OF PIASKI
ul. Lubelska 77
21-050 Piaski
tel./fax (+48) 81 582 10 20
www.piaski.pl

The commune situated within Giełczew Elevation. There are important ecological corridors running along the deep valley of the Giełczew River and the valley of the Sierotka River and joining the Wieprz Landscape Park and the Krzczonów Landscape Park. Important communication routes intersect in the area of the commune, especially the historic Russian trail, which determined the commercial character of the seat of the commune, situated at the parting of the ways for Centuries. It has rich trade and crafts traditions.

The settlement of Piaski gained city rights in the first half of the 15th Century, and lost them in 1870. It regained city rights after 123 years, in 1993.

The values of the natural environment of the eastern part of today's commune have been conducive to the development of this area, so most historical traces can be found within this area of the commune.

Worth seeing:

- The manor and park complex from the first half of the 19th Century in Wierzchowiska
- The ruins of the late baroque – classicistic Calvinist church in Piaski (the Kościelec hill)
- The manor and park complex in Brzezice from the 19th Century
- The palace and park in Gardzienice from the beginning of the 17th Century
- The manor and park complex in Kozice Dolne from the 19th Century
- The historic church in Piaski from the 18th Century
- The Jewish cemetery in Piaski

PIASKŲ VALSČIUS (Gmina Piaski)

Valsčius įsikūręs Gielčevskos Pakyloje (Wyniosłość Giełczewska). Tarp gilaus Gielčev (Giełczew) ir Serotkės (Sierotka) upių slėnių nusitiesęs svarbus ekologinis koridorius, jungiantis Kščonovskio (Krzczonowski) ir Nadviepšanskio (Nadwieprzański) kraštovaizdžio parkus. Seniūniją juosia komunikacijos maršrutai su istoriniu rusišku traktu, o daugelis amžių suteikė gyvenvietei, kuri buvo įkurta prie kelių išsišakojimo, prekybos įvaizdį. Čia randame turtingas prekybos ir amatų mugių tradicijas.

Piaskų (Piaski) gyvenvietei miesto teisės buvo suteiktos XV a. 1-oje pusėje, o jas prarado 1870 m. Jas vėl atgauti Piaskai laukė 123 metus, iki 1993 m., kai buvo jos sugrąžintos.

Dabartinės seniūnijos rytinės dalies natūralaus kraštovaizdžio aplinkos vertybės skatino seniūnijos teritorijų vystimąsi, todėl čia galima aptikti daugumą istorinių pėdsakų.

URZĄD MIASTA I GMINY PIASKI
ul. Lubelska 77
21-050 Piaski
tel./fax (+48) 81 582 10 20
www.piaski.pl

Verta pamatyti:

- Dvaro-parko kompleksą Viešchoviskuose (Wierzchowiski) – XIX a. 1-oji pusė
- Vėlyvojo baroko – klasicizmo kalvinų bažnyčios Piaskuose (Piaski) griuvėsius
- Dvaro – parko kompleksą Bžezicuose (Brzezice) – XIX a.
- Rūmų – parko kompleksą Gardenicuose (Gardzienice) – XVII a. 1-oji pusė
- Dvaro – parko kompleksą Kozice Dolne (XIX a.)
- Istorinį paminklą – XVIII a. bažnyčią Piaskuose
- Žydų kapines Piaskuose

The Rybczewice Commune

THE COMMUNE OFFICE OF RYBCZEWICE
Rybczewice II No. 119
21-065 Rybczewice
tel. (+48) 81 585 40 03
fax (+48) 81 585 40 18

Rybczewice is the southernmost commune of the Świdnik District. The Krzczonów Landscape Park stretches over about half its area giving it a unique character. The commune is divided into two parts by the Giełczew River, together with its left tributary – the Radomirka River. The greatest resources of this area, apart from its natural values, include excellent soil conditions used bin agriculture – the cultivation of crops and sugar beet and fruit-growing dominate.

Worth seeing:

- The historic wooden church in Pilaszkowice I The parish church complex in Częstoborowice from the end of the 18th Century (with the painting of Our Lady of Victory – the patron of the Vienna victory of John III Sobieski)
- The manor and park complex in Stryjno from the second half of the 18th Century (now the Primary School)
- The manor and palace complex in Wygnanowice from the 19th Century (now the Nursing Home)
- The manor and palace complex in Rybczewice from the second half of the 19th Century (now the School Complex)

RIBČEVICŲ VALSČIUS (Gmina Rybczewice)

Ribčevicai (Rybczewice) tai labiausiai į pietus įsikūrusi Svidniko apskrities savivaldybė. Beveik pusę jos teritorijos užima Kščonovskio (Krzczonów) kraštovaizdžio parkas, kuris regionui teikia unikalų charakterį. Savivaldybę į dvi dalis dalija Gielčevo (Giełczew) upė kartu su savo kairiuoju intaku – Radomirka. Šalia nuostabių gamtinių vertybių šiame valsčiuje yra labai derlingi dirvožemiai, kurie puikiai išnaudojami žemdirbystėje. Dominuoja cukrinių runkelių auginimas ir sodininkystė.

URZĄD GMINY RYBCZEWICE
Rybczewice II nr 119
21-065 Rybczewice
tel. (+48) 81 585 40 03
fax (+48) 81 585 40 18
www.rybczewice.pl

Verta pamatyti:

- Seną medinę bažnyčią Piliaškovicuose (Pilaszkowice)
- Parapijinės XVIII a. bažnyčios kompleksą Čenstoborovicuose (Częstoborowice) – ten yra Dievo Motinos Laimėtojos – didžiosios Jono III Sobieskio Vienos viktorijos globėjos paveikslas
- Dvaro – parko kompleksą Strijnoje (Stryjno) – XVIII a. 2-oji pusė (dabar – Pradinė mokykla)
- Dvaro – parko kompleksą Vignanovicuose (Wygnanowice) – XIX a. (dabar – Socialinės paramos namai)
- Dvaro – parko kompleksą Ribčevicuose (Rybczewice) – XIX a. 2-oji pusė (dabar – Mokyklų kompleksas)

The Trawniki Commune

THE COMMUNE OFFICE OF TRAWNIKI
21-044 Trawniki
Post box 13
tel./fax (+48) 81 585 60 18
www.trawniki.pl

It is the easternmost commune of the Świdnik District. It is situated in the picturesque valleys of the Wieprz nad Giełczew Rivers and Wieprz – Krzna Canal and represents rich natural and landscape values. In the north the commune borders on the Wieprz Landscape Park embracing a small part of its area. It is a typical agricultural commune, although a great communication network, a small distance from the agglomeration and the environmental values give the opportunity to create tourist and leisure facilities.

Worth seeing:

- The church in Dorohucza from the 18th Century
- The war cemetery in Trawniki from the First and Second World Wars
- The parish church complex in Biskupice from the first half of the 18th Century
- The parish cemetery and Jewish cemetery in Biskupice
- The remnants of the manor complex in Trawniki from the turn of the 19th and 20th Centuries

TRAVNIKŲ VALSČIUS (Gmina Trawniki)

Tai labiausiai į rytus nutolusi Svidniko apskrities savivaldybė. Ji yra upių Viepš (Wieprz) ir Gelčev (Giełczew) slėniuose ir prie Viepš – Kšna (Wieprz – Krzna) kanalo, turi labai turtingas gamtines bei kraštovaizdžio vertybes. Iš šiaurės pusės savivaldybės plotai kaimynauja su Nadviepšankio (Nadwieprzański) kraštovaizdžio parku, kurio dalis priklauso Travnikų valsčiui. Tai savivaldybė užsiimanti žemdirbyste, nors labai geras susisiekimas, nedidelis atstumas iki miestų ir palankios gamtinės vertybės suteikia puikias galimybes vystyti turizmą.

URZĄD GMINY TRAWNIKI
21-044 Trawniki
skr. poczt. 13
tel./fax (+48) 81 585 60 18
www.trawniki.pl

Verta pamatyti:

- Dorochučos (Dorohucza) bažnyčią – XVIII a.
- Pirmojo ir Antrojo pasaulinio karo karių kapines Travnikuose (Trawniki)
- Parapijinės bažnyčios kompleksą Biskupicuose (Biskupice) – XVIII a. 1-oji pusė
- Parapijines kapines ir žydų kapines Biskupicuose (Biskupice)
- Dvaro komplekso Travinkuose likučius – XIX / XXa. sandūra

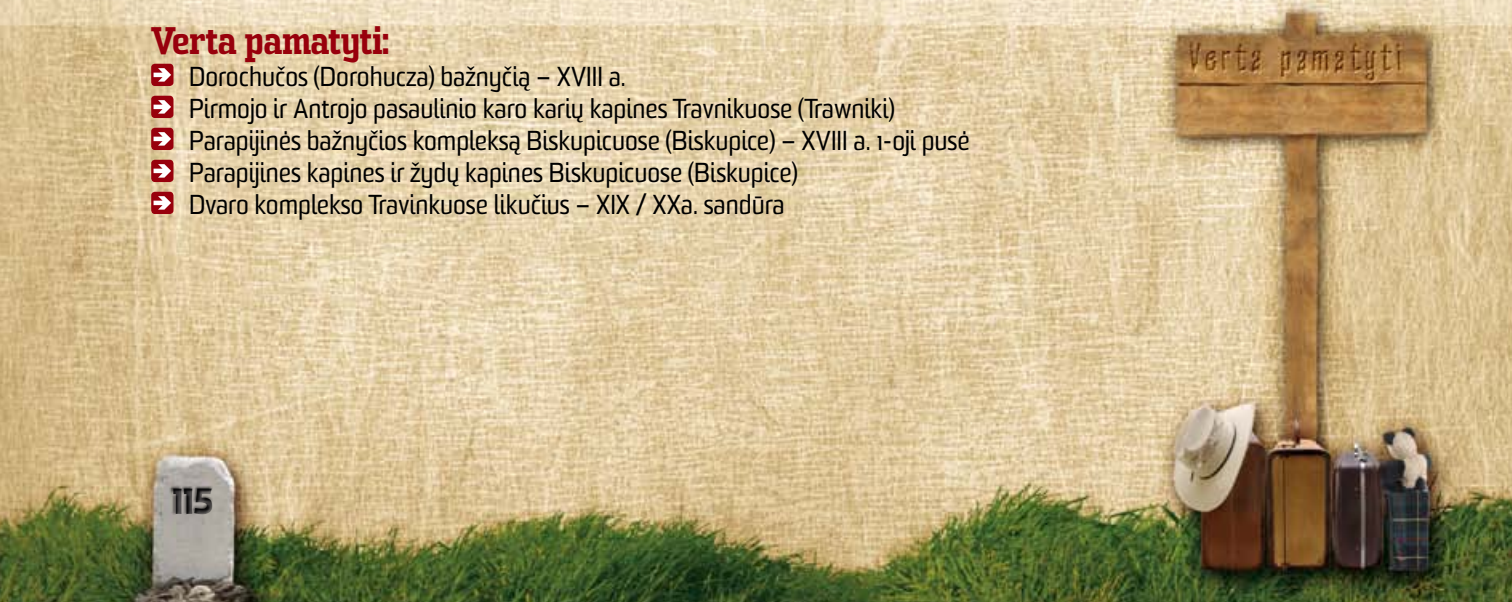

Sport and Recreation

More information on events and sports facilities on the website Sportowy Świdnik www.sport.swidnik.net

The Świdnik District has excellent conditions for active ways of spending free time and participating in sports. We recommend hiking and bicycle trails – you will find suggestions in later pages of this brochure. We also recommend trying the wide range of recreation activities prepared by local companies, clubs and associations.

Air sports
Świdnik Aero Club
www.aeroklubswidnik.com.pl

Golf
Wierzchowiska Golf & Country Club
www.wierzchowiska.pl

Sailing
Sailing Club in Świdnik
www.zagle.x.pl

Canoeing
Canoeing trips „Sternik"
www.kajakisternik.pl

Fishing
Club of the Polish Angling Association (Polski Związek Wędkarski – PZW) in Mełgiew
www.pzw.org.pl/melgiew

Club of the Polish Angling Association in Świdnik WSK
www.pzw.org.pl/swidnikwsk

Club of the Polish Angling Association in the town of Świdnik
www.pzw.org.pl/swidnikmiasto

Club of the Polish Angling Association in Trawniki
www.pzw.org.pl/trawniki

Cycling sports
ALFA Bicycle Club in Świdnik
www.rowerowyswidnik.pl
Champion Bicycle Club
www.klubchampion.pl

Horse riding
„Stajnia Kenter" Riding Centre
ul. Brzegowa 47, 21-040 Świdnik
tel. 602 891 849
Horse stud farm „Bonanza"
www.stadnina-bonanza.pl

Martial arts
Lublin Martial Arts Club „Dan" in Świdnik
www.lkswdan.pl
School Sports Club „Shiroikaj" in Świdnik
Junior High School No. 3
www.shiroikaj.prv.pl

Sportas ir rekeacija

Svidniko apskritis suteikia puikias sąlygas aktyviam poilsiui ir sportui. Rekomenduojame pasivaikščiojimus ir dviračių takus – daugiau pasiūlymų rasite tolesnėje lankstinuko dalyje. Taip pat siūlome pasinaudoti turtingomis rekreacijos galimybėmis, sudarytomis vietinių įmonių bei asociacijų.

Daugiau informacijos apie renginius ir sporto objektus galite rasti tinklalapyje Sportinis Svidnikas (Sportowy Świdnik) www.sport.swidnik.net

Oro sportai
Svidniko aeroklubas (Aeroklub Świdnik)
www.aeroklubswidnik.com.pl

Golfas
Viešchovisko (Wierzchowiska) golfas
www.wierzchowiska.pl

Burės
Svidniko buriavimo klubas
(Klub Żeglarski w Świdniku)
www.zagle.x.pl

Baidarės
baidarės („Sternik" Spływy Kajakowe)
www.kajakisternik.pl

Žvejyba
Melgievo žvejų ratelis (Koło PZW Mełgiew)
www.pzw.org.pl/Mełgiew

Svidniko žvejų ratelis
(Koło PZW WSK Świdnik)
www.pzw.org.pl/swidnikwsk

Svidniko miesto žvejų ratelis
(Koło PZW Świdnik Miasto)
www.pzw.org.pl/swidnikmiasto

Travnikų žvejų ratelis (Koło PZW Trawniki)
www.pzw.org.pl/trawniki

Dviračių sportas
Svidniko dviračių klubas ALFA
(Świdnicki Klub Rowerowy ALFA w Świdniku)
www.rowerowyswidnik.pl
Dviračių klubas (Klub Rowerowy Champion)
www.klubchampion .pl

Jodinėjimas
Jodinėjimo centras „Stajnia Kenter"
(„Stajnia Kenter" Ośrodek Jeździecki)
ul. Brzegowa 47, Świdnik tel. 602 891 849
Arklidė „Bonanza" (Stadnina Koni „Bonanza")
www.stadnina-bonanza.pl

Kovos menai
Liublino kovos sporto klubas „Dan" Swidnike
(Lubelski Klub Sportów Walki „Dan" Świdnik)
www.lkswdan.pl
Mokyklos sporto klubo „Shiroikaj" Svidnike
(Szkolny Klub Sportowy „Shirokaj" w Świdniku)
Gimnazija nr. 3
www.shiroikaj.prv.pl

Overview of the tourist attractions of the Świdnik district on the internet

Piaski Commune
www.piaski.pl

Rybczewice Commune
www.rybczewice.pl

Trawniki Commune
www.trawniki.pl

Świdnik Commune
www.swidnik.pl

Mełgiew Commune
www.melgiew.pl

District Office in Świdnik
www.powiat.swidnik.pl

Świdnik in its historic context
www.historia.swidnik.net

The Trail of John III Sobieski
www.rybczewice.pl/szlaksobieskiego

Trawniki
www.trawniki.hg.pl

Website devoted to the former labour camp in Trawniki
www.deathcamps.org/occupation/trawniki.html

The Centre for Theatre Workshops in Gardzienice
www.gardzienice.art.pl

The Forest inspectorate in Świdnik
www.lodz.lasy.gov.pl/web/swidnik

The Krzczonów Landscape Park
www.zpkwl.lublin.uw.gov.pl/krzczonowski%20PK.html

The Wieprz Landscape Park
www.zpkwl.lublin.uw.gov.pl/nadb.html

The Municipal Culture Centre in Świdnik
www.mok.swidnik.pl

Local activity groups
www.dolinagielczwi.org
www.naszanadzieja.pl

Svidniko apskrities patrauklių turistinių obiektų virtuali peržiūra

Piaskų savivaldybė (Gmina Piaski)
www.piaski.pl

Ribčevicų savivaldybė (Gmina Rybczewice)
www.rybczewice.pl

Travnikų savivaldybė (Gmina Trawniki)
www.trawniki.pl

Svidniko savivaldybė (Gmina Świdnik)
www.swidnik.pl

Melgievo savivaldybė (Gmina Mełgiew)
www.melgiew.pl

Svidniko apskrities seniūnija (Starostwo Powiatowe w Świdniku)
www.powiat.swidnik.pl

Svidniko istorijos puslapiai
www.historia.swidnik.net

Jano III Sobieskio takai
www.rybczewice.pl/szlaksobieskiego

Travnikai (Trawniki)
www.trawniki.hg.pl

Svetainė, skirta buvusiai darbo stovyklai Travnikuose
www.deathcamps.org /profesija /trawniki.html

Teatro praktikos centras gardenicuose (Ośrodek Praktyk Teatralnych Gardzienice)
www.gardzienice.art.pl

Svidniko miško urėdija (Nadleśnictwo Świdnik)
www.lodz.lasy.gov.pl/web/Świdnik

Kščonovo kraštovaizdžio parkas (Krzczonowski Park Krajobrazowy)
www.zpkwl.lublin.uw.gov.pl/Krzczonów% 20PK.html

Nadviepšanskio kraštovaizdžio parkas (Nadwieprzański Park Krajobrazowy)
www.zpkwl.lublin.uw.gov.pl/nadb.html

Svidniko miesto kultūros centras
www.mok.swidnik.pl

Vietinės veiklos grupės
www.dolinagielczwi.org
www.naszanadzieja.pl

Świdnik Aero Club

More information on the official website
www.aeroklubswidnik.com.pl

The Świdnik Aero Club
ul. Kolejowa 3
21-040 Świdnik
tel./fax (+48) 81 468 54 00

The airport is situated in the north-eastern part of Świdnik and near the eastern part of Lublin at an altitude of 202.5 AMSL. The coordinates of the crossing point of the runways (ARP): 51°13'55.13"N / 022°41'25.17"E

The activity of the Świdnik Aero Club dates back to the 1950s. In the summer of 1952 a group of aviation technicians and engineers referred to work in the newly established Transportation Equipment Factory (WSK) who had been practicing air sports in other aero clubs, put forward an initiative for the establishment of a factory WSK aero club. It was officially registered under the name Aeroklub Fabryczny (Factory Aero Club) on 11 October 1952 in Warsaw.

The most dynamic development took place in the years 1956-1957, when there was 12 airplanes and 11 gliders at the Aero Club.

In 1963, the Aero Club organised, together with Lublin Aero Club, the First Lublin Winter Airplane Competition at Świdnik airport, returning to a tradition dating back to 1931. This competition, the only raid-navigation competition at this time of the year, is still continued and it enjoys a great respect among pilots in the whole country. Crews from the Świdnik Aero Club have won the competition many times.

In 1997 the Workers' Aero Club (Aeroklub Robotniczy) was registered in the Provincial Court in Lublin with separate legal status under the name Aeroklub Świdnik (the Świdnik Aero Club).

The Świdnik Aero Club offers the following training:

- glider training
- plane training.

Morever, it offers services within the field of:

- tourists flights
- aerial photography and filming
- aerial advertising
- patrolling forests and power lines.

Svidniko aeroklubas

Oro uostas įkurtas šiaurės vakarų Svidniko miesto dalyje, į vakarus nuo Liublino (Lublin), 202,5 aukštyje. AMSL koordinačių starto kelių sankirtos taškas (ARP): 51°13'55.13"N / 022°41'25.17"E
Svidniko aeroklubo veikla prasideda nuo XX a. 5-ojo dešimtmečio. 1952 metų vasarą nukreipti dirbti į naujai įkurtą komunikacijos įrangos gamyklą technikai ir aviacijos inžineriai, kurie anksčiau skraidė kituose aeroklubuose, pasiūlė sukurti naują aeroklubą, kuris veiktų prie jų naujos darbovietės (WSK). Oficiali registracija įvyko Varšuvoje 1952 m. spalio 11 d., kurios metu suteiktas pavadinimas buvo: Gamyklos aeroklubas (Aeroklub Fabryczny).
Klubas dinamiškiausiai vystėsi 1956-1957 metais, kai jo įrangą sudarė 12 lėktuvų ir 11 sklandytuvų. 1963 metais Svidniko oro uoste pagal tradiciją, siekiančią 1931 -uosius metus, kartu su Liublino aeroklubu buvo surengtos I Liublino lėktuvų žiemos varžybos. Šios varžybos, kaip vienintelės navigacinės lenktynės šiuo metų laiku, yra vis dar tęsiamos ir džiaugiasi visos šalies lakūnų pripažinimu. Daug kartų jas laimėjo komandos iš Svidniko aeroklubo.
1997 m. Darbininkų aeroklubas buvo užregistruotas Liublino vaivadijos teisme su atskiru asmeniniu įstatymu ir pavadintas Svidniko aeroklubas (Aeroklub Świdnik).
Svidniko aeroklubas siūlo šiuos apmokymus:

- sklandytuvų
- lėktuvų.

Taip pat siūlo šias paslaugas:

- turistinius pažintinius skrydžius
- nuotraukų darymą bei filmavimą ore
- reklamą ore
- miškų ir energetinių linijų patroliavimą.

Daugiau informacijos rasite internetinėje svetainėje
www.aeroklubswidnik.com.pl

Aeroklub Świdnik
ul. Kolejowa 3
21-040 Świdnik
tel./fax (+48) 81 468 54 00

The region of Šalčininkai

Local government of the Šalčininkai region
ul. Vilniaus 49
LT – 17116 Šalčininkai
tel. (8 380) 51 233
fax (8 380) 51 244
e-mail:
priimamasis@salcininkai.lt
www.salcininkai.lt

The region of Šalčininkai is situated in the south-eastern part of Lithuania in the Vilnius District. The area of the region is 1491.4 km², which accounts for 15.3% of the whole district. The town of Šalčininkai, situated 44 km from Vilnius, is its administrative centre. On the north and west it borders on the regions of Varėna, Vilnius and Trakai. On the east and south it borders on Belarus (the region of Grodno).

The region of Šalčininkai has a population of about 38.4 thousand. The population density is 26.5 people per km², which is half the average density in Lithuania. 79% of the region's inhabitants are of Polish nationality, Lithuanians constitute 9.4%, Russians 5.8%, Belarusians 3.8%, other nationalities 1.4%.

There are 13 communes within this region: Šalčininkų, Eišiškių, Baltosios Vokės, Jašiūnų, Dieveniškių, Kalesninkų, Pabarės, Turgelių, Butrimonių, Gerviškių, Akmenynės, Poškonių, and Dainavos.

The region is distinguished by its forestation. Forests constitute 43.77% of the region, which is 1.5 times more than the average forestation in Lithuania.

The biggest forest area is the Rūdninkų Forest, which consists of 23 woods and occupies an area of 26 thousand ha of the region of Šalčininkai, i.e. almost one sixth of its territory (the total area of the forest is 37 thousand ha). The Rūdninkų Forest is a huge complex of biotopes and, undoubtedly, one of the most valuable areas in the region.

There are three lakes in the Rūdninkų Forest. Lake Kernavės (81 ha) is surrounded by marshes. These are predominantly lowland marshes overgrown with black alder and low-headed pine copse. Lake Šulnio (1.5 ha), situated near the firing ground, is also surrounded by marshes. It is a typical dystrophic lake surrounded by upland marshes. In the south-eastern part of the Forest, among marshes surrounded by continental dunes, there is Lake Gulbinų.

There are continental dunes in the vicinity of Zygmuntiški at an altitude of 30 m. Open, sandy wasteland was shaped by bombs thrown on the former firing ground and constant fires. In this way the unique, sandy area was formed.

The region of Šalčininkai is an agricultural area. Farmlands constitute 44.7% of the area.

A significant part of the region (the western area) is situated on Eišiškių Plateau, the eastern part on Medininkų Upland and the highest area (265 m AMSL) near Katkuszki. The lowest area is situated

ŠALČININKŲ RAJONAS (Rejon solecznicki)

Šalčininkų rajonas yra įsikūęs Vilniaus apskrities pietrytinėje dalyje. Rajono plotas – 1491,4 km², tai sudaro 15,3% apskrities teritorijos. Administracinis centras – Šalčininkai, 44 km. nuo Vilniaus. Rajonas ribojasi su Vilniaus, Trakų ir Varėnos rajonais, pietuose ir rytuose ribos sutampa su Lietuvos – Baltarusijos siena (Gardino savivaldybė). Šalčininkų rajone gyvena 38,4 tūkstančiai žmonių. Gyventojų tankumas – 26,5 asmenys viename km², o tai dvigubai mažesnis skaičius nei vidutiniškai Letuvoje. 79% šio rajono gyventojų yra lenkų tautybės, 9,4% gyventojų yra lietuviai, 5,8% – rusai, 3,8% – baltarusiai, 1,4% – kitos tautybės.

Rajono sudėtyje yra 13 seniūnijų: Šalčininkų, Eišiškių, Baltosios Vokės, Jasiūnų, Dieveniškių, Kolesnikų, Pabarės,Turgelių, Butrimonių, Gerviškių, Akmenynės, Poškonių, Dainavos.

Ryškiausias Šalčininkų rajono bruožas yra jo miškingumas. Miškai užima 43,77% rajono ploto (miškingumas 1,5 karto didesnis negu vidutiniškai Lietuvoje).

Didžiausias miškų masyvas – Rudninkų giria. Susideda ji iš 23 miškų, kurių didžioji dalis (26 tūkst. ha) priklauso šiam rajonui (užima beveik 1 / 6 jo teritorijos). Bendras miškų plotas 37 tūkst. ha.). XV – XVII a. Rūdninkų girios buvo didžiulis biotopų kompeksas, be abejonės, tai viena vertingiausių rajono teritorijų.

Rūdninkų girioje yra trys ežerai. Kernavo ežerą (daugiau kaip 81 ha) iš visų pusių supa pelkės, daugiausia juodalksniais arba žemaūgėmis pušelėmis apaugę žemapelkės. Netoli poligono esantis Šulnios ežeras (plotas 1,5 ha) irgi apsuptas pelkynu. Tai tipiškas distrofinio tipo aukštapelkinis ežeras. Rūdninkų girios pietryčiuose, kontinentinių kopų apribotuose pelkynuose, yra Gulbino ežeras.

Ties Zigmuntiškėmis iki 30 m aukščio iškyla kontinentinės kopos. Atvira smėlyno plynė, suformuota nuo pastoviai į poligoną mėtomų bombų sukeltų gaisrų – yra unikalus kontinentinių smėlynų derinys.

Šalčininkų rajonas – tai žemdirbių regionas. Ūkinei veiklai skirta žemė užima 44,7% ploto.

Didžioji rajono dalis (vakarinė) yra monotoniško Eišiškių reljefo plynaukštėje, rytinėje dalyje – Medininkų aukštuma, kurioje prie Katkuškių iškilusi aukščiausia rajono vieta – 265 m.

Žemiausia rajono vieta (122 m.) yra pietrytinės lygumos teritorijoje, netoli Zigmuntiškių upės prie Merkio upės.

Šalčininkų rajone yra 8 ežerai ir 18 tvenkinių. Didžiausi yra Kernavio ir Papio ežerai. Rajono upių,

Šalčininkų rajono savivaldybė
Vilniaus g. 49
LT – 17116 Šalčininkai
tel. (8 380) 51 233
fax (8 380) 51 244
e-mail:
priimamasis@salcininkai.lt
www.salcininkai.lt

on the South-Eastern Plain, near Zygmuntiški, by the Merkys River – 122 m AMSL.
The region of Šalčininkai includes 8 lakes and 18 ponds. The biggest lakes are Kernavės and Popis. There are 28 species of fish in local reservoirs.
The most picturesque and treasured landscapes in the region are in the Dieveniškės Historical Regional Park and the Szorkajcie Landscape Reserve. Valuable natural complexes are protected in the hydrographic reserves of the Šalčia and Visinčia Rivers, in Nowokuński Geological Reserve, Ażubalski Pedological Reserve, Szyliński Botanical Reserve and Popis Ornithological Reserve.

Do you know that...

- The Rūdninkų Forest used to be a royal hunting reservation, where Casimir IV Jagiellon built a hunting chateau. Here Sigismund II Augustus was meeting Barbara Radziwiłł during hunting, which lasted many days

ežerų ir tvenkinių vandenyse gyvena 28 žuvų rūšys.

Vertingiausi rajono kraštovaizdžiai randami šiuose draustiniuose: Daugyvenės kraštovaizdžio ir Šarkučių geomorfologiniame. Vertingi natūralūs kompleksai yra saugomi Šalčios ir Visinčios hidrografiniuose rezervatuose, Naujakunskiame geologiniame draustinyje, Ažubalės pedologiniame draustinyje, Šilo botaniniame draustinyje ir Papio ornitologiniame draustinyje.

Ar žinote, kad ...

- Rūdninkų giria buvo karališku medžioklės draustiniu, kur Kazimieras Jogailaitis pastatė medžiotojų dvarą. Būtent čia per ilgai trunkančias kelias medžioklės dienas įvykdavo slapti Žygimanto Augusto ir Barboros Radvilaitės susitikimai

For Tourists

The Tourism and Information Department of the Local Government of the Šalčininkai region, established in March 2003, gathers and provides information on:

- places to visit
- tourist trails
- accommodation
- catering
- transport services
- preparation and distribution of informative publications.

Contacts:
The Tourism and Information Department
of the Local Government Administration of the Šalčininkai region
ul. Vilniaus 49, LT – 17116 Šalčininkai.

Manager:
Irena Kołosowska
tel. (8 380) 301 66
e-mail kultura@salcininkai.lt

Experts:
Wiktor Jusiel
tel. (8 380) 301 67
e-mail info@salcininkai.lt
Inesa Suchocka
tel. (8 380) 301 67
e-mail i.suchocka@salcininkai.lt

Turistų dėmesiui

Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos turizmo ir informacijos tarnyba, įsteigta 2003 m., teikia informacines paslaugas apie:

- lankytinas vietas
- turistinių maršrutų parengimą
- apgyvendinimą
- maitinimą
- transporto paslaugas
- informacinių leidinių parengimą, leidybą ir platinimą.

Kontaktai:
Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos turizmo ir informacijos skyrius
Vilniaus g. 49, LT – 17116 Šalčininkai.

Direktorius:
Irena Kolosovska (Irena Kołosowska)
tel. (8 380) 301 66
e-mail kultura@salcininkai.lt

Vyr. specialistai:
Viktor Jusiel (Wiktor Jusiel)
tel. (8 380) 301 67
e-mail info@salcininkai.lt
Inesa Suchocka
tel. (8 380) 301 67
e-mail i.suchocka@salcininkai.lt

On the tourist trail

Jašiūnai

On the tourist trail

Route No 1:
Along the Merkys River
Length – 20 km.

You can see the most important natural and cultural monuments in the eastern part of the Šalčininkai region while travelling on this route.

Jašiūnai Manor is a peculiarity of this town. The magnificent building by the Merkys River was built according to the project of Karol Podczaszyński in the years 1824-1828. From the 15th to the end of the 18th Century Jašiūnai was owned by the Radziwiłł family, and later it was bought by Ignacy Baliński, Livonian butler. When his son, Michał Baliński married Zofia Śniadecka in 1820, the Śniadecki family also started living there. In the 19th Century Jašiūnai became a Polish intellectual centre. Men of science and culture came here not only from nearby Vilnius – Stanisław Jundziłł, Bishop Kłągiewicz, Tomasz Zan, Adam Mickiewicz, Antoni Edward Odyniec, Paweł Brzostowski, Józef Mianowski, Wawrzyniec Puttkamer and Juliusz Słowacki, who experienced in Jašiūnai unrequited love for Ludwika Śniadecka, a daughter of Jędrzej Śniadecki and sister of Zofia Balińska.

Back-premises, house of servants, stable, coach house and smithy situated near the manor have survived till the present day. Just behind the old park there is a cemetery, which is the resting place for, among others, Jan Śniadecki (1756-1830), Vice Chancellor of the Vilnius University, professor of astronomy and mathematics; Michał Baliński (1756-1864), historian; Jan Baliński (1824-1902), psychiatrist, professor of the Military Academy in Saint-Petersburg.

On the hill near the road leading to the town there is the St. Anna Church, built in 1929.

Jasiūnai

Miestelio įžymybė – Jasiūnų dvaro sodyba. Ištaikingi rūmai prie Merkio upės buvo pastatyti 1824-1828 m. pagal Karolio Podčašinskio projektą. Nuo XV iki XVIII a. pabaigos Jasiūnai priklausė Radviloms, po to juos įsigijo Ignotas Balinskis (Ignatius Baliński). Kai Ignoto sūnus Mykolas Balinskis (Mykolas Baliński) 1820 metais vedė Sofją Sniadecką (Sophie Śniadecka), dvare apsigyveno ir Sniadeckių šeima. Netrukus, XIX a., Jasiūnai tapo lenkiškos kultūros centru. Čia svečiavosi ne tik mokslininkai ir kultūros veikėjai iš netoli esančio Vilniaus – Stanislovas Jundzilas (Jundziłł Stanislovo), vyskupas Klagevičius (biskup Kłągiewicz), Tomas Zanas (Thomas Zan), Adomas Mickevičius (Adam Mickiewicz), Antanas Edvardas Odyniecas (Antoni Edward Odyniec), Pavelas Bžostovskis (Paweł Brzostowski), Juozas Mianovskis (Józef Mianowski), Laurynas Putkameris (Wawrzyniec Puttkamer), Julijus Slovackis (Juliusz Słowacki), kuris būtent Jasiūnuose patyrė nelaimingą meilę su Liudvika Sniadecka (Ludwika Śniadecka), Jono Sniadeckio dukra, Sofijos Balinskos (Zofia Balińska) seseriŠalia rūmų išliko oficina, tarnų gyvenamosios patalpos, arklidės, vežėjo patalpos, kalvė. Netoliese už seno parko yra kapinaitės. Čia palaidoti: Jonas Sniadeckis (Jan Śniadecki) (1756-1830), Vilniaus universiteto rektorius, astronomijos ir matematikos profesorius; Mykolas Balinskis (Michał Baliński) (1794-1864), istorikas; Jonas Balinskis (Jan Baliński) (1824- 1902), psichiatras, Peterburgo Karo akademijos profesorius.
Ant kalvos, prieš įvažiavimą į gyvenamąjį rajoną, iškyla šv. Onos bažnyčia, pastatyta 1929 metais.

Turistiniame žygyje

Maršrutas nr. 1:
Ties Merečanke
Ilgis – 20 km.

Keliaujant šiuo maršrutu, galima susipažinti su svarbiausiais gamtos ir kultūros paminklais rytinėje Šalčininkų rajono dalyje.

On the tourist trail

Vilkyškiai

Vilkyškiai are situated by the Merkys River, and there is a manor in the old park. Nowadays there is a school in the manor. The manor in Vilkyškiai used to belong to the Dmochowski family, from which three painters originated, and Wincenty was the most famous. The manor was confiscated, because its residents participated in the January Uprising. Later a Russian general moved into the manor.

Holiday houses are situated nearby. There is also a farm of Giedrius Klimkevičius. One may spend here a few quiet days and, what is more, use the bathhouse, try oneself out on improvised hunting and ride horses.

Vilkiškės

Vilkiškės yra ant Merečankos kranto, tarp seno parko medžių stovi dvaras. Dabar dvare yra įsikūrusi mokykla. Kažkada dvaras priklausė Dmochovskių šeimai (Dmochowscy), iš kurios yra kilę trys tapytojai, pats žinomiausias – Vincentas. Už dalyvavimą Sausio sukilime šeimai dvaras buvo atimtas, vėliau čia apsigyveno Rusijos generolas. Netoliese matomi poilsiautojų namai. Tai Giedriaus Klimkevičiaus kaimo turizmas. Čia galima pailsėti keletą dienų, nueiti į pirtį, išbandyti save improvizuotoje medžioklėje, pajodinėti.

On the tourist trail

Paulavo

Paulavo is known for Paulavos Respublika (the Republic of Paulovo) existing in the years 1767-1791, which was established by Paweł Ksawery Brzostowski. The Merkinė estate was acquired by him in 1767, and two years later Brzostowski announced a number of reforms, which were almost revolutionary in the feudal economy of the time. The first stage of changes within the Brzostowski's estate included the abolition of serfdom and giving some freedom to peasants. The Republic of Paulovo had its own president (he was the owner of the estate), Parliament, court, people's police, army, currency, coat of arms and flag, school and doctor. In 1791 the Sejm of Lithuania and Poland officially recognised the Republic and approved its constitution. The Paulavo police participated in the Kościuszko Uprising and bravely fought against the Czar's regular troops. However, the fate of the estate was doomed. Today in Paulovo we can admire the walls of buildings of the Republic of Paulovo, for instance a small one-storey palace, with a second floor in its sides and middle, built in 1767 according to the requirements of fashion of those days.

Paulavas

Paulovo vietovė yra žinoma iš veikiančios čia 1767-1791 metais Paulavos Respublikos (Respublika Pawłowski), kurios steigėjas buvo Paulius Bžostauskas (Paweł Ksawery Brzostowski). Merkinės (Merecz) turtus jis įgyjo 1767 m., o jau po dviejų metų Bžostovskis paskelbė eilę ekonomikos reformų, kurios feodalizmo laikais buvo revoliucinės. Pirmas žingsnis – baudžiavos panaikinimas, dalinos laisvės suteikimas. Paulavos Respublika turėjo prezidentą (juo buvo pats dvaro savininkas), seimą, teismą, liaudies miliciją, kariuomenę, valiutą, vėliavą ir herbą, mokyklą, gydytoją. 1791 m. Lietuvos ir Lenkijos Seimas oficialiai pripažino Respubliką ir jos priimtą konstituciją. Paulavos milicija dalyvavo Kosciuškos sukilime, drąsiai kovojo su reguliariomis caro pajėgomis. Tačiau likimas nusprendė kitaip. Šiandien Paulave galime pamatyti dalį Paulavos Respublikos gynybinių sienų, pvz.: dvaro, kažkada tik vieno aukšto, tik iš šonų ir centre pastatą su priestatais, pastatytą 1767 metais pagal ano meto madas.

On the tourist trail

Turgeliai

In Turgeliai situated nearby there is the Church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary, built in the years 1897-1909. The interior of this temple is decorated with, for instance, the copy of Hans Memling's painting "The Last Judgement" painted by Robert Bluj, an artist from Vilnius.

On the local cemetery there is a Chapel of St. Felix de Valua in the form of a rotunda with extensions at the sides built in 1850 from field stones. Some elements of décor have survived to this day – in the 19th Century there were many paintings and sculptures. The grave of Szymon Malewski (1760-1832), a Vice-Chancellor of Vilnius University, is situated near the Chapel.

Turgeliai

Netoliese yra Turgeliai. Ten aukštai, virš horizonto, iškyla Švenčiausiosios Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia, pastatyta 1897-1909 metais. Bažnyčios vidų nuo kelių metų puošia Hanso Memlingo paveikslo „Paskutinis teismas" kopija, nutapyta Vilniaus dailininko Roberto Blujo (Robert Bluja).

Vietos kapinėse yra šv. Felikso de Valua rotundos formos koplytėlė su priestatais iš jos šonų. Ji buvo pastatyta 1850 m. iš lauko akmenų. Jos viduje iki šol išliko dekoro elementų, XIX a. buvo ten daug paveikslų ir skulptūrų. Šalia koplyčios yra palaidotas Simonas Malevskis (Szymon Malewski) (1760-1832 m.), Vilniaus universiteto rektorius.

On the tourist trail

Tabariškės

The St. Michael the Archangel Church in Tabariškės (in the past it belonged to the Tabor family, from which Maciej Tabot, the Bishop of Vilnius, originated) is the oldest church in the region. This wooden church was built in 1770 by Mikołaj Ważyński, a clerk of the Grand Duchy of Lithuania. There are 25 works of art here. There was also a Discalced Carmelites Order monastery in Tabariškės with a school. The gate with a bell tower is also interesting and it was probably built in the same period as the church.

Architectural monuments in Tabariškės also include a granary situated by the road leading to Turgeliai, which replaced the former manor. It is believed that the granary, just like the small palace, was built in the first half of the 19th Century by Marcin Skrabek Ważyński, the head of boyars in the Ašmenos District.

Anna Krepsztuł, a famous self-taught painter, confined to a wheelchair from her childhood, lived in a small house situated on the edge of the village. Her works (about 3 000 portraits, landscape paintings of different kinds) were exhibited many times in the country and abroad, they may be found in private collections, churches and galleries.

Taboriškės

Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčia Taboriškėse (anksčiau buvusi Taborų giminės, iš kurios yra kilęs vyskupas Motiejus Taboras, nuosavybė) tai seniausia šventykla šiame rajone. Medinė bažnyčia buvo pastatyta 1770 metais Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kanclerio Mikalojo Važinskio (Mikołaj Ważyński) dėka. Surinkti čia 25 meno šedevrai. Taboriškėse taip pat veikia Basųjų Karmelitų vienuolynas. Jame kažkada veikė mokykla. Verti dėmesio įdomūs vartai su varpine, pastatyta, turbūt, tuo pačiu laikotarpiu kaip ir bažnyčia.

Prie įdomių architektūros paminklų reikia priskirti ir svirną, kuris stovi prie kelio, vedančio Turgelių seno dvaro link. Manoma, kad svirną, panašiai kaip ir dvarą, XIX a. pirmoje pusėje pastatė Ašmenos rajono bajorų viršininkas Martynas Skrabekas Važinskis (Marcin Skrabek Ważyński).

Nedideliame name, kaimo pakraštyje, gyveno žinoma tapytoja – Anna Krepštul (Anna Krepsztul), nuo vaikystės įkalinta vežimėlyje. Annos Krepštul darbai, kurių skaičius siekia 3000, yra įvairių rūšių, pradedant peizažais, portretais ir t.t. Jie daug kartų buvo eksponuojami parodose šalyje ir užsienyje, pateko į privačių kolekcininkų rankas, taip pat puošia bažnyčias ir galerijas.

On the tourist trail

Poškonys

On the tourist trail

Route No 2:
From Šalčininkai
to Dieveniškės
Length – 30 km.

A rare feature of this trail is the eastern border of the European Union – the Lithuania-Belarus border.

The Dieveniškės Historical Regional Park
Address:
Poškonys
LT – 17134 the region of Šalčininkai
tel./fax (8 380) 46 624, 46 666
e-mail: dieveniskiuirp@is.lt

It is advisable to visit Poškonys at the beginning of the trip, as there is an Information centre on the Dieveniškės Historical Regional Park. One can see here museum exhibits and the park of stone sculptures. One can buy a map and obtain necessary information in the Information Centre. If requested, a worker of the Centre may accompany visitors during sightseeing. One can travel on foot, by bicycle or car.

Villages stretching along the street (of the on-road type) established in the period of trawl reform in the 16th Century are also interesting parts of the region. On the short stretch from the estuary of the Gauja River between Dieveniškės and Poškonys we come across thirteen villages of this type which constitute three groups of such villages situated close to one another. Such location of villages is very rare in Lithuania. These are, for instance, Žyžmy, Rymosze, and Poškonysin whose buildings date back to the end of the 19th and the beginning of the 20th Centuries. Residential houses have many decorative elements.

Mythological stones are relics of the Ice Age and they are deemed to be nature monuments. Some of them may be seen within the Dieveniškės Historical Regional Park. There are two stones lying on the meadow within one hundred metres of the Šalčininkai – Poškonys – Dieveniškės route. The bigger one is called Jankiel, and the smaller one – Jankieluk. According to the legend, these are two enchanted musicians who decided to rest for a while when there were coming from a wedding reception. The content, referring to a different mythological stone, also concerns a wedding reception. The very name proves this fact – Enchanted Wedding, situated near Žyžmy. When we look closely at the stone, we see profiles of sitting people. There is an oval stone called Mokas lying in the Zajaszyski Forest within two kilometres of Enchanted Wedding. Throughout the years people have believed in the magic power of the stone: they have come here to cure illnesses, and asked for sending misfortunes away.

Poškonys

Ekskursijos pradžioje rekomenduojame aplankyti Poškonis. Čia yra Dieveniškių regiono istorinio parko informacinis centras. Muziejuje galima apžiūrėti parodas, aplankyti akmens skulptūrų parką. Centro informacinėje galima įsigyti žemėlapį, sulaukti reikalingos, tikslios informacijos. Turisto prašymu, lankymo metu gali su juo dalyvauti Centro darbuotojas. Keliauti per šias apylinkes galima pėsčiomis, dviračiu, automobiliu.

Įdomus šio regiono objektas yra gatvinis kaimas, susiformavęs XVI amžiuje vykdant valakų reformą. Nedideliu atstumu nuo Gaujos upės įtakos tarp Dieviniškių ir Poškonių galime aptikti trylika to pobūdžio gyvenviečių, sudarančių tris netoli viena nuo kitos esančias gatvinių kaimų grupes. Tokias namų išdėstymas kaime yra retai sutinkamas kituose Lietuvos regionuose. Prie jų yra priskiriami Žižmai, Rymošiai, Poškonys, kurių pastatai susiformavę XIX – XX a. sandūroje. Gyvenamieji namai turi daug dekoratyvinių elementų.

Ledynmečio palikimas – gamtos paminklais laikomos mitologinės uolienos. Kelis tokius akmenis galima pamatyti Dieveniškių istoriniame regioniniame parke.

Pievoje, šimtas metrų nuo kelio Šalčininkai – Poškonys – Dieveniškės, guli du akmenys: didesnis – Jakelio, mažesnis – Jankeliuko. Pasak legendos, yra tai du užburti muzikantai, kurie grįždami iš vestuvių sugalvojo trumpai pailsėti. Kitas padavimas apie mitologinį akmenį taip pat susijęs su vestuvėmis. Kalba apie tai pats akmens pavadinimas – „Užburtos vestuvės" Guli jis netoli Žižmės kaimo. Gerai prisižiūrėjus, akmenyje galima įžvelgti sėdinčių žmonių siluetus. Už dviejų kilometrų nuo „Užburtų vestuvių" miške guli pailgas akmuo – Mokas. Nuo senų senovės žmonės tikėjo jo antgamtinėmis galiomis: ateidavo čia gydyti ligas, prašė atitolinti nelaimes.

TURISTINIAME ŽYGYJE

Maršrutas nr. 2:
Iš Šalčininkų į Dieviniškes
Ilgis – 30 km.

Egzotiniu bruožu yra Europos Sąjungos rytinė siena – valstybinė siena tarp Lietuvos ir Baltarusijos.

Dieveniškių istorinis regioninis parkas
Adresas:
Poškonys
LT – 17134 Šalčininkų rajonas
tel./fax (8 380) 46 624, 46 666
e-mail: dieveniskiuirp@is.lt

On the tourist trail

The Dieveniškės

The Dieveniškės are situated by the Gauja River, 27 km from Šalčininkai. The name of this little town, according to N. Rouba, comes from the Lithuanian word "dieveniškės" meaning layers of red sand.

The town was first mentioned in historical sources in 1385 as the village (farmstead) Mingaila.

The first Church of the Blessed Virgin Mary was built in 1474 by Marcin Gosztołd, a Governor of Kiev Province. The right part of Dieveniškės was developed in the 14th Century – to the end of the 17th Century, so Dieveniškės, which became a town in the 15th Century, are interesting in respect of its history, as well as architecture. Andrzej Rymsza, a poet, lived in Dieveniškės at the end of the 16th Century. His poems were published in 1588 in the introduction to the Statute of Lithuania.

Dieveniškės – is a typical town in respect of location, characteristic of eastern Lithuania and neighbouring Belarus. The basic element of Dieveniškės is a square, which makes the town similar to Vilnius, Ashmyany, Traby (Sobotniki), Gieraniony and Šalčininkai. The Church of Our Lady of the Rosary from 1783 and a 21-metre church bell tower built in 1903 are important historic monuments. Attention should be paid also to the roadside shrine where a sculpture of the Crucified Jesus is situated, called "the Swedish shrine" by local people.

Dieveniškės

Dieviniškės įsikūrusios netoli Gaujos upės, 27 km. nuo Šalčininkų. Šios vietovės pavadinimas, kaip teigia N. Rouba, yra kilęs iš lietuviško žodžio „dieveniškės", reiškiančio raudono smėlio klodus. Istoriniuose šaltiniuose pirmą kartą ši vietovė minima 1385 m., kaip Mingailos kaimas.

Pirma švč. Mergelės Marijos bažnyčia buvo pastatyta 1474 metais, Kijevo vaivados Martyno Goštauto dėka. Dieveniškių dešinioji dalis susikūrė XIV-XVII amžių sandūroje. Dieveniškės, kurios tapo miesteliu jau XV a., yra įdomi vietovė istoriniu ir architektoniniu požiūriu. Čia gyveno poetas Andrius Rimša. Jo eilėraščiai buvo spausdinti 1588 metų Lietuvos Statuto įžangoje.

Dieveniškės – labai būdingas rytinei Lietuvai ir kaimyninei Baltarusijai miestelis. Pagrindinė Dieveniškių vieta yra aikštė, jungianti miestelį su Vilniumi, Ašmena, Trobomis, Geranionais ir Šalčininkais. Svarbus istorinis paminklas – Švč. Mergelės Marijos Rožančinės (1783 m.) bažnyčia. 21 metro aukščio bažnyčios varpinė pastatyta 1903 metais. Taip pat yra verta dėmesio stovinti šalia kelio koplyčia su Nukryžiuoto Jėzaus statula. Vietos gyventojai vadina ją „švediška koplytėle".

On the tourist trail

Norviliškės

The village of Norviliškės is situated in the so-called "vermiform appendix" of Dieveniškės 12 km to the north-east of Dieveniškės near the border with Belarus. At the beginning of the 17th Century there was a grange on the Surwiliszki estate. In the years 1617-1618 its owner, Dorota Szorcowa (née Zenowicz) founded a church and monastery made out of stone. Unfortunately, after the November Uprising the church was demolished by order of the Czarist authorities.

From 1992 the of monastery building performed the function of a presbytery, because three years earlier a wooden church of Holy Mother of Mercy had been built in Norviliškės. Nowadays this church is registered as protected monument. There are shrines and crosses near the church and in the cemetery, which are interesting architecturally.

Nowadays, the monastery in Norviliškės is a recreational facility. It includes a hotel and restaurant, and parties, cultural events and conferences are organised here.

There is a church near the monastery, built in the style of Zakopane. Despite the continuously decreasing number of believers within the parish (there are less and less residents in nearby villages), the Church is still open.

Norviliškės

Norviliškių kaimas yra taip vadinamame „apendikse", t.y. 12 km. nuo Dieveniškių į šiaurės rytų pusę, prie Baltarusijos sienos ruožo. XVII a. pradžioje buvo ten Survilskio ūkinis turtas. 1617-1618 metais jo savininkė Dorota Šorcova iš Zenovičių rėmė akmeninės bažnyčios ir vienuolyno statybą. Deja, po Lapkričio sukilimo caro valdžios paliepimu bažnyčia buvo sugriauta.

Nuo 1992 m. vienuolyno pastatas buvo paskirtas klebonijai, nes prieš trejus metus Norviliškėse buvo pastatyta Šv. Marijos Motinos Gailėstingumo medinė bažnyčia. Šiandien ši bažnyčia yra saugomų pastatų sąraše. Šalia bažnyčios ir kapinėse galima pamatyti architektūros atžvilgiu įdomius kryžius ir koplytėles.

Šiuo metu Norviliškių vienuolynas yra rekreaciniu obiektu. Veikia čia viešbučiai, restoranai, organizuojamos iškylos, kultūriniai renginiai, konferencijos.

Šalia vienuolyno yra pastatyta „Zakopanės" stiliaus bažnyčia. Nepaisant to, jog parapijoje vis mažėja tikinčiųjų skaičius (kaimyniniuose kaimuose yra kaskart mažiau gyventojų), šventykla vis dar veikia.

Wydawca Petit sk na zlecenie Starostwa Powiatowego w Świdniku
ul. Niepodległości 13, 21-040 Świdnik
www.powiat.swidnik.pl

Koordynacja Wydział Rozwoju Starostwa Powiatowego w Świdniku

Zespół Redakcyjny Piotr R. Jankowski, Eryka Lorenc, Grzegorz Newlacil, Michał Piotrowicz, Małgorzata Śliwińska

Fotografie Dział Turystyki i Informacji Administracji Samorządu Rejonu Solecznickiego, Miejski Ośrodek Kultury w Świdniku, Starostwo Powiatowe w Świdniku, Urząd Miasta Świdnik, Tomasz Baranowski, Archiwum Jana Kosiora, Sławomir Socha, Zbigniew Wiechnik
Spacerkiem po mieście – Iwona Burdzanowska, Piotr R. Jankowski, Urszula Klimkiewicz-Cygan, Roman Kozak, Łukasz Reszka, Sławomir Socha, Agnieszka Wójcik
© iStockphoto.com – Tom Lewis, Rafa Irusta, Ronald Bloom, Eileen Hart, Francesco Rossetti
© Dreamstime.com – Laurent Renault, Aydindurdu

Tłumaczenia Na język litewski – Biruta Wojczulis
Na język angielski – Agnieszka Rydz

Opracowanie kartograficzne *Mapa powiatu świdnickiego 1: 100 000* – Wydawnictwo LoboSoft II Sp. z o.o.
Trasa „Spacerkiem po mieście" – Monika Mościbrodzka
Środowisko przyrodnicze powiatu świdnickiego – oprac. Zbigniew Borchulski, rys. Grażyna Wiejak
Dziedzictwo kulturowe powiatu świdnickiego – oprac. Grażyna Wiejak

Wykorzystanie materiałów dotyczących rejonu solecznickiego było możliwe dzięki uprzejmości Działu Turystyki i Informacji Administracji Samorządu Rejonu Solecznickiego

Nakład 3000 egz.

Korekta Anna Paprocka

Projekt graficzny i skład Amadeusz Targoński
www.targonski.pl

Druk Petit Skład–Druk–Oprawa
www.petit.lublin.pl

ISBN 978-83-61144-35-9

Publikacja jest współfinansowana przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013.
Wydana została w ramach projektu *Rajd samolotowy Polska – Litwa im. Generała Tadeusza Góry*

PROGRAM REGIONALNY NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE
UNIA EUROPEJSKA EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

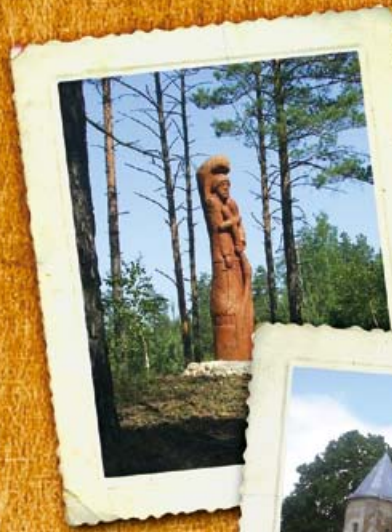

POWIAT ŚWIDNICKI W ŚWIDNIKU
www.powiat.swidnik.pl

GMINA MIEJSKA ŚWIDNIK
www.swidnik.pl

AEROKLUB ŚWIDNIK
www.aeroklubswidnik.com.pl

REJON SOLECZNICKI
www.salcininkai.lt/index.php/pl

Z wielką przyjemnością zapraszamy Państwa do odwiedzenia Partnerskich Samorządów projektu *Rajd samolotowy Polska – Litwa im. Generała Tadeusza Góry*, które wyróżniają się walorami przyrodniczymi, różnorodnością kulturową, bogactwem pamiątek z przeszłości, jak również szczycą się swoimi mieszkańcami – ludźmi niezwykle życzliwymi i gościnnymi, a także… pracowitymi.

Najwyższy czas, aby poznali Państwo okolice powiatu świdnickiego. Miłośników agroturystyki zachęcamy do odwiedzenia pobliskich gmin, polecamy wędrówki urokliwymi szlakami pieszymi i rowerowymi, odpoczynek na łonie nieskażonej przyrody oraz zapoznanie się z tutejszą zabytkową architekturą. Wiele ciekawych ofert mamy również dla tych, którzy szukają atrakcji kulturalnych: zapraszamy do stolicy powiatu – Świdnika, gdzie organizowane są liczne koncerty, spotkania z ciekawymi ludźmi, wystawy czy najbardziej charakterystyczne dla naszego miasta – imprezy lotnicze.

Równie gorąco zachęcamy Państwa do odwiedzenia partnerskiego rejonu solecznickiego na Litwie, gdzie aż 79% mieszkańców stanowią osoby narodowości polskiej. Rejon ten – podobnie jak powiat świdnicki – znany jest z walorów środowiska naturalnego i zabytków historycznych. Oddajemy w Państwa ręce ten nowo opracowany folder turystyczny z nadzieją, że wzbudzi on żywe zainteresowanie naszymi atrakcyjnymi terenami, a przy okazji stanowić będzie przydatny przewodnik podczas wakacji czy weekendowych wycieczek.

Gmina Miejska Świdnik

Powiat Świdnicki w Świdniku

Rejon Solecznicki

Aeroklub Świdnik

ISBN 978-83-61144-35-9